

Protokol over forhandlingerne

ved

Norsk arbejdsmandsforbunds

2det landsmøde

afholdt i Trondhjem fra 16de til 20de mai 1904

Ved **Gunnar Sethil**

Kristiania

Arbejdernes Aktietrykkeri

1904

331.81 (481) 2

Ar 17L

3x

Protokol over forhandlingerne

ved

Norsk arbeidsmandsforbunds

[7.] 2det landsmøde

afholdt i Trondhjem fra 16de til 20de mai 1904

Ved **Gunnar Sethil**

Kristiania
Arbeidernes Aktietrykkeri
1904

Arbejderbevægelsens
Arkiv
og
Bibliotek

331.81(481)2

Ar 17 L

3x

Mødet aabnedes i Trondhjems arbejderforenings lokale den 16de mai kl. 10 form. af forbundets formand Rich. Hansen. Han ønskede repræsentanterne velkommen og præsenterede for forsamlingen de indbudte deltagere i mødet, nemlig fra Danmark Dansk arbejdsmandsforbunds formand folketingsmand Lyngsie og forretningsfører Hans Jensen, fra Sverige Janne Jönson, formand i Svensk grof- og fabriksarbejderforbundet, for Arbejdernes faglige landsorganisation formanden A. Pedersen og for Det norske arbeiderparti O. Tokerud.

A. Pedersen holdt derpaa en tale, hvori han dvælede ved, at vi her i Norge ikke var kommet saa langt som vore klassefæller i Sverige og Danmark; men han udtalte det haab, at dette møde vilde bidrage sit til at fremme arbejderne sag, ikke alene for Norsk arbejdsmandsforbund, men for fagbevægelsen i sin helhed.

Folketingsmand Lyngsie takkede for indbydelsen til dette møde. Han udtalte, at allerede i længere tid var de organiserede arbejdere i de skandinaviske lande vant til at se repræsentanter fra broderforbundene paa sine landsmøder og udtalte haab om, at dette ogsaa maatte bli tilfældet i fremtiden og bli til fremtidigt held og lykke for broderorganisationerne i de skandinaviske lande. Takkede for indbydelsen og velkomsten.

Janne Jönson omtalte den ulykke, der havde rammet forbundets formand under kongressen i Stockholm og udtalte glæden over, at formanden idag fandtes i landsmødets midte. Han takkede for indbydelsen og haabede, at arbejderne mere og mere skulde komme til forstaaelse af, at vi i de forskjellige lande har de samme interesser at ivaretage og derved forstaa, at vi har at staa side om side i kampen. Repræsentationen paa landsmøderne stiger for hver gang, og det er et bevis for, at interessen øges og at organisationen er i fremgang. Trods mange modgange er det svenske grovarbejderforbund kommet

op i 11,000 medlemmer og er nu et forbund, som kan udrette noget for svenske arbejdsmænd. Dette haaber jeg ogsaa er tilfældet med det norske forbund og at alle repræsentanter er besjælet af den tanke: aldrig give tabt i kampen! Vi maa se hen til de store formaal og ikke fæste os ved smaaligheder og smaatier, men gribe de store samlingsidéer. I ønske om, at mødet vil bidrage til held og lykke for hele den norske arbejderklasse, vil jeg endnu en gang takke for indbydelsen til dette møde.

O. Tokerud saa i den gjorte indbydelse et tegn paa forstaaelsen af, at den faglige og politiske bevægelse hørte sammen. I dagsordenens forslag om udmeldelse af partiet saa han bare en praktisk foranstaltning og haabede, at den beslutning, som blev fattet paa dette møde, vilde bli til styrkelse for arbejderbevægelsen.

A. Kalvaa ønskede paa Trondhjemsafdelingernes vegne velkommen til Trondhjem. I Trondhjem har man overalt minder fra fortiden — minder om kampen mellem det gamle og det nye. Jeg vil haabe, at dette møde mægtigt vil bidrage til at fremme det nye og sprede det mørke, som ruger endnu. I Trondhjem er i tidernes løb fattet beslutninger, der har haft stor rækkevidde, og jeg vil haabe, at de beslutninger, som her paa dette møde blir fattet, ikke alene faar betydning for Trondhjem, for Norge, men for hele den internationale arbejderbevægelse.

„Socialisternes marsch“ blev derpaa staaende afsunget.

Formanden foreslog nedsættelsen af fuldmagtskomité til at prøve fuldmagterne. Styret indstillede paa 5 mand, nemlig Kr. Tørres, Helge Nilsen, O. Haraldsen, O. Haagensen og Eivind Olsen. Styrets indstilling vedtoges.

Dagsordenens punkt 3, Landsmødets forretningsorden

toges derpaa under behandling. Styrets indstilling vedtoges enstemmig og lyder som følger:

1. Med undtagelse af under beretning og regnskab holdes mødet for aabne døre.
2. Til at lede landsmødets forhandlinger vælges 2 ordstyrere, der vekselsvis og efter sig imellem afgjort overenskomst leder mødets forhandlinger. Ønsker den tjenstgjørende ordstyrer at delta i debatten, skal han overlade ordstyrerpladsen til den anden ordstyrer.

Ordstyreren bør søge at faa behandlingen af den foreliggende sag afsluttet inden sessionsmødet slutter og har derfor ret til at

stille forslag om debattens afslutning med de indtegnede talere samt tidsbegrænsning for talerne. Naar det er vedtat at afslutte debatten med de indtegnede talere, kan kun en indleder eller forslagsstiller indtegnes til høist 5 min. replik.

3. Mødet vælger 4 sekretærer, der fører mødets forhandlingsprotokol. I protokollen indføres af forhandlingerne kun diskussionsemnerne, de i forbindelse dermed fremkomne forslag samt afstemningerne med deres resultat som beslutninger.
4. Møderne holdes fra kl. 9—1 fm. og 3—7 efterm. Sekretæren foretar opraab ved hvert mødes begyndelse. De fraværende anmærkes i protokollen.
5. Indlederen af et paa dagsordenen optat forslag gives høist $\frac{1}{2}$ taletime. Alle talere forøvrigt gives 10, 5 og 5 min. henholdsvis til 1ste, 2den og 3die gang og gives ikke yderligere ordet i samme sag. Ved behandlingen af lovforslagene erholder dog ingen taler ordet mere end 2 gange til hvert enkelt punkt i hver paragraf. Til forretningsordenen gives ingen ordet mer end 1 gang og høist i 2 min. til hver enkelt sag.
6. Bænkforslag og reservationer maa leveres skriftlig til ordstyreren og være undertegnet med vedkommendes navn. Intet forslag kan optages efter at diskussionen er afsluttet i samme sag.
7. Alle beslutninger afgjøres med almindeligt flertal. Med undtagelse af styrevalgene foregaar afstemningen ved haandsoprækning. I tvilstilfælde eller naar 20 repræsentanter forlanger det ved navneopraab. Ved afstemning med navneopraab indtegnes repræsentanternes stemmegivning i protokollen.
8. Ved hvert formiddagsmødes begyndelse oplæser sekretæren protokollen for foregaaende dag, hvis godkendelse sættes under afstemning. Protokollen for mødets sidste dag oplæses ved mødets slutning.
9. Ved mødets begyndelse vælges en referent til at opta det vigtigste af diskussionen for siden sammenholdt med den førte forhandlingsprotokol at udgi landsmødets forhandlinger.

Punkt IV. Mødets konstituering.

Til mødets dirigenter var af styret indstillet A. Kalvaa og J. Karlgren, hvilket enstemmig vedtoges.

Til referent valgtes efter styrets indstilling Gunnar Sethil og til sekretærer valgtes, ligeledes efter styrets indstilling, E. Skogmo, Lars Tørres, Ludv. Enge og M. Balsnes.

Til reisefordelingskomite valgtes: A. Juell, Casper Wiig, Svend Skaardal, Jørgen Jahren og Konrad Ystgaard.

Til budgetkomité valgtes: Kr. Tørres, Rich. Hansen, Ole Amundsen, M. Sundby, Knut Næss, P. P. Langeng og Andreas Aasen.

Til valgkomité valgtes: Ole Istre, Alb. Moeskau, Olav Asp, Alfred Larsen og Jakob Pedersen.

Til landsmødet var indløbet følgende telegrammer:

Fra hermetikarbeidernes forening, Stavanger: „Hilsen til landsmødet! Held med forhandlingerne! Leve organisationen!“

Fra afdeling 78, Moss: „Hilser landsmødet! Lykke til arbeidet! Arbeidets sag verdens haab!“

Da fuldmagtskomiteen ikke var færdig med sit arbeide foreslog dirigenten — A. Kalvaa — at mødet hæves og eftermiddagsmøde sættes kl. 2¹/₂ efterm. Vedtoges enstemmig, hvorefter mødet hævedes kl. 12.30.

Eftermiddagsmøde 16de mai.

Dirigent A. Kalvaa.

Dirigenten refererede et telegram saalydende:

„Hilsen fra Narviks arbeidere! Til lykke med arbeidet for vor fælles sag, for lysere tider! Nylander!“

Fuldmagtskomiteens formand Helge Nilsen meddelte resultatet af komiteens undersøgelse, Komiteen indstillede paa samtlige fuldmagters godkjendelse, hvilket enstemmig vedtoges, hvorved landsmødet kom til at bestaa af følgende repræsentanter:

Fra afd. no. 2.	S. M. Andersen.		
— 7.	Andreas Aasen.		
— 8.	Andr. Brænden og Ole Lauo.		
— 9.	Lars J. Tørres.		
— 10.	Bernt Vang.		
— 12.	Konrad Ystgaard.		
— 17.	Even Larsen.		
— 19.			
— 48.	Joh. Gudmundsen, Bergen.	}	
— 99.			Knut Næss,
— 110.			
— 20.	E. Pettersen.		
— 21.	G. L. Nilsen.		
— 22.	Helge Nilsen.		

Fra afd. no. 23.	Peder P. Langeng.
— 25.	*Eivind Olsen.
— 26.	Ole A. Istre.
— 29.	Hans H. Grøtaadal.
— 30.	P. L. Reitan.
— 36.	Ole Amundsen.
— 37.	Jakob Pedersen.
— 38.	Joh. Karlgren.
— 43.	Anton Kalvaa.
— 47.	Elias Skogmo.
— 49.	R. Løken.
— 50.	Magnus Olsen.
— 52.	O. Haraldsen.
— 54.	O. Haagenen.
— 55.	Alfred Larsen.
— 56.	Svend L. Skaardal.
— 57.	Adam Henriksen.
— 59.	Ole J. Engan.
— 60.	Casper Wiig.
— 61.	Hans Oliveren.
— 62.	Kr. Kristoffersen.
— 63.	Ludv. Enge.
— 67.	Olav Asp.
— 71.	Gustav Johansen.
— 73.	Daniel Gabrielsen.
— 74.	H. M. Leveraas.
— 75.	H. Berntsen.
— 80.	And. Juell.
— 81.	N. Baltzersen.
— 83.	Joh. Syversen og Joh. Pettersen.
— 87.	M. Balsnes.
— 88.	Alb. Moeskau.
— 89.	Herman Martinsen og Arne Olaisen.
— 93.	A. P. Helland.
— 94.	Martin Olsen.
— 96.	Hans Andresen.
— 100.	
— 101.	C. H. Bohlin.
— 103.	
— 108.	Ole E. Bredesmo.
— 109.	Andr. Mikkelsen.

- Fra afd. no. 112. Jørgen Thon.
— 115. Andr. Johansen.
— 117. Jørgen Jahren.
— 119. Andr. Hægstad

samt Martinus Kinsbækken fra Arendal—Aamlibanens arbejderforening. Tilsammen 59 repræsentanter repræsenterende 61 foreninger.

Som indbudne var fremmødt følgende:

Fra Arbejdernes faglige landsorganisation formanden A. Pedersen, fra Det norske arbeiderparti O. Tokerud, fra Dansk arbejdsmandsforbund M. C. Lyngsie og Hans Jensen og for Svensk grof- og fabriksarbejtaföörbund Janne Jönson.

Samtlige medlemmer af forretningsudvalget var fremmødt, nemlig Rich. Hansen, Kristen Tørrer, Gunnar Sethil, J. Bjerkmann og Petter Fjeld.

For de udenbys styremedlemmer mødte J. Birkeland og for revisorerne Mart. Sundby. Tilsammen udgjorde mødets deltagere 71 mand. Rich. Hansen foreslog, at samtlige indbudne skulde ha tale- og forslagsret under landsmødet, hvilket enstemmig vedtoges.

• Punkt V. Beretning og regnskab.

Rich. Hansen foreslog, at „Ny Tid“s redaktør gaves anledning til at overvære behandlingen af beretning og regnskab, hvilket enstemmig vedtoges, hvorefter dørene lukkedes.

Formanden refererede beretningen om forbundets virksomhed for aaret 1902, ligeledes for aaret 1903 samt nedenstaaende 2 aars beretning om virksomheden fra landsmøde til landsmøde:

Beretning

om

Norsk arbejdsmandsforbunds virksomhed

fra landsmødet i Bergen 1902 til landsmødet i Trondhjem 1904.

Paa det i Bergen 1902 afholdte landsmøde valgtes som medlemmer af forretningsudvalget følgende: Olav Strøm (formand), Kristen Tørrer (kasserer), Rich. Hansen, Gunnar Sethil og A. Karlsen.

Til medlemmer af forbundsstyret valgtes: Svend Skaardal, Alb. Moeskau, J. Karlgren, J. Birkeland, A. Kalvaa, J. K. Sundt og Joh. Gudmundsen.

Samtlige dengang valgte medlemmer af forbundsstyret staa fremdeles som saadanne, hvorimod kun 3 af de paa forrige landsmøde valgte medlemmer af forretningsudvalget, nemlig K. Tørrer, Richard Hansen og Gunnar Sethil, er blit staaende.

A. Karlsen maatte, grundet Kristiania ølbryggeriarbejderes udmeldelse af forbundet, trække sig tilbage fra forretningsudvalget allerede sommeren 1902. I hans sted valgte forbundsstyret Joh. Svan, der fungerede til mai maaned 1903, da han reiste til Amerika. Som nyt medlem valgtes da af forbundsstyret paa dets ordinære møde i april: P. Fjeld.

Paa det den 2den juni 1903 afholdte ekstraordinære forbundsstyremøde, hvor Richard Hansen ansattes som forbundets midlertidige formand, valgtes som nyt medlem Ivan Bjerkmann. Forretningsudvalget har i de forløbne 2 aar afholdt ialt 81 møder og forbundsstyret i samme tidsrum 3 møder, hvoraf et ekstraordinært.

Som bekendt opstod der paa forrige landsmøde spørgsmaal om de af forretningsføreren fremlagte regnskabers rigtighed, specielt hvad angik Røroskonflikten. Men da de for granskningen af denne sag nødvendige bøger og bilage ikke havdes forhaanden, blev det paalagt det nyvalgte forretningsudvalg at undersøge saavel forbundets som Eidets og Røros afdelingers streikeregnskaber, for at bringe klarhed i forholdet.

Efterat den paa landsmødet valgte hovedkasserer havde tiltraadt sin stilling (1ste juli 1902), blev denne sag optaget i forretningsudvalget, og besluttede dette at paalægge kassereren og formanden at gennemgaa regnskaberne for Røroskonflikten.

Ved denne foreløbige undersøgelse viste det sig, at der i forbundets regnskab var opført som udgift til Hyttearbejdernes forening bl. a. et beløb paa 1740 kr., der ifølge bilage kun udgjorde kr. 17.40.

For yderligere at bringe klarhed i denne sag, paalagde udvalget Strøm at reise til Røros og Eidet, medtagende forbundets streikeregnskaber og bilage, for at bestyrelserne i de derværende afdelinger kunde faa anledning til at sammenligne dem med sine egne streikeregnskaber. Ved denne undersøgelse viste det sig, at Strøms regnskaber var rigtige, hvad angik Eidets grubearbejderforening, hvorimod der for Hyttearbejdernes fagforenings vedkommende konstateredes, at Strøms regnskaber var urigtige, grundet det førnævnte feilførte beløb.

Efter denne undersøgelse blev Strøm af forretningsudvalget tilspurgt om, hvorvidt han havde det manglende beløb i behold, hvilket han besvarede med, at han endnu ikke havde faaet tid til at gjøre op for det sidste kvartal (2det kv. 1902), men at han antog ihvert-

fald, at noget af det var i behold, og at han selvfølgelig maatte se til at skaffe det manglende beløb tilveie. Endelig anmodede han udvalget om, at der ikke maatte bli noget offentliggjort angaaende dette forhold, som han mente var opstaaet uden hans vidende.

Dette fandt forretningsudvalget rimeligt, da det endnu ikke havde nogen anelse om, at der ogsaa var andre feil ved regnskabet. Imidlertid fandt man det lidt besynderligt, at Strøm kun havde overleveret den nye kasserer som kassabeholdning 60 kroner, og at han ventede saa længe med at forelægge regnskabet for 2det kvartal 1902.

Forretningsudvalget forlangte da, at regnskabet for 2det kvartal skulde forelægges revisorerne. Samtidig gjordes disse opmærksom paa forholdet og anmodedes om at fremkomme med oplysning om den virkelige underbalance.

Ved denne revision konstateredes, at der i kassen manglede et beløb af kr. 3957.51.

Dette vakte, som rimeligt kunde være, den største bestyrtelse inden forretningsudvalget. Ikke mindst bestyrtet herover var tilsyneladende hr. Strøm selv, der tilspurgt om forholdet erklærede, at han ansaa det som umuligt, at han var i saa stor underbalance, da de tidligere revisorer altid omhyggelig havde gennemgaaet regnskaberne og optalt kassens beholdning. At han var i nogen underbalance, troede han nok; men han følte sig overbevist om, at dette store beløb maatte komme fra feilposteringer i regnskabet, fra den tid han var alene paa kontoret og var overlæst med arbeide.

Da desuden revisorerne kun havde gennemgaaet det sidste kvartal af Strøms regnskaber, og da man efter det allerede oplyste ikke kunde nære nogen tillid til den tidligere revision, var udvalget tilbøielig til at antage, at der i de tidligere regnskaber kunde være feilført beløb paa indtægtsiden, i lighed med hvad som var bliet gjort paa udgiftssiden i Rørosregnskabet. Da forbundet desuden nu stod midt oppe i konflikten ved Spigerværket, og en afsløring af disse forhold kunde havt en skjæbnesvanger indflydelse paa udfaldet af denne, besluttede forretningsudvalget at udsætte sagens afgjørelse til førstkommande forbundsstyremøde, idet man gik ud fra, at intet der ved vilde være tabt, da Strøm nu intet havde at gjøre med regnskaberne og kassen.

En yderligere grund for en saadan udsættelse var, at den departementale komite til udarbeidelse af arbeidsreglement for offentlige arbeider, hvoraf Strøm var medlem, nu paa det nærmeste var færdig med gennemgaaelsen af det indsamlede materiale og ifærd med at opsætte reglementet.

Udvalget fandt derfor, at det vilde være uheldig paa dette tidspunkt at foretage noget, der kunde føre til, at vor repræsentant i komiteen blev nødt til at fratræde, før arbeidet var færdigt.

Sagen forelagdes derpaa for det den 10de april 1903 i Kristiania samlede forbundsstyre. Strøm, der var tilstede og dirigerede mødet, erklærede her ikke at være sig bevidst at ha undersøgt et saa stort beløb, som det af revisorerne var paastaet, og gjorde han gjældende, at han var sikker paa aldrig at ha forbrugt mere end sin løn. Forbundsstyret, der fandt sagen pinlig, besluttede saa, for ikke at dømme formanden uden sikre beviser, at nedsætte en komite med det opdrag at gennemgaa forbundets regnskaber fra den tid Olav Strøm overtog dem til udgangen af 2det kvartal 1902, og forelægge resultatet af denne undersøgelse paa ekstraordinært styremøde, hvilket besluttedes afholdt i Kristiania umiddelbart efter Landsorganisationens kongres. Man gik nemlig ud fra, at en del af styrets medlemmer da alligevel vilde komme til byen som repræsentanter til kongressen.

Til medlemmer af komiteen valgtes J. Karlgren og Svend Skaardal.

Denne komite paabegyndte sit arbeide umiddelbart efter styremødet og fortsatte hermed en uge, hvorefter de reiste hjem, for atter at optage arbeidet med undersøgelsen en uge før Landsorganisationens kongres tog sin begyndelse.

I denne tid havde komiteen gennemgaaet samtlige af Strøm førte regnskaber, og var den kommet til det resultat, at underslaget udgjorde kr. 3980.62.

I den fra komiteen, for det ekstraordinære styremøde 2den juni 1903, forelagte indstilling, hvilken findes indtaget i forhandlingsprotokollen, fremholdtes, at underslaget er foregaaet lidt efterhvert i løbet af de aar, Strøm har været forretningsfører, samt at skylden for, at underslaget er bliet saa stort, maa for en væsentlig del tillægges de tidligere revisorers sløvhed og godtroenhed.

Komiteen foreslog derfor: at Strøm suspenderes fra sin stilling som forbundets formand og at det samlede styre i henhold til lovens § 15 e ansætter en anden, der har at fungere indtil førstkommande landsmøde. Denne komiteens indstilling vedtoges. Ligeledes vedtoges efter endel debat et forslag om at sætte Strøm under tiltale for underslag af forbundets midler.

Til formand istedeffor Strøm foreslog forretningsudvalget som no. 1 Alb. Moeskau, 2 Gustav Johansen. Men da den første, grundet sine private gjøremaal, ikke paa nogen maade var at formaa til at modtage hvervet, og da der om den anden ikke opnaaedes fuld enighed, ligesom det heller ikke lykkedes at faa sat sig i forbindelse med

ham, saa man kunde faa hans udtalelse om, hvorvidt han var villig til at overtage stillingen, blev Richard Hansen enstemmig valgt til formand.

Angaaende den mod Olav Strøm reiste retssag, skal vi her, da vi anser den sag for at være mødets deltagere bekjendt, kun faa oplyse, at retten fandt, grundet Strøms forklaring under forundersøgelsen, at regnskaberne maatte yderligere gennemgaaes, for at bringe paa det rene, hvor stort underslaget var, og om hvorvidt det kunde siges at være begaaet med forsæt. I den hensigt opnævnte retten 2 sagkyndige revisorer til at gennemgaa forbundets regnskaber.

Resultatet af denne undersøgelse viste et samlet underslag af kr. 4133.28.

Grunden til denne uoverensstemmelse med det af den tidligere revision fremlagte resultat beror paa, at en fra Den fagl. landsorganisation til forbundet indbetalt sum paa kr. 1923.70 var indført i forbundets bøger som kr. 1723.70, hvilket den af forbundet nedsatte revisionskomite rimeligvis har overseet, da det paa bilaget opførte 9-tal lettelig kunde læses som et 7-tal, hvorfor man, for at konstatere, hvilket var ret, nødvendigvis maatte konferere med Landsorganisationens regnskaber. Men foruden denne fejl fandtes ogsaa endel mindre udgiftsposter, der var opført ined et forlidet beløb, samt desuden en bankbog lydende paa kr. 32.07, der var indsat i Akers sparebank, og hvilken først under retsforhandlingerne af Strøm blev overleveret til kassereren. Denne bankbog havde hverken forretningsudvalget eller revisorerne tidligere noget kjendskab til.

I anledning de paa landsmødet i Bergen 1902 vedtagne resolutioner angaaende: Timetrækken om vinteren ved offentlige anlæg, barakkespørgsmaalet, læge og medicin for statens arbejdere og deres familier, lørdags eftermiddags- og natarbeidet samt attestsystemet besluttede forretningsudvalget at bemyndige forbundets daværende formand til at forelægge disse spørgsmaal samt de i den anledning vedtagne resolutioner for den departementale komite, der var nedsat for at udarbeidet regler angaaende arbeidet ved offentlige anlæg m. v., hvilken komite formanden selv, som bekjendt, var medlem af.

Derimod har forretningsudvalget ikke seet sig istand til at efterkomme det af forrige landsmøde givne paalæg: at fremlægge for dette landsmøde et paa statistik bygget forslag til oprettelse af en hele forbundet omfattende sygekasse, væsentlig af den grund, at det har vist sig umulig at tilveiebringe en paalidelig sygestatistik inden vort forbund.

Dernæst finder forretningsudvalget det meget betænkeligt at gaa igang med oprettelsen af en saadan kasse inden vort forbund, da en

stor del af medlemmerne, særlig fabrikarbejderne, allerede før er obligatorisk bundne til de ved fabrikanlæggene oprettede sygekasser, ligesom ogsaa en stor del foreninger har oprettet saadanne. Forretningsudvalget vover derfor ikke, af hensyn til den betydelige kontingentforhøielse, en saadan kasse vilde nødvendiggiøre, at foreslaa noget i den retning. Vi gaar nemlig ud fra, at vor organisation i første række er og bør være en kamporganisation, og at alt, som kan skabe splittelse eller stille sig hindrende iveien for tilslutningen af udenforstaaende, bør undgaaes. Derimod finder vi at turde tilraade vore forbundsfæller paa de steder, hvor flere afdelinger findes, at oprette lokale, frivillige sygekasser, for hvilke det jo vil være lettere at administrere og føre kontrol.

Der er siden forrige landsmøde fra forbundsstyret og forretningsudvalget gjentagne gange været gjort henvendelser til stortinget og regjeringen med anmodning om bevilgning til igangsættelse af offentlige arbejder paa den tid af aaret, hvor den private virksomhed ligger mest nede. Ligesaa har der været andraget om fri reise med statens jernbaner for arbejdsløse, der har villet søge arbeide udenfor sin hjemstavnskommune.

I anledning de fra indredepartementet i 1902 omsendte, af stortingets socialkomite og Norsk jern- og metalarbejderforbund fremsatte forslag til forandringer i fabriktilsynsloven, har forretningsudvalget, efterat udtalelser fra afdelingerne var indhentet, indsendt til stortinget endel ændringsforslag.

Foruden disse forslag og andragender har ogsaa udvalget besørget oversendt statsmyndighederne, jernbanebestyrelsen og forskjellige ingeniører, andragender og resolutioner, som har været indsendt fra enkelte foreninger og stedlige styre, hvilke udvalget paa organisationens vegne har ledsaget med sin udtalelse.

Om end det ikke kan siges, at disse andragender og henstillinger er blit imødekomet i den udstrækning, som ønskeligt kunde være, grundet den forholdsvis svage repræsentation, arbejderne endnu har i nationalforsamlingen, har vi dog den tro, at det ikke har været helt forgjæves, idet nationens kaarne mænd derved er blit nødt til at optage til diskussion og prøvelse de krav, som har været fremsat fra arbejderens organisation.

Det tør saaledes vistnok uden overdrivelse kunne siges, at de resolutioner mod Haverstingstunnellens bortsættelse til entreprenører, som efter forslag fra vort forbundsstyre vedtoges paa den sidst afholdte kongres i Arb. fagl. landsorganisation, og senere paa det af vort forbunds Kristiania-afdelinger afholdte masse-møde i januar maaned

d. a., har havt en ikke ringe indflydelse paa den endelige beslutning i denne sag.

Som det af de fremlagte regnskaber vil fremgaa, har foreningen „Samhold“ i Sarpsborg erholdt et laan paa 3500 kroner. Angaaende denne sag kan meddeles, at nævnte afdeling, paa grund af vanskeligheder den var kommet i ved bygning af forsamlingslokalet „Folkets hus“ i Sarpsborg, indsendte et andragende til forbundet om et midlertidigt laan af ovennævnte størrelse. Dette fandt udvalget ikke at kunne indvilge. Derimod tilbødes foreningen at stille forbundet som garantist for laanet, ifald dette kunde erholdes af Landsorganisationens kasse og foreningen var istand til at stille fornøden pant sikkerhed for beløbet. Som følge heraf indsendte „Samhold“ andragende til Landsorganisationen om at faa laane beløbet. Da det i mellemtiden havde lykkedes at faa bogtrykker Chr. H. Knudsen og advokat Hazeland til at stille sig som garantister, og da desuden foreningen kunde stille som sikkerhed 2 pantobligationer til et beløb af 5500 kr., gik Landsorganisationens hovedstyre, som i den anledning var indkaldt, med paa andragendets indvilgelse, idet sekretariatet bemyndigedes til at fastsætte de nærmere betingelser for laanets ydelse.

Paa et i den anledning sammenkaldt møde i sekretariatet besluttede dette af hensigtsmæssighedshensyn at bortlaane beløbet til Norsk arbejdsmandsforbund.

Naar forretningsudvalget, trods store tvil, gik med paa denne ordning, saa var det fordi: 1) Nævnte forening var dengang en af forbundets største. 2) Organisationen i Sarpsborg og omliggende distrikter vilde komme i en uheldig stilling, ifald private pengemænd skulde faa eiendomsretten til huset. 3) Foreningen vilde tabe de 2000 kroner den havde lagt i huset, og 4) Den af foreningen stillede garanti maatte, efter sagkyndiges udsagn, ansees for fuldt tilfredsstillende.

For at tilbagebetale laanet til Landsorganisationen blev der senere, ved at deponere den fra „Samhold“ modtagne pantobligation, optaget et laan i Kr.a arbejderbank stort 2000 kr. Resten af beløbet er laant af forbundets reservekasse og tilbagebetalt til Landsorganisationen.

Da imidlertid den mellem forbundet og foreningen „Samhold“ oprettede kontrakt, grundet den uventet store tilbagegang i foreningens medlemsantal, er blit misligholdt, har forretningsudvalget besluttet at opsætte sagen paa landsmødets dagsorden og overlade til landsmødet at bestemme, hvorvidt den som sikkerhed deponerede pantobligation skal sælges, eller der skal gives foreningen yderligere henstand.

Da nævnte forening har repræsentant paa landsmødet og foreningen tidligere har modtaget varsel om det af udvalget foretagne

skridt, finder vi det overflødigt at gaa nærmere ind paa sagen i denne beretning. Det skal kun tilføies, at nævnte „Folkets hus“ har en meget heldig og værdifuld beliggenhed og er brandtakseret for 11,000 kr.

Ifølge den paa forrige landsmøde afgivne beretning var medlemsantallet dengang over 4000, hvilket dog viste sig at være betydelig overdrevet, og da forretningsudvalget fandt ikke at kunne betale kontingent til Landsorganisationen for flere medlemmer end forbundet virkelig havde, blev der af den nyvalgte kasserer optat en fortegnelse over det medlemsantal, for hvilket foreningerne betalte kontingent. Denne fortegnelse udviste, at det virkelige medlemsantal ikke var stort over 3000.

Siden forrige landsmøde er der udgaaet af fortegnelsen 39 afdelinger. Af disse er 3, nemlig Ølbryggeriarbejdernes forening, Kristiania, Stavangers kommunale og private arbejdsmandsforening samt Kr.a kvindelige fyrstikarbejderforening udmeldt. De øvrige er dels opløst, dels gaaet op i andre foreninger. Grunden til, at saa mange afdelinger er blit opløst i disse 2 aar, maa for en væsentlig del søges i den omstændighed, at en stor del af jernbaneanlæggene nu er færdigbyggede, hvorfor arbejderne har maattet reise fra stedet. — Om en stor del af de i nævnte tidsrum opløste foreninger kan det ogsaa siges, at de i virkeligheden aldrig har eksisteret andet end paa papiret.

Der er siden forrige landsmøde indmeldt i vort forbund i alt 59 afdelinger, hvoraf 40 er nystiftede. Medlemsantallet er nu ifølge de sidste opgaver 4697 fordelt paa 102 afdelinger. Til agitation er der i førnævnte tidsrum anvendt ca. 3200 kr., til konflikter inden forbundet 36,140. Af forsikringskassen er udbetalt 10 bidrag med tilsammen 3600 kr.

Overenskomsten med Røros værk, der udløb 1902, er blit fornyet til udgangen af 1905.

Foruden denne overenskomst er der siden forrige landsmøde lykkedes at faa istand overenskomster med 2 andre arbejdsgivere, hvilke omfatter ialt ca. 200 mand.

Som det vil være de ældre medlemmer bekjendt magtede ikke vort forbund og landsorganisationen, tiltrods for de største anstrængelser, at skaffe tilveie det beløb, som deltagerne i den store konflikt paa Røros i 1901 ifølge forbundets love havde krav paa.

Som følge heraf har 5 af de i denne konflikt deltagende arbejdere anlagt sag imod forbundet med paastand om at faa udbetalt det manglende beløb. Sagen var allerede reist vaaren 1902, idet forbundets daværende formand var indkaldt til Kristiania forligelseskommission 5te mai 1902.

Til at føre sagen for klagerne har disse antaget sagfører Møller paa Røros og for forbundet er af det tidligere forretningsudvalg antaget advokat Fr. Stang-Lund. Da det første forligsmøde ikke førte til nogen overenskomst, henvistes sagen til retten.

Efter optagelsen af endel tingsvidner paa Røros i slutten af 1902 stilledes sagen i bero, da der fra klagerne og senere fra vort forbund blev indsendt andragende til justitsdepartementet om fri sagførsel, hvilket for begge parter vedkommende er blit afslaaet. Sagen er nu indanket for Kristiania byret og kan der endnu intet siges om udfaldet af denne sag; dog mener vi efter de oplysninger, som det har lykkedes forretningsudvalget at tilveiebringe, at klagerne, der forøvrigt alle er mindre agtværdige mennesker, ikke vil opnaa noget ved dette sagsanlæg.

Paa det ekstraordinære styremøde 2den juni 1903 besluttedes at afholde næste styremøde i Trondhjem umiddelbart foran landsmødet. Derved mente styret at kunne spare forbundet for endel udgifter, samtidig som alle forbundsstyrets medlemmer vilde faa anledning til at overvære landsmødet og svare for sin handlemaade.

Idet vi forøvrigt henviser til de i fagbladet indtagne aarsberetninger, vil vi, idet vi træder tilbage, rette en tak til samtlige forbunds-fæller for den tillid, der er os bevist, og den bistand, der er ydet i de 2 aar vi har staaet som forbundets styre.

Om end ikke de forventninger, som næredes paa forrige landsmøde, kan siges at være gaaet i opfyldelse, har vi dog havt den tilfredsstillelse at kunne iagttage en ikke liden fremgang inden vort forbund, saavel i medlemsantal som i indre fasthed.

Vi har i varetagelsen af vort hverv søgt at lægge den troskab, iver og ansvarsfølelse, som bør kunne kræves af en organisations tillidsmænd, og om vi end villig indrømmer, at enkelte af vore beslutninger fortjener kritik, fordi de ikke har været præget af den forudseenhed, som ønskeligt kunne være, saa har de dog været fattet med det for øie: at gavne forbundet, afdelingerne og de enkelte medlemmer, og er det vort ønske og haab, at dette i større udstrækning maa lykkes for dem, der paa dette landsmøde vælges til at lede vor organisation.

Trondhjem, 15de mai 1904.

Rich. Hansen. Kristen Tørres. J. Bjerkmann. P. Fjeld.
Gunnar Sethil. J. K. Sundt. J. Birkeland. J. Karlgren.
Anthon Kalvaa. Svend L. Skaardal. Alb. Moeskau.
Johan Gudmundsen.

Beretningen godkjendtes enstemmig og uden debat.

Regnskabet. Kassereren, Kr. Tørres, forespurgte, om landsmødet fandt det paakrævet at referere de forskjellige afdelingers indbetalinger. Hvis ingen derom gjorde krav ansaa han det for upaakrævet. Ingen fremkom med fordring herom, hvorfor kassereren refererede regnskaberne for de sidste 2 aar samt kvartalsekstrakt af regnskabet for 1ste kvartal 1904.

P. P. Langeng ankede over, at revisionsanmærkninger ikke fandtes. Det samme var ogsaa tilfældet med Strøms regnskaber.

Sundby kunde ikke opfatte, hvad repræsentanten mente med, hvorfor der ikke fandtes flere revisionsanmærkninger.

P. Langeng: Ikke fandtes nogen.

Sundby: Jeg har den hele tid ved gennemgaaelsen af Tørres's regnskaber ikke fundet noget at anmærke. Han havde engang paa indtægtssiden opført 10 kr. istedetfor 5 kr. Tørres fik pengene tilbage og revisionen fandt ikke grund til at paaføre nogen anmærkning.

Rich. Hansen: Man bør mærke sig, at der er stor forskjel paa revisionen før og nu. Forretningsudvalget har fattet beslutning om, at sidste dag i kvartalet skal kassebeholdningen eftertælles af revisorerne. Derved undgaar man at faa med i kassebeholdningen noget af det, som vedrører regnskabet efter kvartalsregnskabets afslutning.

P. Langeng: Naar det kom til stykket saa fandt jo revisionen feil paa feil ved Strøms regnskaber; men anmærkning var ikke i sin tid gjort af revisorerne. Men det er ikke min mening, at antegning skal gjøres, naar intet er at anmærke.

Karlgræn: Revisionen undlod ikke at redegjøre for forholdet med regnskaberne paa forbundsstyremødet. Revisionens redegjørelse fandtes at være saa nøiagtig, at konstateringen af de feil, som siden var opdaget, havde kostet mere end forskjellen. Det var af hensyn til Olav Strøm, for at han ikke skulde vederfares uret, at ekstrarevisionskomiteén blev nedsat.

Istre vilde reservere sig imod, at han havde nogensomhelst mistanke til revisionen; men han trodde dog, at en anden udtalelse end denne gamle brugelige, traditionelle kunde bruges. Selv om anmærkningerne var af det gode, var det en fordel at faa dem tilføjet.

Sundby: Loven paabyder revisionen indberetning til forretningsudvalget angaaende resultatet af revideringen, og det har været befulgt. Hvad anmærkningerne til Strøms regnskaber angaar kan de faaes idag. Paa Bergenslandsmødet fik vi som revisorer paalæg om paany at gennemgaa Strøms regnskaber, og 6 uger efter henvendte jeg mig til Strøm om revideringen. Paa landsmødet i Trondhjem gjentog jeg anmodningen. Efter tilbagekomsten til Kristiania tilskrev jeg revisorerne

og efter 2 ugers forløb blev revisionen igangsæt. Vi fandt da snart de 2 bekjendte bilag. Strøm sagde, han var kommet noget i underbalance; men han skulde nok greie det inden aarets udgang. Resultatet indberettedes til forretningsudvalget gjennem 2 skrivelser, hvoraf kun den ene naaede frem til forretningsudvalget. Sammenholdt med Tørres's opgaver fandt vi den nævnte underbalancesum.

Kalvaa: Strøms regnskaber har faaet sin afslutning ved retten. Her er det Tørres's regnskaber, det gjælder.

Under behandlingen indløb fra afdeling 109, Namsos, følgende telegram: „Modtag vor hilsen! Held med forhandlingerne! Leve organisationen!“

M. Kinsbækken: Man har endnu tildels de samme revisorer som i Strøms tid, og da man hverken da eller nu havde nogen revisionsanmærkninger, synes dette at være noget uheldigt.

P. Langeng: De antegninger, der blir vedføiet protokollen, kjender man ikke udover landet, hvorfor de gjerne kunde vedføies regnskaberne.

M. Balsnes: Man bør ikke saadan udsaa et tvilens frø, naar man ingen anmærkning har at gjøre, og naar man har valgt sine mænd, bør man ogsaa ha tillid til dem.

Kr. Tørres: Jeg synes man er kommet noget udenom sagen, idet man diskuterer Strøms regnskaber, der har faaet sin afslutning ved retten. Her er det mine regnskaber det gjælder.

Dirigenten refererede revisionens indberetning til forretningsudvalget angaaende Tørres's regnskaber.

S. Skaardal: Efter den førte debat ser det ud til, at samme mistanke raader som paa landsmødet i Bergen. Men jeg har havt anledning til at se forskjellen paa Strøms og Tørres's regnskaber, og i Sundby havde man en mand, der allerede paa forbundsstyremødet gav indtryk af at være en mand med ualmindelig god indsigt og kundskab. Man kunde bygget suspensionen af Strøm udelukkende paa Sundbys udsagn. De andre i revisionen vilde jeg derimod ikke gi 2 danske skilling for udsagn fra.

Istre: Jeg er taknemlig for kassererens fortjenester; men da synes jeg ogsaa, at de burde bekjendtgjøres.

Rich. Hansen protesterede mod Haldor Iversens uduelighed som revisor og støttedes heri af Sundby, hvorpaa Skaardal tog sin udtalelse tilbage.

Lyngsie henstillede til kasserer og forretningsudvalg at holde forsikringskassens og forbundets øvrige regnskaber hver for sig.

Regnskabet godkjendtes enstemmig.

VI. Kontingentforhøielse.

Rich. Hansen: I begrundelsen af kontingentforhøielsen kan ikke godt undgaaes, at man kommer ind paa de følgende punkter om fagbladet og de faste agitatorer, hvorfor jeg vil henstille til dirigenten ikke at forhindre det, om debatten kommer til at streife ind paa de følgende punkter.

Lyngsie sluttede sig hertil og henstillede til dirigenten at udsætte kontingentspørsaaret, til fagbladet og faste agitatorer var behandlet.

Dirigenten optog forslag herom, hvilket vedtoges mod 1 st.

Punkt VII, fagbladet

optoges derpaa til behandling. Dirigenten refererede de paa dagsordenen opførte forslag:

1) Fagbladet „Arbeidsmanden“ udgives for fremtiden bare en gang maanedlig.

Taugevands arbejdsmandsforening og
Indtrøndelagens veiarbejderforening.

2) Fagbladet udkommer for fremtiden kun til uddeling blandt medlemmer af forbundet og ikke som abonnementsavis.

Snarøens tomt- og høvleriarbejderforening.

Ole Istre foreslog: „Fagbladet udkommer som hidtil.“

O. Haraldsen: Taugevands arbejdsmandsforening har foreslaaet ansættelse af 2 faste agitatorer for paa den maade at faa en solid agitation. Men det økonomiske er altid et ømt punkt inden organisationen, hvorfor foreningen har foreslaaet 2 øres kontingentforhøielse og fagbladets indskrænkning til maanedsbilad. Sundby har i sin artikel i „Arbeidsmanden“ beregnet, at ved fagbladets indskrænkning vil spares 1500 kroner om aaret. Dette i forbindelse med 2 øres kontingentforhøielse vil bli en sum, hvorfor der kan drives en virksom agitation.

Andreas Aasen udtalte sig i tilslutning til forrige taler, men vilde med ansættelse af kun 1 agitator være imod kontingentforhøielse.

Baltzersen var bange for kontingentforhøielse, da derved let kan bevirkes en tilbagang.

Istre: Dette thema, fagbladets indskrænkning, er af tvilsom art. At indskrænke fagbladet vil være at indskrænke agitationen. Jeg skulde heller ønske fagbladet udvidet til ugeblad. Heller udvidelse

end indskrænkning. Jeg er forvisset om, at indskrænkning vil være det samme som tilbagegang.

S. M. Andersen: Dette er et kildent spørgsmaal. Administrationskassen trænger styrkelse, og dette kan opnaaes ved at indskrænke „Arbeidsmanden“ til maanedsbld. Derved vil spares 1500 kroner om aaret. Rigtignok vil jeg haabe, at de store ekstraordinære udgifter, som har været i forrige aar, ikke vil gjentage sig; men penge trænges der dog, og jeg kan ikke paa nogen maade stemme for kontingentforhøielse, men derimod for fagbladets indskrænkning. „Social-Demokraten“ maa til for en fuldt oplyst arbeider. „Arbeidsmanden“ er altfor utilstrækkelig. Tiderne er flauue, saa arbeidet mangan gang be-
trages som en naadegave. De økonomiske vanskeligheder er saadanne, at jeg kjender eksempler paa, at mange gamle energiske medlemmer er gaaet ud, fordi de ikke har kunnet greie kontingenten, og derfor maa man være varsom med kontingentforhøielse.

E. Pettersen henstillede til repræsentanterne at fatte sig kort, da tiden er kostbar. Med hensyn til fagbladets indskrænkning maatte man tage hensyn til laddistrikterne. „Social-Demokraten“ kan knapt erstatte „Arbeidsmanden“, saa man vil tabe ved indskrænkningen.

Skogmo: Her er repræsentanter, som er valgt med mandat at stemme mod kontingentforhøielse, og kan man finde en anden maade at greie sagen paa, vil det være en kjærkommen gjæst.

Olav Asp sluttede sig til forrige taler. Alle disse lange foreningsreferater, der begynder med protokollens godkjendelse, kan uden skade indskrænkes, saa man kan faa ind i et nummer det, som nu indeholdes i 2.

Balsnes vilde betegne indskrænkningen som et tilbageslag. „Social-Demokraten“ er ingen agitatorisk kraft paa det faglige omraade. „Arbeidsmanden“ er ogsaa i det sidste blit adskillig bedre end før, og selv i foreningsreferater ligger en agitation. Byerne kan nok greie sig; men man maa tage hensyn til alle de smaa foreninger udover landet. Det vil være ubarmhjertigt mod disse at indskrænke „Arbeidsmanden“. Faste agitatorer maa være af første rang skal de virkelig være til gavn, middelmaadige faar ingen tilhørere. Anderledes derimod med „Arbeidsmanden“. Den naar alle.

Birkeland beklagede, at allerede saa mange har udtalt sig for indskrænkning. Det vil være et tilbageslag, „Arbeidsmanden“ har mangan gang været en kjær gjæst, naar den er kommet, saa man har havt noget at stikke til de uorganiserede. Taugevands afdeling vil kanske komme til at virke didhen, de ikke havde tænkt. Jeg vilde heller ønske „Arbeidsmanden“ blev ugeblad. Den har paa anlæggene

været en liden agitator til at øge vort tal. At indskrænke „Arbeidsmanden“ til fordel for faste agitatorer vil jeg beklage.

Gudmundsen havde havt sine store betæneligheder ved fagbladets indskrænkning, men det var af det foreliggende det eneste han kunde gaa med paa. Ved hvert landsmøde er der spørgsmaal om kontingentforhøielse, og dette sætter ondt blod. Ved agitation kan muligens tilslutning paaregnes og ved forsigtighed og fagbladets indskrænkning kunde muligens 1 agitator ansættes.

Ystgaard var enig med Skogmo m. fl. i indskrænkning til 1 gang maanedlig.

S. Skaardal var enig med Balsnes. Jeg kan ikke finde analogi i at indskrænke fagbladet for at skaffe midler til agitation. Jeg maa beklage Gustav Johansens m. fl. fremragende organisationsmænds standpunkt i denne sag nu i det sidste.

Lars Tørrer: Det viser sig, at selv skruibrækkere er ivrige efter at faa fat i fagbladet. Ikke saa med en agitator. Han vil vanskelig kunne naa dem, da man ikke vil faa dem til at gaa paa et møde.

Andreas Aasen: De sløve læser ikke „Arbeidsmanden“, men derimod kan man nok faa dem til at gaa paa et møde.

M. Kinsbækken havde mandat til at stemme for fagbladets nuværende ordning. Det har vist sig som en god agitator. Angaaende abonnementet vilde han forespørge, hvordan det forholdt sig, om det gik med tab.

Lyngsle: Vi er her kommet sammen for at diskutere, hvad der er til fælles gavn. Det er vel ogsaa de forskjellige forslagsstillere enige om. Men man har at gjøre med plus og minus, og faar saaledes veie mod hinanden, hvad man taber og hvad man opnaar. I Danmark udkommer fagbladet kun 1 gang maanedlig. Er saa „Arbeidsmanden“ til nytte? Ubetvilelig! Og det kan jo synes, som den ved at udkomme 1 gang hver maaned kun vil gjøre halv nytte mod nu. Men fagbladet tar en saa stor del af forretningsførerens tid. Han er ikke journalist og vil ikke magte at udgi 2 numre med godt stof i maaneden, men maa tage ud klip. Kan man derimod ved 1 nummer i maaneden faa et blad, journalistisk forarbejdet og med sigtet godt stof, mener jeg at dette ene kan være ligesaa godt som 2 papirer med mindre godt stof. Formanden faar ogsaa bedre tid og kan gi indberetninger til dagbladene. Det er ogsaa en besværlig sag for afdelingsformændene denne ombringelse af fagbladet. Et blad med sigtet godt stof og regelmæssig ombragt er ligesaa godt som 2 blade af mindre godt indhold og uregelmæssig ombragt. Vi vil ramme maalet bedre og skaffe mere oplysning ved dette ene blad i maaneden.

Leveraas talte mod indskrænkning.

Istre: Formaålet er at finde et bindeled til at opdrage og til at holde folk inden organisationen. Det er bedre vi tegner os som abonnenter paa „Arbeidsmanden“. Det viser sig, at det er vanskeligere at holde folk inden organisationen end at faa dem ind.

E. Pettersen: De botemidler, der fremføres, synes jeg nærmest er som at ause vatten i botnlaus spand. Agitatoren ser man kanske en gang paa 2 aar. „Arbeidsmanden“ kommer derimod 2 gange i maaneden. Man faar ogsaa huske paa, at det er forskjel paa den socialistiske aand i Norge og Danmark. For 1500 kr. ansætter man ingen agitator, saa kontingentforhøielse maa alligevel til. Agitatoren kan ikke erstatte „Arbeidsmanden“, „Social-Demokraten“ heller ikke i faglig henseende. „Arbeidsmanden“ har været en kjær gjæst i foreningen.

G. Nilsen vilde stemme for bibeholdelse af den nuværende ordning.

Andresen talte for indskrænkning.

Kalvaa: Her er spørgsmaal om indskrænkning af fagbladet og spørgsmaal om kontingentforhøielse. Det er jo saa, at mine drømme gaar ikke altid i opfyldelse; men jeg har tænkt mig, at forbundet skulde komme til at tælle 100,000, og det forekommer mig mærkeligt, at forslag om indskrænkning af „Arbeidsmanden“ nu kommer. Jeg mindes „Arbeidsmanden“ som ganske liden. Dengang vedtog man enstemmig udvidelse, og derfor kan jeg nu ikke betegne indskrænkningen for andet end et tilbageslag. Agitatorer kan nok være bra. De holder et par foredrag og forsvinder; „Arbeidsmanden“ kommer derimod regelmæssig 2 gange i maaneden. „Social-Demokraten“ er et bindeled mellem det faglige og politiske; „Arbeidsmanden“ derimod er et bindeled mellem arbejdsmændene indbyrdes. Forholdene i Danmark kan ikke sammenlignes med vore. Der gaar ikke agitationsudgifterne med til reise; thi man kan jo reise gjennem hele Danmark paa ca. 6 timer.

Løken vilde stemme mod indskrænkning. Arbeiderpressen er daarlig udbredt f. eks. paa Bergensbanen. Indskrænkes „Arbeidsmanden“, blir det endda værre. Forøvrigt vilde han henstille til redaktøren at faa foreningsreferaterne indskrænket.

Rich. Hansen: Det er jo paa et vis fornøieligt for redaktøren at høre, at man er saa interesseret i „Arbeidsmanden“; men jeg vil heller ikke regne det som mistillidsvotum, om man stemmer for indskrænkning. Han redegjorde nærmere for det store arbeide med „Arbeidsmanden“ og paapegte, at det var ikke byrepræsentanterne,

som talte for indskrænkning. Baade Balsnes og Kalvaa har talt mod indskrænkning. Man maa sørge for paa dette landsmøde at faa administrationskassen i balance. Da her besluttedes at tage fagbladet forud for kontingenten, stemte jeg imod, fordi jeg mente, at forholdet med fagbladet og agitationen afhænger af kontingenten. Man gjør rettest i at opstille budgettet efter det medlemsantal vi har. Vil man derfor ha agitation og beholde fagbladet som nu, faar man paalægge kontingenten. Faar vi kontingentforhøielse, kan fagbladet udkomme som hidtil.

Sundt mente, at „Arbeidsmanden“ havde virket i oplysende og agiterende retning, og de, der talte for indskrænkning, syntes han burde bevise det modsatte. Fremholdt sin tanke om udlodning til agitation.

Juell sluttete sig til de betragtninger, der var fremkommet fra Lyngsie og Rich. Hansen.

Langeng troede ikke, man vilde opnaa saa stor besparelse ved indskrænkningen, at man ved det kunde ansætte 2 faste agitatorer.

Ludv. Enge: Jeg har mærket, at mange af talerne, der taler mod indskrænkning af fagbladet, ogsaa samtidig er imod kontingentforhøielse. Jeg kan ikke finde det reaktionære ved indskrænkningen. Kan heller ikke finde det saa uretfærdigt mod landdistrikterne. Ingen del er saa aldeles udenfor civilisationen, som man synes at ville gjøre det til. Posten gaar da overalt.

Balsnes: At de, der taler mod indskrænkning, samtidig er mod kontingentforhøielse, er feilagtigt. Sluttete sig til Sundts tanke om udlodning.

Tørres: Her maa raades bod paa, at administrationskassen gaar med underskud. Repræsentanterne maa gjøre sig klar over, at skal vi ikke faa kontingentforhøielse, maa der finde sted en indskrænkning i udgifterne. Han henviste til, at statistiken havde udvist det resultat, at 54 pct. af forbundets medlemmer holdt arbeiderbladene. Tog man og gjorde indskrænkning i „Arbeidsmanden“, vilde man kanske opnaa, at flere kom til at holde „Social-Demokraten“, og ved ansættelse af en faglig medarbeider vilde denne bli mere skikket for det faglige. Angaaende abonnementsforholdet ved „Arbeidsmanden“ oplyste han, at hvis den ikke udkom som abonnementsavis, kunde den ikke forsendes som nu; men hver forsending maatte frankeres, og det vilde falde dobbelt kostbart. Bare ved, at man ikke fik veiet alle forsendelser under ét, vilde fordyre porto. Vilde absolut advare mod vedtagelsen af Snarøens forenings forslag.

Adam Henriksen var ikke af sin hjertens mening med paa at

stemme for indskrænkning, men naar her samtidig var spørgsmaal om kontingentforhøielse, var han paa grund af pengespørgsmaalet nødt til at stemme for indskrænkning. Ved kontingentforhøielse kunde afdelingerne finde paa at lade sig stryge.

Lyngsle vilde gjøre den bemærkning til Kalvaa, at naar man vil argumentere, bør man ikke overdrive. Selv om man ikke kan reise gjennem Danmark saa snart som Kalvaa siger, saa er der jo forskjel paa Danmark og Norge; men skal man føre argumentationen paa den maade som Kalvaa, saa kunde jo aldrig nordmænd komme til at lære af andre. At spare paa kræfterne, naar man har faa kræfter, gjælder ikke det ogsaa for Norge som for Danmark? Angaaende det at faa det bedst mulige stof i fagbladet, gjælder ikke det ogsaa for Norge? Og det at anvende midlerne paa den bedste maade, gjælder ikke ogsaa det Norge?

Istre: Sagen er kommet i en ny udgave derved, at kontingentspørgsmaalet er draget ind. Angaaende det, at „Arbeidsmanden“ ikke har kunnet virke som agitator, saa den har stiftet afdelinger, har jeg eksempler paa, at den har.

Birkeland henstillede til repræsentanterne at beholde „Arbeidsmanden“ som hidtil og gaa med paa kontingentforhøielse. En successiv forhøielse af kontingenten har hidtil vist sig heldig. Valgsproget maa være: Altid fremad!

Jacob Pedersen talte for Taugevands forenings forslag.

Sundby: Her foreligger ikke forslag om at tage „Arbeidsmanden“ væk, men kun om at indskrænke den. Ved et nummer i maaneden kan skaffes stof med indhold og føde for medlemmerne. Overlæsses formanden, blir stoffet daarligt, og det kan ikke undgaaes, at det i „Arbeidsmanden“ blir en del gjentagelser af det, som før har staaet i andre aviser.

Bjerkmann sluttede sig til Sundby.

Ved voteringen vedtoges med 39 mod 21 stemmer: Fagbladet „Arbeidsmanden“ udkommer herefter 1 gang i maaneden.

Forslaget om, at „Arbeidsmanden“ for fremtiden ikke skulde udkomme som abonnentavis, forkastedes mod 5 stemmer.

Formiddagsmøde 17de mai.

Dirigent: Karlgren.

Dirigenten henstillede til talerne at tale høit, og naar man forlangte ordet, overbevise sig om, at dirigenten var opmærksom herpaa.

Foretoges navneopraab af sekretær Enge. Følgende repræsentanter var ikke fremmødt: P. L. Reitan, Alfred Larsen, Olav Asp, H. Berntsen, Jørgen Thon og Jørgen Jahren. Efter opraabet mødte straks P. L. Reitan. Protokollen fra forrige dags forhandlinger oplæstes.

Skaardal vilde ha tilføiet protokollen, at beretningen vedtoges enstemmig og uden debat.

Kalvaa havde ment, at det kun var behandlingen af fagbladet, der skulde gaa forud for kontingenten.

Sekretærene Enge og Balsnes hævdede protokollens rigtighed, og da intet forslag fremkom til bemærkning, vedtoges protokollen enstemmig.

Punkt VIII. Faste agitatorer

optoges derpaa til behandling.

Dirigenten refererede de paa dagsordenen optagne forslag. 6 forskellige forslag forelaa, nemlig:

1) Der ansættes 2 faste agitatorer, en for det nordenfjeldske og en for det søndenfjeldske. For Kristiania og omegn drives agitationen fra hovedkontoret. *Taugevands arbejdsmandsforening.*

2) Der ansættes 1 fast agitator.

Intrøndelagens veiarbejderforening.

3) Der ansættes en fast agitator for Nordland, der besøger afdelingerne 1 gang maanedlig.

Forbundet afholder aarlig en basar til indtægt for agitationen, hvortil afdelingerne yder bidrag. *Afd. 103, „Nordlyset“.*

4) Paa betingelse af, at fagbladet „Arbeidsmanden“ forbliver i den nuværende form og format, fastsætter landsmødet en ekstraudligning for kommende termin med en halvjaarlig kontingent af 50 øre pr. medlem som agitationsmidler efter landsmødets nærmere bestemmelse.

Hell—Sundebanens 4de afdelings arbejdsmandsforening.

5) Den stedlige agitation bibeholdes. Et bestemt beløb budgetteres af landsmødet aarlig til dette øicmed.

Foreningen „Fram“.

6) Hvert medlem i forbundet pligter at betale abonnements paa „Arbeidsmanden“. For de derved indkomne midler drives agitation for forbundet. *Geijerfos glasarbejderes fagforening.*

Følgende forslag refereredes som no. 7: „Landsmødet befuld- mægtiger hovedstyret til at lede agitationen efter forbundets økono- miske evne.“ Forslagsstiller: Jacob Pedersen.

O. Haraldsen: Efter Taugevands forenings forslag om ansæt- telse af 2 faste agitatorer vil distrikterne bli stillet temmelig lige. Skal der ansættes en agitator for Nordland, vil man fordre tilsvarende for sørlandet. Derimod vil man stille distrikterne temmelig ligt ved at ansætte en fast agitator for det nordenfjeldske og en for det vesten- fjeldske. Den stedlige agitation vil i alle tilfælde komme til at drives, og for det søndenfjeldske kan agitationen drives fra hovedkontoret. Nu efter fagbladets indskrænkning er der større sandsynlighed for, at dette kan lade sig gjøre.

Andreas Aasen sluttede sig i det væsentlige hertil, men holdt paa ansættelse af kun en agitator. Nu efter fagbladets indskrænkning faar formanden bedre tid til at drive som agitator.

C. Bohlin: De, som bor høit oppe under snefjeldet, har fundet at burde ha en agitator særlig for Nordland. En saadan vil være særlig paakrævet, men vi kan ikke magte at faa en saadan uden for- bundets medvirken.

Leveraas havde mandat til at stemme for ansættelse af 2 faste agitatorer.

Ole Amundsen talte for foreningen „Fram“s forslag — bibe- holdelse af den stedlige agitation. Foreningerne paa Bergensbanen har i 2¹/₂ aar drevet stedlig agitation og har efter forholdene udlagt mange penge hertil, nemlig ca. 1500 kr. ved siden af et lidet tilskud fra forbundet. Denne agitation har efter forholdene vist sig særdeles frugtbringende. Man kan vel indvende, at denne agitation ikke er tidsmæssig; men vi har tænkt os bibehold af den nuværende ordning med af og til at udsende til distrikterne en agitator for forbundets regning.

Jakob Pedersen: Igaar oplystes om administrationskassens under- balance, idag behandles spørgsmaalet ansættelse af 2 faste agitatorer. Vi, som har mandat at stemme mod kontingentforhøielse, maa stemme mod ansættelse af faste agitatorer.

E. Pettersen: De, der er imod kontingentforhøielse, kan ikke tænke at faa faste agitatorer. Den stedlige agitation kan nok være bra; men der staar skrevet, at en profet er ikke foragtet uden i sit eget fædreland. Men skal faste agitatorer ansættes, maa der skaffes retfærdighed til alle pladse. Vilde stemme for ansættelse af 2 faste agitatorer.

Dirigenten præsenterede for forsamlingen Det norske arbeider- partis ordfører Chr. Hornsrud og ønskede ham velkommen.

O. Haraldsen kunde ikke finde den stedlige agitation som den mest formaalstjenlige saaledes for spredte afdelinger. Ved ansættelse af faste agitatorer er man nødt for at gaa til kontingentforhøielse; men ved 2 øres kontingentforhøielse plus det indvundne ved fagbladets indskrænkning vil man være langt paa vei.

Balsnes: Der kan efter min formening efter gaarsdagens debat ikke være tale om faste agitatorer. Det indvundne ved fagbladets indskrænkning skal jo tjene til at dække underbalancen i administra- tionskassen.

Refereredes forslag no. 8 af M. Kinsbækken saalydende: „Den stedlige agitation bibeholdes. Forbundet afholder hvert aar en basar eller opretter et industrilotteri, hvor nettogevinsten anvendes til agitation.“

Kinsbækken: At gaa til kontingentforhøielse for at faa ansat faste agitatorer kan der ikke være tale om. Alle disse lange lister over sløve medlemmer er som oftest følgen af høi kontingent. Men ved afholdelse af basar eller oprettelse af et industrilotteri kunde man muligens faa midler ind til agitation.

S. M. Andersen antog, at de repræsentanter, der stemte for indskrænkning af fagbladet, ikke kunde tænke at faa faste agitatorer. Vi trænger besparelse i administrationen, og med hensyn til agita- tionen vil jeg slutte mig til, at den ledes fra kontoret, eftersom mid- lerne strækker til. Den stedlige agitation har ialfald for Kristianias vedkommende vist sig særdeles heldig.

Refereredes forslag no. 9 fra O. Istre saalydende: „Forbundet foranstalter afholdt en basar. Udbyttet deraf tilfalder den stedlige agitation.“

Refereredes forslag no. 10 af J. K. Sundt saalydende: „Lands- mødet henstiller til forretningsudvalget at forsøge istandbragt en ud- lodning for at tilveiebringe midler til veldædige øiemed.“

Følgende telegrammer refereredes:

Fra Vossevangen: „Hilsen til landsmødet! Lykke og held til arbeidernes vel! Høifjeldets beboere hilser Eder saa!

Hallingskeid arbeidsmandsforening.

Fra Bergen: „Murarbeidernes hilsen! Held med forhandlin- gerne! Leve forbundet!“

Næss.

Istre kunde ikke tilbageholde den bemærkning, at gaarsdagens indskrænkning af fagbladet stod for ham som en reaktion. At gaa til kontingentforhøielse for at faa faste agitatorer, naar samtidig fagbladet

blev indskrænket, det kunde han ikke gaa med paa. Paa grund heraf vilde han anbefale den stedlige agitation.

Sundt redegjorde for sit forslag.

Refereredes forslag no. 11 af J. Gudmundsen: Til agitationen udlignes en ekstrakontingent af kr. 0.50 aarlig.

Refereredes forslag no. 12, fremsat af A. Juell: „Der udlignes en ekstrakontingent af 50 øre pr. aar og medlem, der anvendes til agitation efter forretningsudvalgets nærmere bestemmelse.“

Gudmundsen redegjorde nærmere for sit forslag, idet han mente, at det greieste vilde være, at forretningsudvalget greiede agitationen, og at man samtidig bibeholdt den ekstrakontingent hertil, som man har havt før om aaret.

Juell redegjorde for sit forslag. Kunde ikke stemme for faste agitatorer.

Løken vilde holde paa Taugevands forenings forslag. Stedlig agitation kan nok være bra; men at være tilfældig agitator saa leilighedsvis kan ha sine slemme følger for vedkommende og en anden ting er det ogsaa; interessen for at høre en ny mand er langt større end f. eks. en arbejdskammerat.

E. Pettersen: Alle ting har 2 sider. Den stedlige agitation kan være tjenlig; men spørgsmaalet kan bli: Har man manden, naar han trænges paa stedet? Vi ved, at agitatorene er hadet af arbejdsgiverne, og vi har eksempler nok paa, at førerne kan faa afsked. Agitatorene vil muligens ta i betænkning at lade sig bruge som saadan bare for nogle uger.

Sethil vilde advare mod vedtagelse af forslag om oprettelse af industriloteri eller afholdelse af basar med det formaal at skaffe midler til agitation. Til et saadant formaal vil vistnok ikke tilladelse kunne indhentes.

Asp: Kan midlerne skaffes faar man indrette sig derefter.

Skaardal fandt ikke tiden inde til ansættelse af faste agitatorer. Kontingentforhøielse nu vil afskrække mere end agitationen vil gavne. Administrationskassen gaar med stor underbalance, og der vil ikke bli særlig indskrænkning i udgiftsposterne. Kunde gaa med paa Gudmundsens og Juells forslag, men havde mandat til at stemme mod kontingentforhøielse.

Rich. Hansen: Skal faste agitatorer ansættes maa der kontingentforhøielse til. Forretningsudvalgets forslag var fremkommet væsentlig foranlediget ved Taugevands forenings forslag. For sin del var han ikke for faste agitatorer, ialfald ikke for ansættelse af 2. Er vi enige om at agitation er paakrævet maa ogsaa midlerne skaffes. Og det

har vist sig, at ikke paa langt nær alle pladse, hvor det havde kunnet være paakrævet, er bliet besøgt. Kunde ialfald ikke stemme for faste agitatorer, førend kontingentspørgsmaalet var afgjort. Heller ikke kan budgetteret noget paa en saa usikker basis som afholdelse af en basar. At være tilfældig agitator kan vise sig mangen gang at ha sine slemme følger, hvorfor ogsaa Berntsen i den forløbne tid har været benyttet i størst mulig udstrækning.

Refereredes forslag no. 13 af Helge Nilsen: „Landsmødet budgetterer et bestemt beløb til agitation; denne drives efter forretningsudvalgets nærmere bestemmelse.“

Helge Nilsen kunde ikke være med paa ansættelse af faste agitatorer. Han troede man vilde ramme sagen bedst ved at budgettere et bestemt beløb, der blev at anvende efter forretningsudvalgets nærmere bestemmelse. Angaaende afholdelse af basar, som her var fremholdt, vilde han stemme imod, da et saadant foretagende ganske sikkert vilde bli nægtet, og selv om man kunde opnaa tilladelse, vil det skaffe forretningsudvalget et voldsomt arbejde. Angaaende de fremkomne forslag om ekstrakontingent vilde han stemme imod, da han af princip var imod en saadan.

Lyngsie: Agitationen har at virke i en dobbelt retning. For det første bibringe troen paa organisationens fremgang til dem, der allerede staar i organisationen, og dernæst bibringe forstaaelse til dem, der staar udenfor. Danmark er inddelt i 18 agitationsdistrikter og er ansat 3 lokale forretningsførere, 1 for Kjøbenhavn, 1 for øerne og 1 for Jylland. Derved opnaaes, at en af forbundsstyret kan være tilstede, hvor tvil og misforhold kan gjøre sig gjældende, og det har vist sig, at man har været istand til at holde medlemsantallet vedlige. Rigtig nok kan vel ikke helt den samme ordening praktiseres her; men sagen er, at man ordner det saa, at en mand fra forbundsstyret kan være tilstede, hvor tvil og misforhold kan opstaa, og at man faar agiteret jevnt over. Kontingentforhøielse er knapt nok at anbefale. Vi har i Danmark ikke mere end 70 øre maanedes. Men her har I fastslaaet, at af kontingenten skal 5 øre afsættes til administration. Allerede dette, at netop fjerdedelen skal gaa til administration, hvor forbundsstyret muligvis kunde finde, at langt mere burde anvendes, kan vise sig uheldigt og maa nærmest betegnes som en fejl. Vilde henstille til landsmødet at gi forbundsstyret mere frie hænder. Jo flere medlemmer, jo større indtægter, og man kan ogsaa samtidig sige, at desto færre streiker faar man at føre, da respekten for organisationen øges. Derved at antallet af medlemmer øges, og interessen stiger, kan man lettere opnaa indrømmelser uden kamp. Forhøi ikke kon-

tingenten; men benyt de midler I har paa den bedste maade og skaf fler! Stryg bestemmelsen om afsættelse til de forskjellige kasser og skaf jert styre de nødvendige midler!

Birkeland: Uden agitation kan ikke forbundet gaa fremover. Naar man idag er saa forskrækkeligt ræd for kontingentforhøielse finder jeg det ganske mærkeligt. Ekstrakontingenten er noget af det ulideligste inden organisationen. Jeg synes man godt skulde kunne stemme for Taugevands forslag, 2 øres forhøielse, da vi ikke kan gaa fra hinanden uden at skaffe midler til agitation, og med lidt god vilje skulde det kunne gaa an at gaa med paa 2 øres forhøielse. Derved kunde man faa midler til den stedlige agitation. Jeg holder paa at denne er den bedste, trods at det kan ha sine vanskeligheder at bli fri arbeidet for den stedlige agitator. Formanden tog sigte paa en bestemt mand ved den stedlige agitation. Derved vil denne fordyres ved de mange reiseudgifter, saa jeg holder paa, at man benytter kræfterne paa stedet.

P. Langeng: Debatten begynder at dra i langdrag. Vor forening har ansøgt om at faa gaa ned til halvtbetalende, og da dette nægtedes af forretningsudvalget fattede foreningen beslutning om at staa til næste landsmøde. Vedtoges kontingentforhøielse vilde vel foreningen komme til at gaa ud. Mente ellers, at man ikke fik maale efter danske forholde, men efter vore egne.

Gudmundsen tog sit forslag tilbage til fordel for Juells. Angaaende skrækken for ekstrakontingenten vilde han sige, at de, der var imod kontingentforhøielse, matte ikke gjøre forbundets indtægter mindre, da ekstrakontingent til agitation har været anvendt de sidste aar.

Istre: Der gaar en strømning gennem folket at spare unødige udgifter. Og kan vi opnaa noget med de nuværende midler, maa vi opgive tanken om yderligere forhøielse nu, da vi har foretaget en saavidt stor indskrænkning af fagbladet.

Skogmo var valgt paa mandat at stemme mod forhøielse af kontingenten; men han kunde gaa med paa udligning af 50 øre til agitation. Samtidig vilde han stille et tillæggsforslag til forslag no. 12 (Juells) saalydende:

„a. Landsmødet henstiller til forretningsudvalget om at komme i samarbeide med andre specielle fagforbund og i tilslutning til den faglige landsorganisation om at drive den faglige og i samarbeide med Det norske arbeiderparti om fællesagitation i faglig og politisk henseende. da det maa bevirke en betydelig besparelse i agitationsudgifterne.

b. Forretningsudvalget anmodes da om muligt (hvis en nærmere

sammenslutning ansees ønskelig og tjenlig) at fremkomme med forslag til næste landsmøde.“

Balsnes: Kunde den ordinære kontingent forhøies, saa ekstraordinær kunde undgaaes, vilde det være ønskeligt; men tiderne er flauere, og man kvier sig for enhver øget udgift. Kunde noget komme ind ved udlodning, vilde det være en kjærkommen tilvækst i indtægten. Alle styrer er for kontingentforhøielse; men man faar huske paa dem, der skal betale og arbeider for en sulteløn.

Jakob Pedersen stillede forslag om debattens afslutning med de indtegnede talere.

Vedtoges enstemmig.

Kalvaa fremsatte følgende forslag:

„a. Forbundsstyret bemyndiges til at optage et laan af reservekassen for dermed at drive agitation.

b. Den gjæld, som administrationskassen nu staar i til reservekassen, eftergives.“

Kalvaa fremholdt, at Lyngsies tanke havde tiltalt ham og vistnok ogsaa hele forsamlingen, da denne havde git ham sit bifald. Et laan kan optages fra reservekassen til at drive agitation for, og at agitation maa drives, er vist alle enige om.

A. Pedersen: Lyngsies udtalelse maa bero paa mindre kjendskab til organisationens bygning hertillands. Men jeg vil anbefale Kalvaas forslag, da landsorganisationens love ikke forbyder optagelse af laan; men derimod er det lovstridigt at ophæve bestemmelsen om afsættelse til de forskjellige kasser.

Helge Nilsen var ogsaa enig i det lovstridige i Lyngsies tanke, og angaaende Lyngsies udtalelse om at kontingenten i Danmark ikke var mere end 70 øre maanedes, faar man huske det langt større medlemsantal. Var imod optagelse af laan. Hvordan skulde man dække dette? Vilde i lighed med Birkeland stemme for 2 øres kontingentforhøielse; ekstrakontingenten vilde han slet ikke anbefale. Han henlede sluttelig opmærksomheden paa sit forslag at budgettere midler til forretningsudvalgets raadighed.

Janne Jönsson gav en redegjørelse for forholdene i Sverige. Forskjelligheder er der jo mellem de forskjellige lande; men der er ogsaa visse ligheder. Forholdene med de lange afstande er noksaa lige i Norge og Sverige. 2 faste agitatorer vilde derfor ikke være formeget; men man maa se hen til den anden side ogsaa. I Sverige koster vi lidet paa fagbladet. Det har her været fremholdt, at „Arbeidsmanden“ er en kjær gjæst, og det er sandt; men mon ikke

ogsaa en agitator er en kjær gjæst, f. eks. om formanden kan komme til afdelingerne. I Sverige har vi en fast agitator, der sendes didhen, hvor behovet er for hans virksomhed, og dette bestemmes af forbundsstyret. Og udgifterne ved agitationen kan vel omtrent jevnføres med de norske. Vi har ogsaa lært at kjende til det uheldige med den lave kontingent og laan mellem de forskjellige fond. Selv om man har midler kan de ikke anvendes, fordi de er bundne til andre formaal. Men ser man behovet og kravet, bør man ha midlerne til sin raadighed, skal man naa resultatet. Paa sidste kongres satte vi kontingenten op fra 40 øre maaneden til 20 øre ugen.

Lars Tørrs: Alle vilde vistnok været med paa ansættelse af faste agitatorer, hvis kontingentens forhøjelse kunde undgaaes. Men mister man de gamle medlemmer ved at indagitere nye, saa vil ikke formaalet rammes.

Kr. Tørrs: Vi har igjen den samme debat som i Bergen. Ved kontingentforhøjelse mister vi foreninger og medlemmer. Det har ikke vist sig at være tilfældet. Kontingentens størrelse ser ikke ud til at afskrække, for det viser sig, at de heltbetalende afdelinger gaar bedst. Ser vi hen til Bagerforbundet og Jern- og metalarbejderforbundet, saa har de en langt større administrationskontingent end vi. Endda er de lettere at administrere, da forbundene er mere centraliseret og har langt færre afdelinger i forhold til medlemsantallet. Her har været snakket om jevnførelse med norske forhold. Her er eksempler paa disse. Jeg vil anbefale 5 øres kontingentforhøjelse.

Bjerkmann beklagede efter debattens gang at ha stemt for kontingentens udsættelse. Naar Lyngsie havde sammenlignet kontingenten her og i Danmark, burde han ogsaa sammenlignet medlemsantallet.

Løken anbefalede Taugevands forslag. Han betegnede Kalvaas forslag som en urigtig fremgangsmaade. At laane, naar man ikke kan se sig udsigt til at betale, maa vel regnes for bedrag.

Gudmundsen modsagde Tørrs i hans udtalelse angaaende kontingentens forhøjelse. Kunde stemme for Kalvaas forslag om stryking af gjælden.

Oliversen talte for bibehold af den nuværende ordning.

Kalvaa: Sammenligning mellem vort forbund, Jern- og metalarbejderforbundet og Bagerforbundet holder ikke stik, da disse forbund har til medlemmer faste arbejdere. Men naar man har midler og behov for at bruge dem, maa midlerne være disponible. Forsamlingen faar vælge et forbundsstyre, som den trygt kan lægge sagen i hænderne paa. Og agitationen den trænges saart.

Følgende telegram fra Røros refereredes:

„Lykke med forhandlingerne! Held med fremtidsplanerne!“

Forretningsudvalget.

Efter en 5 timers debat optoges punkt VIII til votering.

Dirigenten refererede paany alle foreliggende forslag og foreslog afstemning efter rækkefølgen.

A. *Kalvaa* foreslog sit forslag sat under votering først, hvilket bifaldtes.

Kalvaas forslag punkt a vedtoges med 35 mod 19 stemmer. Punkt b i Kalvaas forslag udsattes indtil den øvrige afstemning var foretaget, da spørgsmaal om lovligheden af et saadant forslag fremkom.

- Forslag no. 1. Taugevands forenings forslag forkastedes med 56 mod 6 stemmer.
- „ 2. Indtrøndelagens veiarb.forenings forslag forkastedes med 53 mod 6 st.
- „ 3. Foreningen „Nordlyset“s forslag bortfaldt.
- „ 4. Hell—Sundebanens 4de afdelings forslag bortfaldt ligeledes paa grund af den beslutning, der var fattet angaaende fagbladet.
- „ 5. 1ste punkt vedtoges. 2det punkt blev ligeledes vedtaget. Forslagsstiller foreningen „Fram“.
- „ 6. Geijerfos glasarbejderforenings forslag bortfaldt.
- „ 7. Jakob Pedersens toges tilbage.
- „ 8. Kinsbækkens forkastedes med 55 mod 4 st.
- „ 9. Istres forslag bortfaldt.
- „ 10. Sundts do. forkastedes med 41 mod 17 st.
- „ 11 var taget tilbage.
- „ 12. Juells forslag vedtoges med 31 mod 24 st. Skogmoes tillægsforslag punkt a vedtoges mod 5 st.; punkt b vedtoges med 27 mod 26 st.
- „ 13. Helge Nilsens vedtoges ifølge forslag 5 2den del.

Derpaa optoges Kalvaas forslag 2det punkt. Lovligheden deraf godtgjordes ved afstemning, og forslaget bifaldtes med 49 mod 7 st.

Punkt VI. Kontingenten.

Dirigenten refererede de paa dagsordenen trykte forslag:

- 1) Kontingenten til administrationskassen forhøies med 2 øre pr. uge og medlem.

Taugevands arbejdsmandsforening.

2) Kontingenten til administrationskassen forhøies med 5 øre pr. uge. *Forretningsudvalget og foreningen „Fram“.*

O. Haraldsen anbefalede Taugevands forenings forslag.

Rich. Hansen fremholdt, at det viser sig, at foreninger med høi kontingent greier sig bedst. Ligedan med forbundene. Se f. eks. Havne- og transportarbeiderforbundet, der har en latterlig lav kontingent, staar aldeles i stampe.

O. Amundsen: Foreningen „Fram“ har ved sit forslag taget sigte paa først at faa administrationskassen i balance. Dernæst at faa midler til agitation. Selv om man nu har vedtaget indskrænkning i fagbladet, og der er givet anledning til laan af reservekassen og stryging af gjælden, vil jeg alligevel opretholde foreningens tagne standpunkt.

Istre forbausedes over, at man efter de fattede beslutninger alligevel vilde ha yderligere forhøielse.

Birkeland talte for forhøielse.

Kinsbækken: Efter de fattede beslutninger synes jeg ikke, det kan være tale om forhøielse af kontingenten. Man faar huske paa, at fortjenesten udover er ringe blandt arbeiderne.

Lars Tørrer talte mod forhøielse og oplyste om, at paa Røros var mange arbeidere, som ikke tjente mere end 19 øre timen.

A. Juell fremholdt, at man maatte gjøre sig rede for, hvorvidt arbejdsforholdene i det hele og store var saadanne, at en kontingentforhøielse kan bæres. Efter de fattede beslutninger syntes han ikke, kontingentforhøielse skulde være saa særlig paakrævet.

Skaardal: Kr. Tørrer's argumentation fra før i debatten om kontingentforhøielse var baade holdbar og ikke holdbar. Argumentet mindede meget om kjærringen, som læssede ved. En gang vil evnen overstiges.

Balsnes: Debatten baade igaar og idag bærer præg af, at man gaar omkring spørgsmaalet kontingentforhøielse som katten om den varme grød, idet man paa alle maader vil værge sig mod kontingentforhøielse.

Kalvaa: Om mit forslag om laan er vedtaget, er ikke dermed sagt, at midler til agitation er bragt tilveie. Jeg vil stemme for 5 øres forhøielse, og falder det, for 2 øres forhøielse, og falder ogsaa det, faar jeg selvsagt finde mig i det ogsaa.

E. Pettersen: Det gaar aldeles rundt for mig under debatten. Da man vedtog indskrænkning af fagbladet troede man at faa midler til agitation; men at dette skulde bli tilstrækkelig til en virksom agi-

tation uden kontingentforhøielse, kunde man da vel ikke tænke. Jeg vil anbefale 2 øres kontingentforhøielse.

Asp fremholdt de daarlige livsforholde medlemmerne arbejdede under ved gruberne, saa de kunde ikke bære større kontingent.

Jørgen Thon, G. Nielsen og Even Larsen talte ligeledes mod forhøielse.

Votering:

Forslaget om 5 øres kontingentforhøielse forkastedes med 53 mod 9 st.

Forslaget om 2 øres forhøielse forkastedes ligeledes med 46 mod 18 st.

A. Kalvaa fremsatte derpaa forslag om sløifning af eftermiddagsmødet. Forslaget vedtoges, hvorpaa forslagsstilleren opfordrede til deltagelse i arbejdet under forbundsfanen.

Kr. Tørrer foreslog valg af 3 repræsentanter til Arbejderpartiets landsmøde i Drammen, for at moderationskort til repræsentanterne kunde erholdes. Forslaget vedtoges.

Valgt blev d'hr. Karlgren med 52 st., Ole Istre med 34 st. og Helge Nilsen med 29 st. Dernæst havde L. Tørrer 21, A. Larsen 17, Balsnes 14 og Asp 5 stemmer.

Til fanebærere ianledning deltagelsen i arbejdet valgtes: Kalvaa, Karlgren og Moeskau.

Formiddagsmøde 18de mai.

Dirigent: A. Kalvaa.

Sekretær E. Skogmo foretog navneopraab. Fraværende H. Berntsen og Jørgen Thon.

Dirigenten refererede følgende telegram, der var indløbet dagen i forveien:

„Vel samlet til mødet at drøfte vor sag for aldrig at svigte vor ret! Til lykke med dagen!“ *Stenarb. forening, Bergen.*

Sekretæren E. Skogmo oplæste protokollen fra forrige dags møde.

Alfred Larsen: Jeg staar i protokollen opført som fraværende, og det kan da muligens se ud, som jeg var fraværende under hele mødet. Jeg kom dog straks efter opraabet.

Enge og Skogmo hævdede, at naar repræsentanten var fraværende under opraabet og ikke senere meldte sig, maatte han noteres i protokollen som fraværende.

Protokollen godkjendtes enstemmig.

Punkt IX paa dagsordenen: Forbundets stilling til arbeiderpartiet.

Dirigenten refererede de paa dagsordenen trykte forslag:

1) Norsk arbeidsmandsforbund udmeldes af arbeiderpartiet. De engere foreninger pligter at tilslutte sig amtsorganisationerne.

E. Dysterud.

2) Arbeidsmandsforbundet forblir staaende i Det norske arbeiderparti til udgangen af 1905, forsaavidt der med partiet kan opnaaes en ordning, hvorved de af Arbeidsmandsforbundets medlemmer, der er tilsluttet partiet gennem by- eller amtsorganisationer, blir fritat i disse for den kontingent de betaler til partiet gennem forbundet. Efter udgangen af 1905 henstilles til samtlige foreninger at tilslutte sig partiet gennem by- eller amtsorganisationerne eller direkte.

Forretningsudvalget.

3) Forretningsudvalget paalægges, gennem cirkulære, at henstille til samtlige forbundets afdelinger, at de ved saavel stortings- som kommunevalg søger at bli repræsenteret i forhold til sin styrke.

Snarøens tomt- og hovleriarbeiderforening.

4) *Principielt:* Norsk arbeidsmandsforbund melder sig ud af Det norske arbeiderparti fra 1. juli 1904, og de enkelte afdelinger tilpligtes at melde sig ind i de politiske, lokale samorganisationer.

Subsidiært: De afdelinger, som vil staa tilsluttet den lokale politiske samorganisation, skal ikke meldes ind i Det norske arbeiderparti af forbundet. Ei heller maa der for saadanne afdelinger erlægges kontingent af forbundets kasse.

De afdelinger, som ifølge denne beslutning vil staa tilsluttet den lokale politiske organisation, skal straks melde dette til forretningsudvalget. Denne beslutning træder i kraft 1. juli 1904.

Norsk arbeidsmandsforbunds stedlige styre i Bergen.

Som forslag no. 5 refereredes et fra Alb. Moeskau saalydende: „Alle Arbeidsmandsforbundets afdelinger skal staa i „Det norske arbeiderparti“, enten gennem amtsorganisationer, stedlige styre, direkte eller gennem forbundet. Forretningsudvalget indhenter erklæring fra hver enkelt afdeling om, paa hvilken maade den ønsker sig indmeldt i partiet, og underrettes partistyret om samme“.

Rich. Hansen: Vi er vel alle enige om, at de forslag, der er fremkommet, ikke indebær noget reaktionært, men er dikteret af rene hensigtsmæssighedshensyn. I de to aar, der er gaaet siden lands-

mødet i Bergen, har partiet udviklet sig betragtelig, og vi har paa mange steder faaet dannet amtsorganisationer. En anden ordning for forbundets vedkommende er aldeles paakrævet, saa de forbundsmedlemmer, der samtidig er medlemmer i en by- eller amtsorganisation, slipper at betale kontingent til partiet gennem 2 organisationer. Udmeldelse med en gang vil muligens bevirke, at endel foreninger kunde bli staaende udenfor partiet og bli gjenstand for politiske spekulanter opmærksomhed. Forretningsudvalget tilsigter derfor med sit forslag at opnaa en midlertidig ordning for overgang til det endelige. En anden ting er det ogsaa, nemlig at iaar er valgaar. Og jeg er sikker om at partistyret vil gaa med paa en ordning, saa medlemmerne slipper betale dobbelt kontingent.

Sundby. Denne her foreslaaede resolution om at henstille til afdelingerne i størst mulig udstrækning søge sig repræsenteret i kommunestyrene, har vi fundet det paakrævet at fremkomme med. Vi ved, hvordan det er. De andre klasser nyder som regel en større anseelse og arbeiderne kan komme til at være med at stemme uden at faa nogen repræsentant.

Næss: Forslaget fra Det stedlige styre i Bergen er væsentlig fremkommet paa grund af den dobbeltstilling medlemmerne staa i med hensyn til kontingenten. Jeg mener derfor, i modsætning til formanden, at forbundet udmeldes, og foreningerne tilpligtes at tilslutte sig de politiske samorganisationer. Subsidiært kan jeg gaa med paa, at forbundet forblir staaende i arbeiderpartiet, naar der for de foreninger, som staa tilsluttet partiet gennem politiske samorganisationer, ikke betales kontingent af forbundets kasse.

Refereredes forslag af Birkeland saalydende: „Forbundet udmeldes af Det norske arbeiderparti fra 1ste januar 1905. Efter denne tid kan foreningerne indmeldes i partiet gennem amtsorganisationerne. I tilfælde saadanne ikke findes, kan foreningerne direkte indgaa i partiet“.

Chr. Hornsrud: Dette spørgsmaal er ikke nyt og er heller ikke meget gammelt. Formændens grunde kan lægges til grund for behandlingen, men vi bør sørge for, at ikke andre faar noget at hænge sig ved. Noget modsætningsforhold mellem forbundet og partiet er der jo ikke. Det er ret og slet at betragte som et administrationsanliggende, da forbundet tilhører partiet, er en del af dette og vil komme til at bli staaende der. Dette med udmeldelse og indmeldelse er saaledes noget misvisende. Og at en ordning kan træffes, saa dobbelt kontingent undgaaes, anser jeg for aldeles givet. Er formandens frygt begrundet, bør man aldeles ikke vedtage noget, der kan gi udenfor-

staaende anledning til at udlede noget andet heraf end det, der virkelig er ment. Allerede disse fremkomne forslag har vakt opmærksomhed, og fordi det direkte vedrører arbeiderorganisationen, og den er vort ømme punkt, bør vi ikke vedtage noget, der bær mindste skin af udmeldelse.

Fremsatte sluttelig følgende forslag til udtalelse:

„Spørgsmaalet om forbundets stilling *inden* „Det norske arbeiderparti“ foranlediger ikke nogen øieblikkelig og direkte virkende beslutning, fordi dette spørgsmaal efter sin hele natur maa begrænses til kun at være et administrationsanliggende. I henhold hertil paalægges forretningsudvalget at træde i underhandling med styret for Det norske arbeiderparti tilsigtende at paaskynde afdelingernes direkte indmeldelse i partiet, samt med videre søge kontingentspørgsmaalet ordnet saaledes, at ingen dobbelt betaling finder sted.“

Alb. Moeskau: De forskjellige forslag er igrunden ikke saa uenige, det er bare formen, som er forskjellig. Men man bør ikke gi anledning til, at der i borgerbladene kommer til at staa med store bogstaver: „*Brand i rosernes leir!*“ som det f. eks. stod dengang typograferne meldte sig ud. Jeg har med mit forslag ment at forebygge dette ved at præcisere, at foreningerne skal staa i Det norske arbeiderparti. Baade forretningsudvalgets og Bergens stedlige styres forslag kan mistydes.

Birkeland: Da udmeldelsesforslaget fremkom paa Bergenslands-mødet, kom det saa pludseligt og uforvarende, at jeg stemte dengang mod forslaget. Nu har vi havt 2 aar at tænke over sagen. Udmeldelse fra 1ste juli vilde virke svækkende i valgaaret; men hvad udmeldelse forøvrigt angaar, kan man vel ikke lægge saameget deri, da hensigten jo ikke er at gaa bort og ikke komme igjen. Det vil vist ikke være til nogen skade for partiet, om vi gaar ud paa det tidspunkt, som jeg i mit forslag har antydnet. En anden grund, der talte for udvidelse er at vi er et fagforbund og derfor kan folk muligens vilde gaa med os faglig, om de ikke kan tilslutte sig os politisk.

Kinsbækken: Skal vi opnaa vort maal, saa maa det være gennem det politiske, og nu, siden arbeiderpartiet har faaet sine repræsentanter ind i Storthinget er interessen for arbeiderpartiet blit vakt udover landet, og mange har faaet forstaaelse af betydningen ved det politiske. Han fremsatte følgende forslag, der referedes som no. 8:

„Arbeidsmandsforbundet bliver staaende i Det norske arbeiderparti.“ Landsmødet paalægger forretningsudvalget at indlede underhandling med styret for Det norske arbeiderparti for om mulig at opnaa en ordning saaledes, at afdelingerne, der er tilsluttet gennem

by- eller amtsorganisationerne, blir fritaget for partikontingent gennem forbundet“.

Skaardal var enig med Hornsrud i, at Arbeidsmandsforbundet var et led i den politiske bevægelse. Efterhvert som amtsorganisationer dannes, kommer forbundets afdelinger efterhvert med i disse, og naar alle paa den maade er kommet med vil tiden være inde for forbundets udmeldelse. Efter Hornsruds motivering er det gaaet med mig som med Kalvaa i Bergen. Jeg havde tænkt at holde en dundrende tale, men faar nu gjemme den til en anden gang.

Janne Jönsson: Nogen meningsforskjel er der vistnok ikke blandt repræsentanterne angaaende dette punkt. Det hele dreier sig kun om formen. Men da her ikke er spørgsmaal om at gaa væk fra partiet er punktet saadan, som det er opsat paa dagsordenen, noget misvisende. Det faglige og politiske maa ikke skilles ad, og derfor vil det være heldigt, om der mellem styrerne kan opnaaes en overenskomst, hvorved denne dobbeltstilling med kontingenten kan undgaaes. Her er nævnt, at amtsorganisationer ikke er oprettet overalt. Derfor maa gives anledning for foreningerne, der amtsorganisation ikke findes, at staa i partiet gennem forbundet, medens paa de steder amtsorganisationer findes, skal foreningerne tilhøre disse. Hvad der her gælder om er, at udveksle tanker og meninger angaaende tiden og maaden, hvorpaa ordningen skal foregaa. I Sverige har vi det ordnet noget anderledes. I det politiske har vi vore arbetarekommuner.

S. M. Andersen: Vor forening var fuldt paa det rene med det uheldige i de raadende forhold. Men da vi igrunden har større interesser politisk end faglig, er vi saa bange for alt, der kan skade partiet. Denne merudgift paa medlemmerne blir saa forsvindende lidet. Hvis forbundet udmeldes kan saa let vei- og jernbanearbejderne, der er noget af et nomadefolk, ved flytning komme væk fra partiet. Han var paa Bergenslandsmødet aldeles imod forslaget, idet man da vilde blit sidestillet med typograferne. Til Moeskaus forslag vilde han sige, at i dette tilfælde var der knapt noget, der hed *skal*, men derimod *vil*. Var forøvrigt nærmest enig i forretningsudvalgets forslag.

Rich. Hansen udtalte, at efter debatten var han tilbøjelig til at gaa over til Hornsruds forslag principielt. Subsidiært vilde han holde paa forretningsudvalgets.

J. Karlgren var fuldt enig med Hornsrud i, at det ikke var et politisk spørgsmaal, men et administrationsanliggende. Han havde præcis den samme opfatning, som han havde paa landsmødet i Bergen, og man burde ikke paa nogen maade gi modstanderne vind paa

møllerne, men præcisere, at hvad vi attraar er en tilfredsstillende ordning inden partiet.

P. Langeng var forbauset over at forslaget om udmeldelse var fremkommet; thi det heder jo — Enighed gjør sterk!

Gudmundsen fandt det betænkeligt, at man bestandig skulde smyge for modstanderne, naar man ønskede en forandring. I Bergen har vi fundet den nuværende ordning temmelig uheldig. Kontingenten betaler man dobbelt: men saa faar man jo ogsaa alle tryksager dobbelt. Dette kunde vel uden skade kunne spares, og man har let for at faa det indtryk, at styrerne sløser. Det maa være fuldstændigt nok, at man staar tilsluttet partiet paa et sted, saa jeg vil advare mod vedtagelse af forretningsudvalgets forslag. Landsmødet er den høieste myndighed og bør tone rent ilag.

Casper Wiig: Det eneste rette forslag her er Hornsruds. Jeg vil anbefale det.

Kr. Torres: Denne sag kan ogsaa regnes som en økonomisk sag. Til partiets landsmøde er forslag oppe om kontingentforhøielse og vi gjør kanske vel i ogsaa at se lidt paa denne side af sagen, saa forbundets repræsentanter paa partiets landsmøde ved, hvordan de skal stille sig. Jeg antager, at omtrent halvdelen af vore medlemmer betaler kontingenten 2 gange. Men da vi har vort mærkesystem finder jeg det uheldigt at faa fradrag i kontingenten til forbundet.

Olav Asp talte mod udmeldelse.

Sundby. Borgerpartierne har været opmærksomme paa forslagene om udmeldelse, men det fremgaar jo af debatten, at hensigten er ikke at komme ud af partiet, men at finde en forenkling i administrationen.

Stillede sluttelig følgende forslag:

„Arbejdsmandsforbundet forbliver staaende i Det norske arbejderparti. Med partiet søges opnaaet en ordning, hvorved de afdelinger, der er tilsluttet partiet gennem by- eller amtsorganisationerne, kuns blir tilsluttet partiet gennem disse, efterhvert som de stiftes, hvilken ordning det paalægges forretningsudvalget sammen med partiets styret at ordne.“

Alb. Moeskau mente, at landsmødet var den høieste myndighed og vilde ikke stemme for denne forhandling, men holde paa vor værdighed. Vi er pionerer for det socialdemokratiske parti, og derfor bør præciseres, at vi skal staa i partiet.

Næss talte for Bergens stedlige styres forslag.

L. Torres talte mod udmeldelse.

Kinsbækken troede, at hvis landsmødet fattede bsslutning om udmeldelse, vilde flere afdelinger melde sig ud af forbundet.

Hornsrud: Det maa være en misforstaaelse, at mit forslag skulde krænke forsamlingens værdighed. At gi mandat til styret i en vis retning kan da ikke være at krænke forsamlingens værdighed. Hvad det gjælder er, at man under alle omstændigheder vil præcisere, at spørgsmaalet begrænses til kun at være en administrationssag. Alle disse udmeldelsesforslag og variationer deraf kan saa let mistydes.

Kalvaa: Jeg vil paa den ene side ud af partiet og paa den anden side bli staaende i partiet, idet jeg hævder solidariteten faglig og politisk. Jeg ser ogsaa spørgsmaalet som en administrationssag.

Efter $2\frac{1}{4}$ times debat optoges sagen til votering. Af forslagene ansaaes Hornsruds som det videstgaaende, hvorfor dette sattes under afstemning først.

Hornsruds forslag vedtoges mod 16 stemmer. Derved bortfaldt voteringen over de øvrige forslag.

Punkt 10. Forbundets stilling til Arbejdernes faglige landsorganisation.

Refereredes det paa dagsordenen trykte forslag:

Norsk arbejdsmandsforbund udmeldes af Arb. fagl. landsorganisation fra 1. juli 1904. Fra det tidspunkt, forbundet udtræder af landsorganisationen, indmeldes afdelingerne enkeltvis og direkte i landsorganisationen.

Arendal—Aamlibanens arb. forening.

Kinsbækken indledede angaaende Arendal—Aamlibanens forenings forslag. Det er jo saa, at forslaget kan muligens se noget rart ud, men sagen er, at mange foreninger finder ingen speciel direkte nytte ved at staa i landsorganisationen. Vi arbejder for frihed, men samtidig skriver vi love, som binder os selv. Der kunde være anledning til at stifte afdelinger, men det faglige har liden interesse for os paa anlæggene i sammenligning med det politiske. 8 timers dagen og fastsættelse af mindsteløn er vi knapt nok længere med nu, end da vi begyndte at organisere os. Hvad det gjælder om er at faa agiteret mest muligt i politisk retning og faa de flest mulige repræsentanter ind i nationalforsamlingen. Forbundet vil tjene paa, at det udmeldes, og de foreninger, der har interesse af at staa i landsorganisationen, indmeldes direkte. Disse lange lister over sløve medlemmer er vistnok en følge af denne tvungne staaen i landsorganisationen. Saadan

som sagerne nu staar, kan vi paa jernbaneanlæggene ikke magte at fremme vore krav. Landsorganisationen kan ikke gribe ind uden at gjøre ondt værre. Det skal villig indrømmes, at landsorganisationen er en hovedbetingelse for organisationerne, men saa længe vi ikke er kommet længere, maa der opnaaes mere frihed og løsere betingelser; vi er vel meget omgjærdet af love og regler. Paa anlæggene er ikke rigtig det samme forhold som ellers. Man ved ikke, enten man tjener meget eller lidet før akkorden er færdig, og enten da resultatet er godt eller daarligt, maa man ta imod opgjøret. Det er ikke spørgsmaal om at streike. Spørgsmaalet er at akkordere om en ny.

A. Pedersen: Jeg kan ikke tilegne mig alle Kinsbækkens motiver for udmeldelse. Det maa vistnok bero paa en misforstaaelse, idet jeg før har været gjort opmærksom paa motiverne for udmeldelse paa den maade, at der tilsigtedes direkte indmeldelse og derved styrkelse af centralorganisationen. Det ser imidlertid ud til at ville medføre en svækkelse efter de fremførte motiver. Det vidner om ringe forstaaelse af solidariteten, naar man endnu gjør en saadan opfatning gjældende, at for hver krone, man yder, vil man ha 2 igjen. Der er enkelte organisationer inden landsorganisationen, hvilke ikke af denne har erholdt 1 øre, og som kanske heller ikke kan paaregne at faa det i en uoverskuelig fremtid. Skulde de argumentere paa samme maade, vilde det svække landsorganisationen. En enkelt forening har ikke den styrke som dem, der staar i et forbund og i landsorganisationen, fordi arbejdsgiverne beregner den ting, hvor stor styrke staar bag. De organisationer, der nyder mindst direkte gennem landsorganisationen, er i virkeligheden de, der er heldigst stillet. Angaaende det principielle ved spørgsmaalet, saa var det oppe paa landsorganisationens kongres, opstillet af modelsnedkerne. Sagen blev ikke behandlet, men den tanke har æret oppe, om ikke det ideelle vilde være: foreningernes direkte indmeldelse i landsorganisationen. Det har trængt sig frem i forgrunden af sig selv, og der er meget, der taler for en omorganisation i den ene eller anden retning; men sagen er ikke tilstrækkelig forberedt, saa det vil være af liden betydning at optage debat derom. Sekretariatet er paalagt at udarbejde plan for omorganisationen; men tiden er ikke inde til at fatte beslutning paa dette landsmøde og dermed foregribe sagen.

I henhold hertil vil jeg tillade mig at stille følgende forslag: „Da landsorganisationens sidste kongres paalagde sekretariatet at tage under overveielse og eventuelt for næste kongres fremkomme med forslag om landsorganisationens omorganisering paa grundlag af de enkelte fagforeningers direkte indmeldelse, udsættes spørgsmalets afgjørelse til

næste landsmøde i paavente af sekretariatets betænkning og landsorganisationens stilling til sagen.“

E. Pettersen: Debatten igaar gik i sparepolitisk retning. Vi har ikke saa store diæter, og vi bør komme bort fra de mange forslag, om ikke formerne er saa præcise, som man kunde ville ha dem. Vilde henstille til talerne at fatte sig kort.

Lyngsø: var enig med forrige taler om at spare tid og ikke debattere foreliggende sag. Forslaget er dødfødt, da landsorganisationens love forbyder det. Det principielle vilde han ikke berøre. Vilde foreslaa afslutning af debatten med henvisning til lovene, og at det principielle ikke toges under debat.

Vedtoges 3 minuters taletid.

Casper Wiig: Arbeidernes sikreste vaaben er sammenslutningen. Det foreliggende forslag er forsaavidt ogsaa umuligt paa grund af landsorganisationens love.

Skogmo: Besparelse vilde det være, om man kunde faa gennemført denne omorganisation. Vilde stemme for Pedersens forslag.

S. Andersen: Vor forening har havt spørgsmaalet oppe om udmeldelse, uden at det er blit vedtaget, da vi vil være med i sammenslutningen og yde, selv om vi ikke kan paaregne nogen væsentlig støtte. Om den enkelte forening stod tilsluttet direkte, vilde det vel knapt bli nogen besparelse.

Kinsbækken: Forslagets vedtagelse vil styrke forbundet. Jernbanearbejderne er ikke usolidariske folk. Det viser sig ved indsamling paa lister, at de er gavmilde folk; men de vil ha mere frihed. Man kan nok staa solidarisk alligevel; men tiderne er knappe og ved store udgifter blir sløvhed og ligegyldighed. Ved at faa oprettet politiske foreninger i tilslutning til forbundet kunde man efterhvert faa lært folk fagbevægelsens princip.

Karlgrøn: vilde protestere mod, at ikke forbundet har lovlig ret til at melde sig ud. Angaaende Kinsbækkens forslag, saa gik det i altfor reaktionær retning. Samlede er vi en magt, og fagorganisationens princip er: sammenslutning internationalt. Vilde advare mod forslaget, da det førte os bort fra maalet.

Istre: Det maa være mangel paa videre syn hos de offentlige arbeidere, naar de kan regne saa, at de ingen fordel kan opnaa gennem streiker og understøttelser. Ham havde det været en glæde at kunne være med at yde, og seir for den ene er seir for den anden. Tror man at fremme forbundet ved at melde det ud, tar man skammelig feil. Vi har engang havt et saadant forbund.

Birkeland: Her har været appelleret til repræsentanterne om at fatte sig kort. Det kan være godt og vel, men jeg som saa mange andre har ikke ordet saadan i min magt, at jeg kan fatte mig kort. Han var ikke for Kinsbækkens forslag, da det vilde bryde med organisationens princip. Forbundet vilde heller ikke tjene paa det, og sagen var, som rettelig fremført af Karlgren.

Rich. Hansen vilde ikke belære nogen, men han var sikker paa, at forslaget vilde falde, da landsmødet ikke kan ville ødelægge landsorganisationen. For landsorganisationen vilde de enkelte foreningers indmeldelse medføre et merarbejde, og derfor vil man ikke kunne spare noget i saa henseende. Vi har fra landsorganisationen faaet mere end vi har ydet, og det vil saaledes være selvmorderisk og utaknemmeligt, om vi nu meldte os ud. Han vilde henstille til forsamlingen at nedstemme baade Kinsbækkens og Pedersens forslag. Den tanke, som omhandles i Pedersens forslag, er ogsaa i sin tid frenkomet fra en sprængorganisation.

Balsnes: Det foreliggende forslag er reaktionært. En omorganisation vil vistnok være paakrævet; men denne bør ske gennem forbundet og ikke gennem afdelingerne. Landsorganisationen burde være et nødanker i farens stund; men dette havde vist sig ikke at være tilfældet paa Orkedalsøen, idet landsorganisationen bragte foreningen til opløsning.

Gudmundsen vilde stemme mod begge de foreliggende forslag. Han havde været med at bygge landsorganisationen paa forbundene. Ved direkte indmeldelse af foreningerne vilde kanske landsorganisationen bestaa, men arbejdsmandsforbundet vilde faa dødsstødet.

Janne Jönson havde ikke kunnet fatte forslagsstillernes motiver. Landsmødet har ret til at fatte beslutning i saa henseende; men vi faar gjøre os klar over, hvor vi har den største fordel. Direkte indmeldelse af foreningerne i landsorganisationen vilde lettelig kunne hidføre en splittelse inden forbundet. Han vilde foreslaa punktet afskrevet dagsordenen.

A. Pedersen mente, at der vistnok gjorde sig misforstaaelser gjældende angaaende hans forslag, hvorfor han tog forslaget tilbage.

Ved voteringen forkastedes Arendal—Aamlibanens forenings forslag mod 1 stemme.

XI. Forbundets stilling til afholdssagen.

Paa dagsordenen var foreliggende 2 forslag, nemlig:

1) Landsmødet fatter en streng bestemmelse om, at alle berusende drikke fjernes fra foreningernes møder og fester.

Mysen arbejderforening.

2) Det skal være forbudt i forbindelse med fester, demonstrationer, møder eller lignende at benytte spirituøse drikke.

Mo arbejderforening.

Istre: Arbejderbevægelsen og afholdsbevægelsen staar hinanden saa nær, at de hører sammen. Arbejderbevægelsen kan ikke stanses. Det viste sig allerede i vetostridens dage. Tiltrods for vedtagelse af resolutioner og lignende lykkedes det ikke at stanse den dengang reiste bevægelse. Saa stor modstand vil ikke afholdssagen møde. Paa vort program skal vi ha socialismen som no. 1 og afholdssagen som no. 2. Vi havde her igaar en fest, som talte i dette forslags favør. Ude ved Mysen er det kun jeg, som læser „Social-Demokraten“; men afholdssagen derimod interesserer de sig stærkt for. Nu er det ikke min mening at holde noget langt foredrag og heller ikke forsøge at paavirke forsamlingen i retning af totalafhold; men jeg vil ha præciseret, at de to bevægelser har brug for hinanden, og ved vedtagelse af et saadant forslag som Mysen arbejderforenings vil vi bringe afholdsfolkene nærmere til os. Gennem afholdsbevægelsen lærer de at forstaa, at vi maa staa sammen baade økonomisk og moralsk. Der, som jeg er fra, vil det slaa godt an vedtagelsen om at fjerne berusende drikke fra foreningernes møder og fester. En resolution kunde jeg vel ogsaa stemme for, men det er dog ikke som en lovparagraf.

Bolin: Saalænge man ikke har noget i lovene angaaende berusende drikke, saa har man det at skyde sig under. Men i vor forening har vi fattet bestemmelse om at holde væk alle berusende drikke fra foreningens lokaler, møder og fester og vi har stiftet afholdslag inden foreningen.

Refereredes et af herrerne Sundby, Juel, Rich. Hansen og Karlgren undertegnet forslag:

„Landsmødet ser i rusdrikkens virkninger et socialt onde, der svækker folket aandelig, legemlig, moralsk og økonomisk. Naar arbejderne derfor endnu i saa stor udstrækning ikke tilhører sin organisation saa skyldes dette for en ikke ringe del rusdrikkene og restaurationslivet, der i høi grad sinker arbeidet for bedre livsvilkaar,

politisk oplysning og faglig organisation. Landsmødet vil derfor henstille til samtlige afdelinger at arbejde for berusende drikkes fjernelse fra deres møder, fester og demonstrationer.“

Sundby: Jeg er som de alle ved afholdsmand, og jeg er glad for alle retninger, der gaar ud paa at fjerne drukkenskaben. Men jeg kan ikke være med paa eller anse det for heldigt at fastslaa i lovs form saaatsige, hvad man skal spise eller drikke. Men jeg vil anse det for heldigt, om man ved en henstilling til afdelingerne kunde faa spørgsmaalet optaget til behandling. Vilde anbefale resolutionens vedtagelse.

Moeskau: Man bør være opmærksom paa rusdrikkens skadelige virkninger, og det viser sig at afholdsfolk er naaet længst i forstaaelse. Han skulde gjerne kunne stemme for et af de foreliggende lovforslag, men stemningen var vel ikke for det, saa han vilde stemme for Sundbys resolution.

A. Olaisen var ikke helt enig i Mysens forenings forslag, da man i byerne, særlig i Kristiania, med hensyn til leie af lokale for en del var afhængig af restauratøerne. Han sympatiserte ellers for tanken og mente at afholdsfolk var mere intelligente.

Refereredes forslag fra Istre saalydende:

Fra 1ste januar 1905 tillades ingensomhelst servering af berusende drikke under møder, fester eller demonstrationer. Overtrædelse deraf fra foreningens side vil af forbundsstyret kunne ilægges mulkt fra 10 til 50 kroner alt eftersom styret erhoder berigtigede klager desangaaende“.

Istre motiverede nærmere sit forslag.

19 talere var indtegnet og Rich. Hansen fremholdt, at man burde gaa til afstemning straks.

Enge, Henriksen og Løken var imod afstemning straks.

Kalvaa oplyste om, at der var anledning til at bese domkirken kl. 3 og at man for anledningen vilde faa en anviser, hvorfor han vilde foreslaa at mødet sluttede og gjenoptog forhandlingerne kl. 4.

Ved afstemning blev det besluttet at bese domkirken kl. 3, men samtidig fortsætte debatten til punktet var færdigbehandlet.

E. Pettersen: Det er formerne og veiene som man ikke er helt enige om, men alle er vel enige i at berusende drikke er til skade.

Løken fremholdt, at om man stod som dirigent i en forening, og der fremkom forslag om at ha berusende drikke under en fest, kunde ikke dirigenten godt undlade at sætte forslaget under afstemning.

Martin Olsen vilde støtte arbeidet for ædruelighedens fremme; men han vilde ikke ha det fastslaaet i lovs form.

Balsnes: Bygges organisationen paa berusende drikke er en saadan organisation ikke meget værd.

Henriksen syntes ikke, det tydede paa at afholdsfolkene havde saameget større intelligens end de andre; thi i Røken havde afholdsfolkene stemt mod de organiserede arbeideres krav. Vilde ingen klausul ha i lovene angaaende den ting.

Bolin: Vi har faaet mange solide medlemmer ind i foreningen paa grund af den orden, der hersker under møder og fester.

Jørgen Thon var ikke medlem af nogen afholdsforening, men vilde stemme for foreliggende forslag. Man vilde derved fratage modstanderne agitationen, og det havde vist sig, at en saadan bestemmelse havde kunde overholdes i hans forening.

Hornsrud: At nægte de enkelte medlemmer at drikke kan man ikke; men ser man ulykken ved drikken, bør man gjøre alt forat faa den væk. Arbeidernes forsamling er deres kirke og derfor bør ikke berusende drikke der forefindes.

Ludv. Enge vilde til Henriksen sige, at vil man naa maalet faar man ogsaa ville midlerne. Det vil være aldeles korrekt at vedtage en bestemmelse; for det vil vise, hvor langt de organiserede arbeidere er kommet. Vilde stemme for Moes forenings forslag.

Sundby vilde ogsaa principalt stemme for Moes forenings forslag.

Kalvaa vilde ikke være med at sætte forbud i lovene, men han vilde foragte den mand, der kom fuld til en fest.

Sagen optoges til votering.

Istres forslag forkastedes mod 5 stemmer. Mo forenings forslag forkastedes med 34 mod 26 st.

Derefter vedtoges Sundby m. fl.s resolution mod 1 stemme.

E. Skogmo fremsatte forslag om, at mødet, grundet omvisning i Domkirken, forlænger sin arbejdstid udover kvelden til kl. 8. Vedtoges enstemmig.

Eftermiddagsmøde 18de mai.

Dirigent: Karlgren.

Foretoges navneopraab. Alb. Moeskau afreist fra mødet. Ludv. Enge og Hægstad var fraværende en tid. Derimod var det flere, som meldte sig straks efter opraaet.

Dirigenten præsenterede 2 partifæller fra Aalesund, nemlig d'hr. Bratvold og P. Moe Johansen.

Han overbragte dernæst en hilsen fra forbundsstyrets ældste medlem, J. K. Sundt, der havde seet sig nødsaget til at reise hjem.

XII. Forsikringskassen.

Dirigenten refererede de paa dagsordenen opførte forslag:

1) Ved dødsfald udbetales forsikringsbidraget efter følgende skala: For de, der har staaet i forbundet 3 aar og opfyldt alle sine forpligtelser, udbetales 300 kr., efter 4 aars forløb 400 kr., 5 aar 500 kr., 8 aar 700 kr. og 10 aar 1000 kr.

Hallingskeids arbejdsmandsforening.

2) Landsmødet anmodes om at forandre lovene for forsikringskassen derhen, at mand og kone blir ligeberettiget til forsikringen mod en dertil passende forhøielse af kontingenten.

Trondhjems sjauerforening.

3) a. Naar et medlems kone dør, udbetales straks 100 kroner.

b. Forsikringsberettiget er ethvert medlem, der har opfyldt alle sine forpligtelser til forbundet i 1 aar og betalt den til øiemedet udlignede ekstrakontingent.

c. Til dækkelse af dødsbidraget udskrives en ekstrakontingent à 50 øre pr. medlem. Heraf udbetales dødsbidraget, indtil 200 kr. er tilbage af første udligning; da udlignes atter 50 øre og saa fremdeles.

Stenarbejdernes forening, Bergen.

4) Udbetalingen af forsikringsbidraget 500 kr. sker, naar et medlem er 60 aar, dog ikke før vedkommende har staaet i forbundet i 20 aar. Ellers som før, 300 og 500 kroner.

Eidets grubearbejderforening.

5) Dør et medlem, der har været medlem af forbundet i 1 aar, udbetales hans efterladte et beløb af 100 kroner, efter 2 aar 200 kr., 3 aar 300 kr., 4 aar 400 kr. og 5 aar 500 kr.

Michael Olsen,

sekretær i afdeling 43, Trondhjem.

6) Principielt forslag: Forsikringsbidraget udbetales ved et medlems død efter følgende skala: Medlemmer, der har staaet i forbundet

1 aar og betalt 52 ugers kontingent . . .	kr.	100.00
2 ——— 104 ” — . . .	”	200.00
3 ——— 156 ” — . . .	”	300.00
4 ——— 208 ” — . . .	”	400.00

5 aar og betalt 260 ugers kontingent . . .	kr.	500.00
6 ——— 312 ” — . . .	”	600.00
7 ——— 364 ” — . . .	”	700.00
8 ——— 416 ” — . . .	”	800.00
9 ——— 468 ” — . . .	”	900.00
10 ——— 520 ” — . . .	”	1000.00

Subsidiært: Dør et medlem efter at ha været medlem i 2 aar, erholder hans efterladte 200 kr. Efter 5 aars forløb 500 og efter 10 aar 1000 kroner.

Fabrikarbejdernes forening, Kristiania.

7) § 18 c bør forandres til at lyde:

Dør et medlem, og hans medlemsbøger viser, at han har været medlem af forbundet uafbrudt i mindst 3 aar og opfyldt alle sine forpligtelser, udbetales der til hans hustru, uforsørgede børn eller andre slægtninge, hvem afdøde stod i forsørgelsespligt til, 300 kroner. Har afdøde været medlem i 5 aar, 500 kr. Har afdøde ingen paarørende, som her nævnt, bortfalder bidraget.

Forretningsudvalget.

Fra Kinsbækken, Langeng og Even Larsen forelagdes saadant forslag: „Punkt XII paa dagsordenen bortfalder i sin helhed.“

Magnus Olsen foreslog: „Forsikringskassen blir i sin nuværende form“.

Angaaende det sidste forslag bragtes i forslag votering uden forudgaaende debat, hvilket vedtoges.

Ved voteringen vedtoges Magnus Olsens forslag mod 5 st.

Derved bortfaldt de øvrige forslag undtagen no. 3.

Forslaget fra Bergens stenarbejderforening sattes under debat.

Gudmundsen: Vi har fundet forsikringskassen heldig, men noget er der, som har manglet, idet man intet faar udbetalt ved konens død. Falder konen bort og manden staar der blottet for alt og muligens maa ty til fattiggassen om hjælp, vil han bli afskaaret fra at staa som medlem. Saa vi finder den nuværende ordning noget haltende.

Olav Asp vilde fremsætte forslag om, at litr. a. og b. vedtoges, og at man som litr. c. fik et eget forelag om afholdelse af basar.

Lyngsie: Jeg har med bekymring seet paa denne forsikringskasse. Kan forbundet ikke svare sine forpligtelser, blir det splid inden forbundet. Disse forpligtelser efter 3 og 5 aar er man juridisk forpligtet at skaffe. Men har I gjort Eder nogen tanke om, hvad det dreier sig om? Hvor skal pengene tages fra? Paa landsmødet i Bergen anstillede jeg en beregning. Jeg vil fortsætte denne idag. Lad os sige forbundet har 4000 medlemmer. Disse maa jo dø før eller senere. Sætter man det, saa har I forpligtet jer at udbetale

1 200 000 kroner. Regner man 8000 kr. indtægt hvert aar, gaar der med 150 aar, før 1 200 000 kr. skaffes tilveie.

Helge Nilsen mente at ogsaa dette forslag var faldt efter den forud fattede beslutning.

E. Pettersen: Igaar var man mod kontingentforhøielse, idag kommer forslag om ekstrakontingent. Det ser ud til at medlemmerne er saa glad i denne ekstrakontingent.

Kalvaa: Det kunde være heldigt at faa udbetalt 100 kr. ved konens død, men 1 aars medlemsskab er noget knap tid. Det er anledning for konen at skrive sig ind som medlem og er da forsikringsberettiget. Han var enig med Lyngsø i at forsikringskassen i fremtiden ikke kunde bære sig og maatte stemme mod forslaget.

Istre: Dette forslag har tiltalt mine bedste følelser. I denne ordning ligger noget som der kan komme godt udaf ved agitationen. Det er stor forskjel paa at faa ind udgifterne til forsikringskassen og til de andre kasser. Er forbundet saa svagt, at det ikke kan udbetale disse kroner, er det knapt værd den finansielle støtte.

Gudmundsen troede i tilslutning til *Istre*, at der i forslagets ordning var en agitation. Jeg tænker mange af forbundets medlemmer ikke sidder bedre i det, end de kunde trænge denne støtte i de første dage efter konens død.

Helland talte for forslaget. Dette berører aldeles ikke den andre forbundskontingent og maa derfor kunne skaffes tilveie. Det gjælder foreløbig 50 øre, og om det nu skulde beløbe sig til 1 krone aaret, var dog det overkommeligt.

Asp tog sit forslag tilbage.

A. Juell: Vi har i 2^{1/2} dag diskutteret og fattet beslutninger, som alle er gaaet ud paa ikke at forhøje byrderne. Vil derfor være inkonsekvent at gaa til vedtagelse af dette forslag.

Rich. Hansen: *Istre* sa, at det var lettere at udrede ekstrakontingent til forsikringskassen end de andre kasser. Hvorvidt det er tilfældet, har jeg mine tvil om. Tanken i Stenarbeidernes forslag tiltaler mig; men skal man efterhvert begynde med at omgøre fagorganisationer fra en kamporganisation til en forsikringsinstitution? Det tror jeg ikke bør ske paa grund af konsekvenserne.

Helland stillede følgende forslag:

Litr. a som i Stenarbeidernes forslag.

b. Forsikringsberettiget er ethvert medlem, der har opfyldt alle sine forpligtelser i 3 aar og betalt den til øiemedet ilignede ekstrordinære kontingent.

c. Til dækkelse af dødsbidraget udskrives en ekstrakontingent

a 25 øre pr. medlem. Heraf udbetales dødsbidraget, indtil der er 200 kroner igjen af første udligning; da ilignes atter 25 øre og saa videre."

J. Bjerkman stillede forslag om udsættelse til næste landsmøde.

Ole Amundsen: Gudmundsen mente at der i forslaget laa en agitation, men det maatte isaafald kun bli for de giftes vedkommende.

Alfred Larsen og *Lars Tørras* talte begge mod forslaget.

Balsnes: Tankegangen i disse forslag er nok demokratisk; men jeg tror knapt sagen er moden til vedtagelse. Maatte isaafald være baseret paa frivillighed. Det kan nok ligge adskillig i agitation i en saadan ordning, men maatte da gøres forskjel paa gifte og ugifte.

Hans Jensen: Er det heldig at knytte forsikringsforpligtelser til fagorganisationen? Man har altid før seet op til de engelske fagorganisationer; men ser man hen til dem nu, indbyder de ikke netop til at ligne dem. Fagorganisationen er en kamporganisation, og man forklummer ikke begrebet, hvad fagorganisation er, naar man holder den og understøttelsesinstitutioner hver for sig. Saadan vil vi i Danmark stille os. Kan forbundet ikke svare sine forpligtelser bedrager vi vore medlemmer og bringer splittelse ind.

Efterat *Gabrielsen* havde havt ordet til udtalelse mod forslaget og Gudmundsen til forsvar for det optoges sagen til votering:

Udsættelsesforslaget vedtoges mod 8 stemmer, hvorefter votering over de øvrige forslag bortfaldt.

XIII. Oprettelse af syge eller hjælpekasse.

1) Landsmødet nedsætter en komite til at udarbejde plan og regler for en hjælpekasse inden forbundet. Disse regler forelægges forretningsudvalget, som har at revidere dem og sørge for, at hjælpe-kassen begynder sin virksomhed fra 1. januar 1905.

Mysen arbeiderforening.

2) Der oprettes en hjælpekasse inden forbundet, hvortil ethvert medlem betaler en ugentlig kontingent af 5 øre. — Under sygdom og ulykkestilfælde har ethvert medlem efter 3 maaneders medlemsskab ret til en understøttelse af kr. 1,50 pr. dag i 30 dage, fordelt i to terminer, forudsat at sygdommen har varet mindst 2 uger.

Mikael Olsen, sekretær i afd. 43, Bergen.

Istre: Paa grund af de tidligere fattede beslutninger kunde jeg

godt ta forslaget tilbage; men jeg vil fremholde tanken i forslaget. Ved oprettelse af en hjælpekasse, som foreslaet fra Mysen arbejderforening, vilde man undgaa spørgsmaal om oprettelse af syge- eller arbejdsledighedskasse inden forbundet. Hjælpekassen kommer til hjælp, hvor der virkelig er trang tilstede, og ved hjælp fra mange kan det bli monnelig hjælp for den enkelte.

A. Juell: Paa landsmødet i Bergen blev det vedtaget, at forretningsudvalget skulde udarbejde forslag til næste landsmøde angaaende oprettelse af en sygekasse. I beretningen oplyses, at forretningsudvalget ikke har seet sig istand til at efterkomme opfordringen, og beretningen er enstemmig godkendt.

Ved voteringen forkastedes Mysens arbejderforenings forslag med 45 mod 5 stemmer. Derved bortfaldt votering over det andet forslag.

XIV. Oprettelse af arbejdsledighedskasse.

Her forelaa forslag fra E. Dysterud saalydende: „Forbundets forsikringskasse omgjøres til arbejdsledighedskasse.“

Rich. Hansen: Efter den fattede beslutning at forsikringskassen forblir i sin nuværende form, anser jeg det for aldeles unødigt at sætte sagen under debat.

E. Dysteruds forslag forkastedes derpaa enst. og uden debat.

XV. Sløifning af Sløvhedens protokol.

Fra Viks arbejderforening og J. Birkeland forelaa følgende forslag: „Sløvhedens protokol sløifes.“

Kristoffersen motiverede Viks arbejderforenings forslag og hævdede, at vi mister medlemmer ved rapporteringen. De, som er rapporteret, er det omtrent umuligt at faa ind igjen.

Birkeland: Sløvhedens protokol har ikke svaret til sin hensigt, men snarere i modsat retning. Disse lange lister over sløve medlemmer kan virke slappende selv paa et stabilt medlem. Foreningerne faar efter forudgaaende varsel rapportere de sløve til hovedkontoret.

Havde stillet et mere bestemt forslag, saalydende: „Efter 1ste juli 1904 sker ingen rapport af sløve medlemmer til fagbladet.“

Jakob Pedersen og Skogmo udtalte sig i tilslutning til de forrige talere.

Kr. Tørrres vilde ogsaa paa grund af „Arbejdsmandens“ indskrænkning anbefale sløifning.

Rejtan: Det nytter ikke at skræmme medlemmerne til at betale kontingent.

Gabrielsen stillede forslag om bibeholdelse, men tog det paa dirigentens henstilling tilbage.

Juell forespurgte, om „den sorte tavle“ var medindbefattet i forslaget, hvortil Birkeland svarede, at saa ikke var tilfældet.

Efterat derpaa E. Pettersen og Alfred Larsen havde talt for sløifning og Lars Tørrres imod, optoges sagen til votering:

Viks arbejderforenings forslag vedtoges mod 2 stemmer, hvorpaa votering over Birkelands forslag bortfaldt.

XVI. Forslag om forbundets deling.

Her forelaa forslag fra Eidets grubearbejderforening, saalydende: „Norsk arbejdsmandsforbund deles i 2, saaledes at byarbejderne faar sit og landarbejderne sit.“

Rich. Hansen foreslog forslaget sat under votering uden debat, hvilket vedtoges.

Ved voteringen forkastedes Eidets forslag mod 2 stemmer.

XVII. Fagforeningsspørgsmaal.

Dagsordenen indeholdt 4 forskellige forslag, der punktvis optoges til behandling.

1. Graastensmuring som haandværksfag.

Dagsordenens forslag herunder refereredes:

1) Graastensmuring søges ved lov ophøiet til haandværk. Vi skal videre tillade os at foreslaa: Landsmødet fatter beslutning om at paalægge forretningsudvalget at udarbejde og indsende til statsmyndighederne detaljeret forslag for at faa det indtat i plakat af 11. september 1901 angaaende aflæggelse af svendeproeve og kontrollen med samme samt lov om borgerbreve af 4. juli 1884. Forøvrigt henvises til haandværkslovens øvrige bestemmelser.

Foreningen „Vaarbud“, Kr.sand samt afdl. 103, „Nordlyset“ og Stenarbejdernes forening, Aalesund.

Foreningen „Vaarbud“ havde ingen repræsentant paa landsmødet og Bolin overlod ordet til næste taler, hvorpaa E. Pettersen fra Aalesund fik ordet. Aalesunds arbejdere troede ved at faa graastensmuringen ophøiet til haandværksfag at faa hæmmet tilgangen af landarbejdere, der kommer til byen med sine madkister og konkurrerer stedets arbejdere ned. Men jeg er ikke ganske klar over, om ikke forslagets vedtagelse vil bli en rugemaskine for kontraktører.

Leveraas talte mod forslaget, da det vilde hidføre, at man fik en hel del kontraktører.

Rich. Hansen oplyste om, at forslaget havde været oppe paa landsmødet i Bergen og der blit enstemmig nedvoteret.

Birkeland haabede, at dette spørgsmaal nu, efterat det tredje gang var kommet op, vilde faa saadan behandling, at det aldrig mere kom op. Han saa heri bare en ny forklædning af kontraktørvæsenet.

Gudmundsen var repræsentant for den forening, hvorfra forslaget først var kommet; men da sagen har to sider, og da den mørke side ved sagen er overveiende mod, hvad man vilde opnaa, kunde han ikke stemme for forslaget.

Skogmo: Vi kan ikke gaa med paa at vedtage et saadant forslag. Troede heller ikke, det var heldigt at reise nogen skranke for landarbejderne.

E. Pettersen maatte kjæmpe for forslaget, endskjønt han nok ndsaa, at det var forgiæves. Landarbejderne havde allerede ødelagt stenarbeidet i Aalesund.

Torres talte mod forslaget.

Kinsbækken kunde ikke indse nytten af at ophøje graastensmuringen til fag. Han troede, det bare vilde føre til et kvaksalversystem.

Helland: Forslaget er forkasteligt. Det vil bare føre til forøgelse af kontraktørvæsenet.

Ved voteringen forkastedes forslaget mod 3 stemmer.

2. Kontraktørsystemets afskaffelse.

Refereredes det foreliggende forslag:

Landsmødet paalægger forretningsudvalget at udstede lister til alle forbundets afdelinger for derved at faa istand en massepetition mod kontraktørsystemet ved offentlige anlæg. Naar listerne er indtagne, skal forbundets formand overbringe stortinget petitionen med motivering.

J. Birkeland, styremedlem, samt *Mo arbejderforening*.

Birkeland fremhævede, at kontraktørsystemet var et udsugersystem og paapegte nærmere de foretelser, der var kommet tilsyne ved Gravehalsen og Valdernesbanen. Det bør forsøges at faa det væk ved offentlige anlæg. Der er i sagens anledning blit vedtat mange resolutioner, uden at det kan siges at ha ført til noget. Vilde derfor anbefale en massepetition, som fra forretningsudvalget overbragtes stortinget. Han kunde ikke forstaa, at organiserede arbejdere kunde optræde som kontraktører. Det maatte stride mod forbundets formaal og love.

Bolin, Larsen, Langeng og *Gudmundsen* udtalte sig i tilslutning til Birkeland.

E. Pettersen: Alle er enige om dette. Lad os faa afstemning!

Kinsbækken fremholdt, at kontraktørerne betaler ikke saavidt, at man kan leve af sin løn.

Ved voteringen vedtoges forslaget enstemmig.

3. Forskudspengenes forholdelse ved offentlige anlæg.

Foreningen „Framsteg“ havde her stillet følgende forslag: „Alt forskud ved statens anlæg forsøges fastsat til 3 kr. pr. dagsværk i forbindelse med fastsættelse af mindsteløn.“

E. Skogmo: Vi ser os ikke istand til at leve af det forskud, der udbetales ved de offentlige anlæg. Forskuddet burde være saavidt, at man dermed kunde føde kone og barn. Vi har derfor ment at burde fordre forskuddet forhøiet til 3 kr. og fastsat mindsteløn.

Kr. Torres: Forskudspengene er for lave; men dette er af de sager, som har været behandlet i den departementale komite. Men man har endnu intet kjendskab til resultatet, da komiteens arbejde endnu ikke foreligger.

Birkeland: Det er en sørgelig ting at statens arbejdere ikke engang har 3 kroner dagen i forskudsbetaling. Vilde anbefale forslaget.

Skogmo: Man har været opmerksom paa den departementale komites arbejde og havde troet, at man skulde faaet rede paa resultatet af dennes virksomhed paa landsmødet.

Olav Asp fremsatte følgende forslag: „Alt arbejde ved alle offentlige anlæg betales med mindst 3 kroner pr. dag, saavel ved anlæg som ved drift“.

M. Kinsbækken foreslog: „Landsmødet paalægger forretningsudvalget at forelægge arbejdsdepartementet en resolution med begjæring om, at alt forskud ved offentlige anlæg udbetales med 3 kroner pr. løbende dagværk.“

Efter endel bemærkninger gik man til votering:

Asps forslag forkastedes med 31 mod 19 st. Ved alternativ votering mellem *Kinsbakkens* og „Framstegs“ forslag vedtoges „Framstegs“ med 37 mod 11 stemmer.

4. Organiserede arbejderes fortrinsret ved Statens arbejder.

Følgende forslag var fremsat af *Hallingskejds* arbejdsmandsforening: „Det henstilles til landsmødet at forsøge istandbragt en ordning, hvorved organiserede arbejdere faar fortrinsret til arbejde ved statens anlæg“.

Løken: Her er et forhold, som maa forbedres. Som f. eks. paa Bergensbanen. De uorganiserede æder op de organiserede. De kommer om vaaren med sine store madkister og kan arbeide for Gud og ingenting. Havde derfor tænkt, at man muligens kunde komme til vedtagelse af en resolution.

E. Pettersen vilde ha spørgsmaalet sat under afstemning.

Rich. Hansen: Alle vilde vistnok være med paa at faa en saadan ordning istandbragt. Men arbeiderne ved de offentlige anlæg er endnu at regne for daarlig organiseret, idet saa faa er med, at det vil være vanskeligt at sætte et saadant krav igjennem. Ved indgaaelse af overenskomst ved privat drift mellem arbejdsgiver og arbeider har man i 9 à 10 tilfælder maattet gi afkald paa en saadan bestemmelse. Han anbefalte nedsættelse af en komité bestaaende af jernbanearbejdere til at fremkomme med forslag.

Istre kunde ikke forstaa, at det kunde være saa uheldigt at vedtage dette forslag. Der staaer forsøge, og gaar det ikke, saa gaar det ikke. Statsraad Løvland sagde engang ved en saadan henvendelse, at organisationen, der stod bag, var for svag; men kom der henstilling fra et landsmøde, kunde det muligens gaa, og det vilde ha tilfølgelse stor tilslutning ved de offentlige anlæg.

Birkeland: Det vilde nok være ønskeligt, om man kunde opnaa fortrinsret for de organiserede; men han kunde ikke øine nogen anden udvei end man fik agitere og faa de uorganiserede med i rækkerne.

Fra *E. Pettersen* refereredes følgende forslag: „Forretningsudvalget forsøger at organiserede arbejdere faar fortrinsret ved statens arbeider“.

Løken: Vi jernbanearbejdere staaer aldeles magtesløse overfor forholdet. Han kunde gaa med paa en forandring i forslaget derhen, at det blev paalagt forretningsudvalget at forsøge.

Jakob Pedersen fandt ikke forslaget saa vidtgaaende, uden man godt kunde paalægge forretningsudvalget at forsøge.

Baltzersen forespurgte om dette forslags vedtagelse var nødvendig efter vedtagelsen af punktet om kontraktørsystemet.

Skaardal skulde gjerne seet, at organisationsforholdene havde været modne for denne sags gennemførelse. Under Rørosstreiken havde arbeiderne et saadant krav oppe; men det viste sig aldeles umuligt at faa det gennemført og noget særlig afvigende i forholdene er ikke indtraadt siden den tid. Hvad det gjælder om er at sprede oplysning ud blandt folk. Jeg kan ikke gaa med paa forsla-

get paa anden maade, end at det paalægges forretningsudvalget at gjøre, hvad gjøres kan.

Skogmo kunde ikke forstaa det anderledes, end at man fik overlade det til forretningsudvalget, der jo er forbundets klogeste hoveder. Han troede dog ikke at man i en nær fremtid kunde opnaa noget i denne retning; det vil knapt nok bli før vi marscherer op i alle Norges dale og erobrer magten.

Leveraas troede ikke det vilde nytte stort.

Debatten erklæredes derfor for afsluttet, hvorpaa *Løken* fik ordet til en kort replik angaaende forslaget. Han forandrede Hallingskejds forenings forslag, saa det kom til at lyde: „Landsmødet paalægger forretningsudvalget at forsøge osv. som før.“

Fra *Rich. Hansen* forelaa forslag saalydende: „Sagen udsættes til imorgen. Der nedsættes en komite paa 5 mand, der fremkommer med forslag i sagen“.

Ved voteringen bifaldtes *Rich. Hansens* forslag med 36 mod 19 stemmer.

Til komitémedlemmer bragtes i forslag: *Løken*, *Birkeland*, *S. Andersen*, *Karlgren Skogmo* og *J. Pedersen*.

Valgt blev *R. Løken*, *J. Karlgren*, *E. Skogmo*, *Jakob Pedersen* og *J. Birkeland*.

Foretoges valg paa et medlem til valgkomiteen istedetfor *Alb. Moeskau*, der var hjemreist. Valgt blev *Birkeland* med 35 st.

Formiddagsmøde 19de mai.

Dirigent: *Kalvaa*.

Foretoges navneopraab. Fraværende *H. Berntsen* og *Alb. Moeskau* hjemreist.

Birkeland gjorde anmærkning angaaende *H. Berntsen*, der var repræsentant, men endnu ikke havde været tilstede ved opraaet.

Det oplystes, at *H. Berntsen* den 17de mai havde været paa foredragstur til Ørlandet.

Sekretær *Balsnes* oplæste protokollen fra forrige dags formiddagsmøde og eftermiddagsmødets protokol af sekretær *Ludv. Enge*. Protokollen godkjendtes enstemmig.

Forelaa indstilling fra den nedsatte komité i anledning organiserede arbeideres fortrinsret til arbeide ved de offentlige anlæg.

Karlgren: Komiteen har ment, at den ved sin indstilling har givet forretningsudvalget et grundlag, hvorpaa det videre kan forme en henstilling til arbejdsdepartementet.

Han refererede derpaa komiteens indstilling, der lyder som følger:

„Indstilling til Norsk arbeidsmandsforbunds landsmøde, fra den valgte komité i anledning punkt XVII, forslag no. 4 paa dagsordenen. Komiteen indstiller følgende forslag til vedtagelse:

Til arbejdsdepartementet!

Norsk arbeidsmandsforbund, der repræsenterer 5000 medlemmer i 102 foreninger, samlet til landsmøde i Trondhjem, tillader sig herved at indgaa til det ærede departement med følgende andragende:

Der istandbringes en ordning, hvorved organiserede arbejdere faar fortrinnsret til arbeide ved statens anlæg.

Som motiv herfor tillader vi os at anføre: At de organiserede arbejdere som regel er mænd, der fra sin tidligste ungdom og alt fremdeles har ofret og ofrer sin hele kraft paa disse arbeider og har dem til sin eneste levevei.

At de uorganiserede arbejdere mest er mænd, der løsrykker sig fra andre livsstillinger for en kortere eller længere tid for ved de offentlige arbeider søge sig en tilfældig indtægt, men saa snart det passer dem atter gaar til sine hjem.

Som følge af denne ustabilitet er arbejdsdygtigheden mindre, ligesom ogsaa de udskeielser og disciplinærforseelser, som forekommer ved de offentlige anlæg, for størstedelen maa skrives paa de uorganiserede arbejderes konto.

Ved at faa dette forlangende gennemført er vi overbevidst om, at en hel del arbejdsledighed vil undgaaes.

Trondhjem 18—5—04.

J. Karlgren. Jakob Pedersen. R. Løken. E. Skogmo.

Kinsbækken vilde ha ind i resolutionen: organiseret arbeider, der har sin medlemsbog i orden.

Karlgræn: Jeg finder det aldeles overflødigt da man vel ikke kan regne for organiserede andre end de, der har sin medlemsbog i orden.

Resolutionen vedtoges enstemmig.

XVIII. Lovforandringer.

Dagsordenen indeholdt under dette punkt en hel række ændringsforslag, der refereredes af dirigenten efterhvert og behandledes paragrafvis.

Paragraf 1 a bør lyde:

Forbundets formaal er at samle de forskellige grupper af saavel kvindelige som mandlige arbejdere, der ikke omfattes af haandværksloven, til en faglig enhed, for at de i fællesskab paa alle omraader kan væрге og fremme sine faglige og sociale formaal.

Forretningsudvalget.

Rich. Hansen: Det staar kanske ikke rigtig klart, hvorfor dette forslag er fremkommet; men det indeholder ingen væsensforskjel. Det er kun for at faa et klarere begreb. Inden de andre organisationer mener man undertiden at forbundets ramme er for stor, idet ordet arbejdsmand er hentet fra Danmark og forstaaes ikke rigtig hertilands. Forslaget er fremkommet af hensigtsmæssighedshensyn for at faa greit og tydelig præciseret forbundets ramme.

Kalvaa: Naar andre forbund protesterer mod at forbundet har for lange arme, saa vil jeg protestere mod, at der foreskrives regler. Forbundet bør organisere, hvor organisation kan udføres.

Karlgræn: Saalænge vi har en centralorganisation, maa vi holde os dens love efterrettelig. Han henviste til kongressen ifjor og mente, at vi burde præcisere forbundets stilling inden landsorganisationen. Han kunde aldeles ikke gaa med paa Kalvaas udtalelser om, at forbundet skulde organisere, hvor organiseres kunde.

Lyngsæ forespurgte, hvilken begrænsning man ved forretningsudvalgets forslag vilde faa. I Danmark er det saa, at alle, der ikke er faglærte, kan optages.

Rich. Hansen oplyste om, at nogen anden begrænsning end den man før havde lagt i det, vilde det ikke faa. Forbundets ramme vil ikke indskrænkes. Men fordi ordet arbejdsmand her ialmindelighed havde en anden betydning end i Danmark, vilde man greiere angive forbundets ramme. Oplyste en del om forholdet med de haandværkslærte hertilands.

Forretningsudvalgets forslag til § 1 a vedtoges mod 3 st.

§ 2 a forandres derhen:

Alle af ikke haandværkslærte arbejdere bestaaende foreninger osv. som før.

Forretningsudvalget.

Vedtoges enstemmig og uden debat.

§ 2 c: Paa steder, hvor ingen afdeling findes, kan medlemmer optages direkte osv. som før.

Forretningsudvalget.

Vedtoges enstemmig og uden debat.

§ 5 a. Her forelaa 4 forskellige forslag.

§ 5 a bør lyde:

1) Fritat for al kontingent er de af forbundets medlemmer, der er syge, arbejdsløse eller indkaldt til militærtjeneste i mindst 2 uger; i saa tilfælde regnes fritagelsen fra første dag.

Forretningsudvalget.

2) Afdelingerne fritages for al kontingent for de af dens medlemmer, der er indkaldt til militærtjeneste eller over 1 uge har været syge eller arbejdsløse.

Arbeidsmandsforbundets stedlige styre, Bergen.

3) Afdelingerne fritages for al kontingent for de af dens medlemmer, som er indkaldt til militærtjeneste samt for dem, der over 4 dage er syge eller arbeidsledige.

Trondhjems sjauerforening.

4) Invalider og gamle kan afdelingerne helt fritage for kontingent efter omstændighederne; gamle maa dog ha været medlemmer af forbundet i 5 aar.

Stenarbeidernes forening, Bergen.

Rich. Hansen: Naar forretningsudvalget har fremkommet med sit forslag, er det, fordi der har gjort sig forskellige meninger gjældende angaaende dette punkts fortolkning, og praktiseringen har vistnok ogsaa som følge deraf været forskjellig.

Alfred Larsen: Naar sjauerforeningen har fremsat sit forslag, saa er det paa grundlag af, at saa mange har periodisk arbejde. De kan arbejde nogle dage og saa være arbejdsløse igjen, og under de omstændigheder kan det være paakrævet at faa fristempling.

Helland udtalte sig i samme retning, men vilde anbefale det stedlige styres forslag.

Refereredes forslag fra Istre: „Forretningsudvalgets forslag forandres didhen: mindst 1 uge istedetfor 2 uger osv.

Gunnar Sethil: Det forrige forretningsudvalgs tanke med sit forslag til dette punkt paa dagsordenen var vistnok, at der under ingen omstændighed skulde fristemples for de første 14 dage, og i henhold hertil var den trykte veileder formet. Men da det viste sig, at der gjorde sig forskellige meninger gjældende angaaende fortolkningen, havde han i forretningsudvalget en gang vakt motion angaaende fortolkningen. Paa dette møde, hvor ogsaa 2 af de udenbys styremedlemmer var tilstede, blev det vedtat at henholde sig til den trykte veileder. Angaaende de forskellige forslag vilde han gjøre opmærksom paa, at man fik ikke reducere forbundets indtægter i altfor høi grad. Sjauerforeningens 4 dage var noget yderliggaaende, da

man jo ikke havde dage-, men ugeskontingent. Efterat kontingentforhøielse var nedstemt, kunde han ikke gaa længere end til forretningsudvalgets forslag, ja havde endogsaa sine betænkeligheder ved det.

Balsnes: En forandring er paakrævet, naar forbundet ikke har kunnet faa oprettet syge- eller arbeidsledighedskasse. Han anbefalede forslaget om 1 uge.

Juell vilde stemme for sjauerforeningens forslag. Faldt det for 1 uge osv.

Birkeland udtalte sig i samme retning som Sethil. Det maa jo indrømmes, at det mangengang kan falde tungt at klare kontingenten, men af hensyn til forbundets indtægter turde han ikke gaa med paa mere end forretningsudvalgets forslag.

Hægstad anbefalede det stedlige styres forslag og henviste til forholdet med murarbeiderne og deres periodiske arbejde.

Løken forespurgte, om den misbrug, som har været gjort med hensyn til fristemplingen, havde medført tab af rettigheder. Vilde forøvrigt slutte sig til forretningsudvalgets forslag.

Rich. Hansen: Forretningsudvalget staar i de fleste tilfælde magtesløst ligeoverfor kontrollering af fristemplingen; men i de tilfælde der er gjort forespørgsler angaaende fortolkningen, er vedkommende blit henvist til den trykte veileder.

Alfred Larsen: Vi har gaaet efter loven saa nøiagtig som mulig; men vi har fundet den urimelig paa dette punkt. Gaar ikke vort forslag igjennem, vil jeg stemme for det stedlige styres forslag.

Gudmundsen oplyste om, hvordan forholdene var i Bergen. Man kunde arbejde en uge og saa skofte en uge; men man blev ikke berettiget til fristempling. Men for ikke at reducere forbundets indtægter altfor meget havde man ment, at for den første uge skulde ikke fristemples, og da der havde gjort sig misforstaelser gjældende angaaende det stedlige styres forslag, vilde han stille et tillægsforslag til dette: „dog ikke for den første uge.“

G. L. Nilsen anbefalede forretningsudvalgets forslag. I hans orening havde det været praktiseret saadan.

Jakob Pedersen syntes virkelig det var rart, at her kunde være tvil om, at fristemplingen skulde gjælde fra den første dag.

Skogmo vilde holde sig til Istres forslag, da han forstod forretningsudvalgets forslag derhen, at naar det gaar over en uge, regnes det for 14 dage.

Næss: Under militærtjeneste er man fritat fra 1ste dag; men derimod ikke under arbejdsløshed og sygdom.

Birkeland: Efter det fremkomne tillæggsforslag til Bergens stedlige styres vilde han støtte dette.

O. Haraldsen: Det fremgaar, at loven er praktiseret paa to maader, og for at faa en greiere form vil jeg holde mig til forretningsudvalgets forslag. Misbrug er forresten vanskelig at undgaa. Det hænder f. eks., at medlemmer reiser fra en afdeling, er borte i lang tid og kommer tilbage, melder sig som arbejdsløs og erholder fristempling.

Helland kunde gaa over til Gudmundsens tillæggsforslag.

Punktet optoges til votering.

Rich. Hansen vilde gjerne faa forretningsudvalgets form for at forebygge misforstaaelser i fremtiden. Han vilde derfor foreslaa afstemning først over forretningsudvalgets forslag med adgang til siden at bestemme tiden.

Vedtoges mod 8 stemmer.

Ved voteringen vedtoges forretningsudvalgets forslag mod 8 st.

Ved votering over tiden forkastedes 4 dage mod 6 st., hvorefter 1 uge vedtoges mod 23 st.

Reisefordelingskomiteens formand A. Juell refererede komiteens indstilling:

„Komiteen tillader sig at foreslaa, at der til dækkelse af repræsentanternes reiseudgifter udlignes 22 øre pr. medlem.

De samlede reiseudgifter beløber sig til kr. 909.70. Den foreslaaede udligning paa 4390 medlemmer udgjør kr. 965.80 eller kr. 56.10 mere end udgifterne, hvilket beløb komiteen tillader sig at foreslaa tilfalder administrationskassen.

Trondhjem i reisefordelingskomiteen, 19. mai 1904.

Andreas Juell,
formand.

Svend L. Skaardal,
sekretær.

Conrad Ystgaard.

Jørgen Jahren.

Casper Wiig.

Komiteens indstilling vedtoges enstemmig.

Gjenoptoges behandlingen af lovene. Forelaa forslag fra Bergens stearbejderforening saalydende: „Invalider og gamle kan afdelingerne helt fritage for kontingent efter omstændighederne; gamle maa dog ha været medlemmer af forbundet i 5 aar.“

J. Karlgren foreslog: „Arbejdsdygtige invalider kan afdelingen helt fritage for kontingent. Den, som har fyldt 60 aar og opfyldt alle sine forpligtelser til forbundet i mindst 20 aar, fritages for al kontingent.“

Gudmundsen: Det er jo saa, at invalider kan man vel fristemple for ogsaa nu; men vi har villet faa noget bindende i lovene. Saavidt jeg ved stod det i forslaget helt eller delvis fritaget, og af hensyn til forbundets indtægter bør man ikke gaa længere end til dem, der ikke tjener noget. Somme kan jo være invalider, men ved den hjælp, de muligens kan faa fra rigsforsikringen eller paa anden maade, kunde de muligens betale noget.

Karlgren: Vi maa forsøge at sikre vort forbund retten til at bestaa og bør derfor ikke reducere forbundets midler. Er i saa henseende enig med Gudmundsen; men jeg ser i stearbejdernes forslag en fare, idet mange kunde benytte sig af dette for at skaffe sin kone forsikring.

Istre stillede forslag om forandring i Karlgrens forslag didhen, at det kom til at lyde paa 5 aar istedetfor 20.

Balsnes: Bergens stearbejderforenings forslag var nok demokratisk, men indeholder ikke saa liden risiko. Det maatte kunne fordres af hensyn til forsikringskassen, at man tog længere tid end 5 aar, da det vilde svække forbundets kasse.

Martin Olsen fandt forslaget fra Bergen lidet betegnende. Man havde flere slags invalider. Det er mange, som f. eks. har mistet en finger eller lignende, som godt kan arbejde, og da bør de ikke fritages.

Helland vilde støtte stearbejdernes forslag, fordi naar folk blir gamle og arbejdsdygtige, bør vi ikke ha noget i vore love, der formener dem retten til at staa som medlem og være berettiget til forsikringsbidraget, naar tiden kommer.

Oliversen kunde ikke være enig i stearbejdernes, men derimod i Karlgrens forslag. 5 aar var altfor kort tid.

Gudmundsen: Er her tvil tilstede, kan jeg jo omredigere forslaget, saa der blir staaende helinvalider. At nævne 20 aar, naar ikke forbundet har eksisteret saa længe, vil være en blodig uret. Foreningsbestyrelserne er da ogsaa en myndighed, og man faar overlade til dem at veie forholdene.

Karlgren: *Martin Olsen* snakkede om arbejdsdygtige invalider; men jeg har aldrig tænkt mig andet end helinvalider og kan forandre forslaget derhen. Angaaende bestemmelsen 20 aar kan det nok synes haardt; men vi sidder her for at skrive love for forbundet, saadan som det skal arte sig i fremtiden, og vi bør optage det saadan som det ikke er af haardhjertethed, men af fremsyn.

Rich. Hansen: For halvinvalider kunde det være paa sin plads at fatte bestemmelse, men helinvalider har efter loven ret til fristempling, da de er baade syge og arbejdsløse.

Johan Pettersen: En saadan bestemmelse vil jo aldrig kunne virke retfærdig; for ved fabrikerne er de, der er omkring 60 aar, netop de, der har den høieste løn, naar de fremdeles er at regne for erhvervsdygtige.

Magnus Olsen: Invalid kan man bli den første dag man arbejder paa fabriken, og skal man da for fremtiden være fritaget for kontingent?

Ved voteringen forkastedes stenarbeidernes forslag mod 5 st.

Karlgrens forslag med adgang til siden at stemme over 20 eller 5 aar vedtoges mod 17 stemmer.

Ved votering over tiden vedtoges 20 aar med 27 stemmer mod 22, der afgaves for 5 aar.

§ 6 bør lyde:

a). Som halvtbetalende kan optages: Kvindelige medlemmer i blandede organisationer samt alle slags hjælpearbejdere og landbrugsarbejdere.

b). Foreninger, der rykker op fra halvt- til heltbetalende har dog ikke rettigheder som heltbetalende førend 6 maaneder efter oprykningen.

c). Ingen afdeling kan rykke ned fra helt- til halvtbetalende.

Forretningsudvalget.

Rich. Hansen forklarede at forslaget tilsigtede overensstemmelse med landsorganisationens love. Det vilde ikke gjøre det muligt for forretningsudvalget at gaa til vilkaarligheder. Det er faktisk i strid med landsorganisationens love at gaa ned til halvtbetalende, og da bør det ikke staa i litr. C., at forretningsudvalget kan samtykke heri.

Balsnes foreslog votering uden debat, hvilket vedtoges.

Litr. A. vedtoges enstemmig.

„ B. mod 4 stemmer.

„ C. - 8 —

§ 8 a bør lyde:

Forbereder nogen afdeling et lønskrav, der kan have arbejdsnedlæggelse tilfølgende, skal det forelægges forretningsudvalget til godkendelse mindst 3 maaneder forud.

Undtagelser fra denne regel kan dog gjøres, naar det bevislig er grund tilstede for, at kravet ikke har kunnet fremsættes med et saa langt varsel.

Forretningsudvalget.

Bestemmelsen i § 8 a om 3 maaneders varsel før fremsættelsen af et krav forandres til $1\frac{1}{2}$ maaned.

Aalesund Stenarbejderforening.

Rich. Hansen: Forretningsudvalgets forslag tilsigter ogsaa her overensstemmelse med landsorganisationens love.

E. Pettersen: Stenarbejderne i Aalesund har fundet at 3 maaneder i forveien er en altfor lang tid til fremsættelse af et krav. Især i byerne er forholdene saadanne, at arbeidets varighed ikke strækker sig udover 3 maaneder.

Alfred Larsen støttede stenarbeidernes forslag. Forholdene i hans branche var saadanne, at skulde man opnaa noget, maatte man slaa til straks.

Skogmo syntes ogsaa at tiden i forretningsudvalgets forslag var for lang, da det ofte er saa, at hurtig handling er paakrævet.

Helland: Stenarbeidernes forslag bør vi bemærke. Det passer ikke for løsarbejderne denne lange forberedelsestid for et krav. Henviste i saa henseende til murarbeidernes forhandling i Bergen.

Rich. Hansen: Forandringen, som Stenarbejderne i Aalesund vil ha indført kan nok let forstaaes; men godkjendes et krav paa det grundlag, opnaaes ikke landsorganisationens støtte.

Juell udtalte sig i tilslutning til Hansen.

G. Sethil: Den sidste passus under punkt a er kommet ind i landsorganisationens love efter forslag fra Arbejdsmandsforbundet, og man har ment at under denne undtagelsesbestemmelse gaar ind saadanne tilfælder som af stenarbejderne og sjauerne fremholdt. Ellers faar man vogte sig vel for at forandre forbundsloven didhen, at forbundet faar forpligtelser, som det ikke kan magte.

Oliversen udtalte sig i tilslutning til formanden. Man kunde faa saadanne hurtige indmeldelser for at gaa til kamp straks.

Balsnes fandt det uheldigt, at ikke loven stod i samklang med landsorganisationens love, men fandt alligevel forslaget fra forretningsudvalget — reaktionært.

Andresen: § 8 havde været debatteret meget i afdelingen og man havde fundet tiden 3 maaneder altfor lang. I den mølleindustrien var forholdene saadanne. Den ene tid havde man store lagre, medens til andre tider lagrene var temmelig smaa. Vilde man derfor fremme et krav, gjaldt det om at vælge netop den beleiligste tid. Han vilde stemme for det korteste varsel, altsaa for stenarbeidernes.

Adam Henriksen kunde ikke finde at diskussionen dreiede sig om andet end det som indbefattedes i forretningsudvalgets forslag. Han paaviste at forslaget indeholdt muligheder i længst mulig udstrækning.

Skogmo: Den lange udsigt i et lønskrav kan være skjæbnesvanger. Tiden er for langt sat, og man faar være herre i sit eget

hus saavidt, at man henstiller om at faa landsorganisationens love forandret.

Rich. Hansen: Naar Balsnes betegnede forslaget som reaktionært, har han ogsaa betegnet forbundets repræsentanter paa landskongressen for reaktionære. I den gamle § staar, at mindre lønskrav kan fremsættes 1 maaned iforveien. Hvad forstaaes saa ved et mindre lønskrav? At 100 mand forlanger 1 øres paalæg pr. time, er det et mindre lønskrav? Eller er det mindre lønskrav naar 5 mand forlanger 5 øres paalæg pr. time? Det fremsatte forslag er greit og jeg vil protestere mod, at det er reaktionært.

A. Pedersen: Enhver maa være opmærksom paa, at landsorganisationen og forbundet er en faglig organisation, og det er ikke det samme som anarki. Ledelsen maa faa anledning til at have den fornødne oversigt. Ved godkjendelse uden varsel vil det være komplet umuligt at have oversigt over, om understøttelse kan skaffes. Ledelsen skal jo retlede og oplyse, men det gaar jo ikke, hvis man ikke har varsel en viss tid i forveien. Hvilken voldsom misnøie vilde det ikke bli, om et forbund anmeldte et krav, som det specielt var om at gjøre at faa fremmet, og det saa viste sig, at landsorganisationen allerede havde hænderne fulde. Situationen maa kunne forklares og den fornødne regulering være tilstede. Jeg vil bestemt advare mod vedtagelse af et punkt, som gaar i anden retning end det bestaaende.

Aalesunds stenarbejderforenings forslag forkastedes mod 10 st., hvorpaa forretningsudvalgets forslag vedtoges mod 10 st.

Til § 9 a forelaa 2 ændringsforslag, nemlig:

§ 9 a bør lyde:

1) Naar en konflikt er godkendt af forretningsudvalget som i § 8 foreskrevet, og forsaavidt de til konfliktens førelse nødvendige midler strækker til med den ret, forretningsudvalget har til at udskrive ekstrakontingent, erholder ethvert i konflikten deltagende medlem en ugentlig understøttelse efter følgende skala osv. som før.

Forretningsudvalget.

2) Den i § 9 a fastsatte understøttelse forhøies for heltbetalende til 15 kr. pr. uge og for halvt betalende 7 kr. pr. uge.

Foreningen „Frams“ filial.

Rich. Hansen: Forretningsudvalgets forslag er bare en redaktionsforandring af det gamle punkt for at gardere os imod lignende som nu sagsanlægget af Rørosarbejderne.

Ole Amundsen havde i foreningen været i stor tvil om, hvorvidt forslaget om streikeunderstøttelsens forhøielse kunde bli billiget

af landsmødet. Men en mand med familie kan ikke greie sig med 8 kroner ugen, da han arbejder, og kan heller ikke gjøre det, da han streiker. Har vedkommende intet at falde tilbage paa, har han at vælge mellem 2 ting enten ty til fattigkassen eller bli streikebryder.

Birkeland: Forslaget tog sigte paa at skaffe større midler til streikende; men forsamlingen er saa ræd for kontingentforhøielse, at det vel var unødigt at debattere dette forslag. Griber man i en forening til det sidste middel, arbeidsnedlæggelse, kan dette bli vedtaget om f. eks. majoriteten af medlemmerne er ungarer. Dette kan være uheldigt for de medlemmer, der har familie, og som nok gjerne vilde være med paa streiken; men med den fastsatte streikeunderstøttelse ikke ser sig istand til at leve. Forbundets medlemmer burde se paa dette og ikke være saa ræd for kontingentforhøielse. Vedkommende maa enten bli streikebryder eller gaa til fattigkassen og derved miste sin stemmeret. Dette bør forebygges. Han kan vel muligens faa reisepenge til andre steder, men der kan lønningsforholdene være ligesaa daarlige, som der han kommer fra.

Asp vilde ikke anbefale „Frams“ forslag paa grundlag af, at der var de steder, hvor man ikke tjente mere end 10 kr. ugen, da man arbejdede. Skulde de da kunne erholde 15 kr. ugen ved at streike, kunde de gjerne ville streike bestandig.

Balsnes: Man bør først forvise sig om, at man kan opretholde den nuværende skala, inden man gaar til yderligere forhøielse.

Kr. Torres. Det kan nok være ønskeligt at ha høi understøttelse; men det viser sig vanskelig at skaffe midlerne. Man faar ikke gabe over mere, end man kan svælge. Forslaget vil bli uretfærdigt mod de store afdelinger. De smaa afdelinger kan nok paaregne i en kamp at faa sit tilkommende, men værre vil det være for de store afdelinger. Vilde advare mod „Fram“s filials forslag.

„Fram“s filials forslag forkastedes mod 1 stemme.

Birkeland. Angaaende min stemmegivning vil jeg faa oplyse, at da kontingentforhøielse er nedstemt, kan jeg ikke stemme for „Fram“s filials forslag.

Forretningsudvalgets forslag vedtoges derpaa enstemmig.

§ 9 d.:

Hvor det gjælder krav om forbedringer fra medlemmernes side maa afdelingen ha staat i forbundet i mindst 16 uger for at ha ret til nogen understøttelse. Enkelte medlemmer maa som regel ha været medlem af forbundet i mindst 8 uger. Ved angreb fra arbejdskjøbernes side havestrettigheder straks. Ingen understøttelse udbetales for første streikeuge.

Forretningsudvalget.

Rich. Hansen: Forretningsudvalget foreslaar her en omredaktion, da der inden styret har været uenighed angaaende dette punkt. Man finder det uretfærdigt mod de store afdelinger at ha nogen procentsats, som afdelingen selv skal understøtte. Landsorganisationen udbetaler intet for første streikeuge, og da vil denne uge kunne gjøre et dybt indgreb i forbundets streikekasse.

Birkeland kunde ikke stemme for sidste passus, da han havde villet forhøielse af streikeunderstøttelsen.

Forslaget vedtoges mod 4 stemmer.

§ 11 d., sidste punktum bør lyde:

Har dog ikke stemmeret i sager, der angaar godkjendelse af forbundets virksomhed mellem landsmøderne.

Forretningsudvalget.

Rich. Hansen: Forslaget er fremkommet for tydeligheds skyld. Ordet administrationssager kan være gjenstand for fortolkning.

Istre foreslog: „Forretningsudvalgets forslag vedlægges protokollen“.

S. Skaardal foreslog: „Det samlede forbundsstyre og 1 — en — repræsentant for revisorerne skal være tilstede paa landsmødet og betragtes alle som repræsentanter. Har dog ikke stemmeret i sager, der angaar godkjendelse af forbundets virksomhed mellem landsmøderne“.

Istre havde stillet forslag om at forslaget vedlægges protokollen forat det kunde komme igjen senere — henlægges til et andet landsmøde.

Skaardal: Det er vel bekjendt at jeg skrev forslag til forretningsudvalget i betids; men ved en forsømmelse fra den jeg sendte brevet med, kom det ikke frem tidsnok til at komme med paa den trykte dagsorden. I Bergen var det vistnok en forsømmelse fra det gamle styre, at loven blev, som den blev; men det viser sig at være noksaa uheldigt, da mange store og vigtige sager kan afgjøres i de 2 aar, der ligger mellem landsmøderne. Under behandlingen kan mangan gang bli pluralitet og minoritet i en sag og det vil derfor være vanskeligt for den ene repræsentant at repræsentere begge retninger og redegjøre for begge opfatninger. Der er ogsaa andre grunde. Styremedlemmer, der møder som repræsentanter for afdelinger har bundne mandater og kan ikke være saa fri, som ønskeligt kunde være for styremedlemmer. Som f. eks. nu. Styret har ikke kunnet ta stilling til den trykte dagsorden, da saa mange af styremedlem-

merne har bundne mandater. Ved konference med styret har de erklæret sig enig i mit forslag.

Rich. Hansen vilde til *Istre* sige, at en henlæggelse kunde han ikke begribe. Han vilde stemme for Skaardals forslag paa grund af at det kunde være uheldigt om ikke styret var tilstede paa landsmødet. Forbundet kunde paa den maade ikke igjen faa sine bedste kræfter ind i styret.

Istre: Der kan ligge en hel del i dette forslag, da styret muligens vil faa stemme i sine egne anliggender. De har ingen stemmeret for i de sager.

Karlgren kunde ikke forstaa *Istres* udtalelse — stemme i egne anliggender. Under godkjendelse af beretning og regnskab har styret ikke stemmeret, og det staar der ogsaa i forslaget.

Skaardal var enig med *Karlgren* og kunde ikke forstaa *Istres* indvending, da det er brugt saadan før og er kun forat klargjøre hensigten med det gamle.

Skaardals forslag vedtoges mod 2 stemmer. Derved bortfaldt de øvrige forslag.

Fra Ole Amundsen fremkom følgende forslag:

„Eftermiddagsmødet fortsætter udover kvelden til at landsmødets forhandlinger er tilende.“ Besluttedes udsat til eftermiddagsmødet.

Eftermiddagsmøde 19. mai.

Dirigent: *Karlgren.*

Ved navneopraabet var alle repræsentanter fremmødt.

Det fra formiddagsmødet udsatte forslag fra Ole Amundsen optoges til votering.

Forslaget forkastedes med overveiende majoritet.

Fortsattes behandlingen af punkt XVIII.

§ 11 e bør lyde:

1) Repræsentanternes reiseudgifter fordeles af landsmødet paa afdelingerne i forhold til deres medlemsantal, forsaavidt ikke landsmødet bestemmer at udrede det hele af forbundskassen; derimod betales diætudgifterne af hver enkelt afdeling selv. — Reise- og diætudgifterne for de styre- og revisionsmedlemmer som osv. som før.

Forretningsudvalget.

2) Repræsentanternes reise- og diætudgifter fordeles af landsmødet paa afdelingerne i forhold til deres medlemsantal.

Foreningen „Vaarbud“, Kr.sand.

Rich. Hansen: Forretningsudvalgets forslag er fremsat under forudsætning af kontingentforhøielse, men havde efter de fattede beslutninger intet for sig.

Birkeland sluttede sig hertil.

M. Kinsbækken anbefalede „Vaarbud“s forslag. Hver forening kunde da sende repræsentant.

Løken henstillede til repræsentanterne at stemme for „Vaarbud“s forslag.

Asp udtalte sig for „Vaarbud“s forslag.

Gudmundsen: Efter det som nu praktiseres fordeles reiseudgifterne og længere bør man ikke gaa, da en liden afdeling ikke bør paalægges at udrede mere end det, som allerede er tilfældet.

Helge Nilsen henstillede til repræsentanterne at være opmærksom paa de store ekstraudligninger det vil bli paa afdelingerne.

Birkeland fandt forslaget umuligt, da man ikke havde faaet kontingentforhøielse.

Rich. Hansen tog paa forretningsudvalgets vegne dets forslag tilbage. Skulde „Vaarbud“s forslag vedtages, vilde man faa en forøget repræsentation. Man kunde næste gang kanske paaregne 150 repræsentanter.

Balsnes: Efter tilbagetagelsen af forslag no. 1, vil det være aldeles unødigt at diskutere no. 2, da det vil bli for stor udgift paa det enkelte medlem.

Skaardal: Der stilles forslag om bidrag baade i den ene og anden retning, men samtidig anviser man ikke midlerne. Det er kun ønske om at faa og faa.

Juel udtalte sig i tilslutning til *Skaardal*, *Haraldsen* talte for „Vaarbud“s forslag og *Lars Tørrer* vilde holde sig til det gamle.

Asp vilde fremholde at det var af betydning at faa repræsentationen saa fyldig som mulig.

Ved voteringen forkastedes „Vaarbud“s forslag med 46 mod 16 stemmer.

Forslag no. 7 under punkt XII paa dagsordenen optoges som henhørende under lovforandringer.

Paragraf 18 c bør forandres til at lyde:

Dør et medlem, og hans medlemsbøger viser, at han har været medlem af forbundet uafbrudt i mindst 3 aar og opfyldt alle sine forpligtelser, udbetales der til hans hustru, uforsørgede børn eller andre slegtninge, hvem afdøde stod i forsørgelsespligt til, 300 kroner. Har afdøde været medlem i 5 aar 500 kroner. Har afdøde ingen paarørende, som her nævnt, bortfalder bidraget. *Forretningsudvalget.*

Rich. Hansen: Forretningsudvalget har af hensyn til forsikringskassen fundet at burde gjøre denne forandring. Selv de, som vedkommende ikke har staaet i forsørgelsesforhold til, kan nu gjøre krav paa forsikringsbidraget, og vi finder, at man ikke bør praktisere dennes kasses pligter altfor vidt.

Kr. Tørrer stillede tillæggsforslag til forretningsudvalgets saalydende: „Dør et medlem og hans medlemsbøger viser, at han ved sin død har været medlem osv.“ Han fremholdt nødvendigheden af en saadan tilføielse „at han ved sin død“.

Refereredes forslag fra *Birkeland* som tillæg til § 18 c. saalydende: „Dog skal uægte børn gaa foran forældre og søskende. Haves ingen saadanne kan vedkommende ved testamente overdrage det til andre.“

Birkeland: Jeg har ikke været tilfreds med den gamle paragraf, men er heller ikke tilfreds med forretningsudvalgets forslag. Med det tillæg, jeg foreslaar, skal loven bestemme, hvem der skal ha forsikringsbidraget og ikke forretningsudvalget. Ungkarer skulde ogsaa kunne sige til dem han logerer hos: Jeg forstaar nu, at jeg ikke har saalænge igjen. Kan jeg nu faa bo hos Eder, og I vil være snille mod mig den sidste tid jeg har igjen skal I ved testamente faa ret til mit forsikringsbidrag.

Refereredes forslag fra *Istre:*

„§ 18 c. bør lyde:

Dør et medlem og hans medlemsbøger viser, at han er og har været medlem af forbundet uafbrudt i 3 aar og opfyldt alle sine forpligtelser, udbetales der til hans hustru, børn eller forældre kr. 300. Har afdøde været medlem i 5 aar kr. 500.

Har afdøde ingen paarørende, som her nævnt, da skal bidraget tilfalde den eller de, hvem afdøde havde staaet i forsørgelsespligt til — det offentlige undtaget.

Staar afdøde ikke under noget af det forannævnte forhold, bortfalder bidraget.“

Istre: Jeg har med forsæt brugt en skriftlig argumentation, som jeg vil ha vedlagt. Den skriftlige argumentation refereredes og lyder som følger:

Jeg har under de tidligere faldne beslutninger og debatter faaet det indtryk, at det er et meget ømt punkt at røre ved forsikringskassen.

Der er udtalt sandsynlighed for, at bidragene bliver hyppigere at udbetale herefter. Det kan nok saa være; men ligesaa sandsynligt kan det være at kassens midler vil øges i forhold dertil. Men

om det modsatte skulde blive tilfældet vilde det ingenlunde forbause mig om der skede overraskelser.

De faldne udtalelser og det her foreliggende forslag synes tyde hen paa at forsikringskassen bør sees mest paa, som tilløkkende henimod de to andre kasser. Der synes det ikke være nogen ængstelighed for berørelse.

Og det kan jo saa være. De er jo kamporganisationskasser. Noget henimod den opfatning, at skal organisationen naa sit maal, maa der bruges slebne, skarpe vaaben i forbindelse med Penge. Hvad man behøver af kraft og saft inden den kjæmpende trop maa blive mere underordnet. Det er ligesom, at forretninger og administration først, saa kommer det øvrige fornødne siden. Men saadan er det ikke; den indre gehalt maa og bør være en væsentlig del af den drivende kraft. Jeg ser, hr. dirigent, ingen forskjel paa lovforslag og forslag der nødvendiggjør lovforandringer. Dette her foreliggende har ligesom faaet en særskilt plads. Det maa derfor have noget særskilt ved sig. Og dette særskilte finder jeg ikke ligger i andet end i muligheden af indskrænkninger og udbetalinger.

Nogen matematisk beregning over forsikringskassens fremtidige og nuværende status finder jeg overflødig, da det maa være uskuelig for enhver.

Istre.

Løken var enig med Birkeland. I forretningsudvalgets forslag var hellere end tilbagegang som saa meget andet her paa dette møde. Refereredes tillægsforslag til § 18 c fremsat af Helge Nilsen:

„Dør et medlem, og hans medlemsbøger viser, at han ved sin død har været medlem af forbundet uafbrudt i mindst 3 aar og opfyldt alle sine forpligtelser osv. som før“.

Helge Nilsen var enig med dem der udtalte, at forsikringskassen ikke i fremtiden kunde bestaa; men alligevel vilde han, at der skulde øves retfærdighed til alle sider, og derfor vilde han holde paa den gamle paragraf med den af ham gjorde forandring.

Refereredes forslag af A. Juell:

„Der nedsættes en komité paa 3 mand, der har at redigere § 18 c. saaledes, at det af Birkeland fremholdte kan komme med i en klar form og forelægges dette paa møde imorgen.“

Juell var enig med Helge Nilsen i, at kassen ikke i længden kunde bestaa; men vi bør holde den vedlige saalænge som muligt. Udtalte sig i tilslutning til Birkeland og vilde anbefale sit forslag.

Sethil var enig i, at forsikringskassen ikke i længden kunde bestaa, men man burde vel forsøge at holde den gaende saalænge

som mulig; men da fik man ikke ha bestemmelser, der gjorde, at man maatte lede med lys og lygte forat finde nogen man kunde udbetale forsikringsbidraget til. Om man en gang imellem kunde undgaa at udbetale et forsikringsbidrag vilde det komme vel med, men det kan man aldrig gjøre regning paa efter den gamle paragraf.

Kr. Torres: Det kan jo let forstaaes, at forsikringskassen maa gaa i underbalance. Og det er i grunden en skam, at den er i balance; thi det er et bevis paa ustabilitet inden afdelingerne. At Juells og Birkelands forslag sattes under afstemning vilde han protestere imod som stridende mod kassens formaal og burde været omsendt til afdelingerne.

Istre fremkom med bemærkninger angaaende bænkeforslagene, der ofte gik foran de trykte forslag.

Asp sluttede sig hertil.

Sundby kunde ikke være enig i forretningsudvalgets forslag. Han vilde holde sig til den gamle med indfletning af ordet *uafbrudt*. Ethvert forsikringsforetagende er baseret paa tilgang og afgang, og ved denne maa forsikringskassen opretholdes. Han havde til næste landsmøde tænkt sig en saadan forandring: 2 aar 100 kr., 4 aar 200 kr. og 6 aar 300 kroner.

Balsnes: Ret mod alle, uret mod ingen er socialdemokratiets formaal; men Birkelands forslag er indkommet paa ubeleilig tid.

Karlgren: Det er nok saa kanske, at jeg ikke forstaa denne lov, men jeg mente, at landsmødet var den høieste myndighed og kan ikke forstaa, at der kan nægtes optagelse af Birkelands forslag. Det kan vel kanske synes, som jeg taler af egeninteresse; men jeg fik et indtryk deraf igaar angaaende ungarerne, og jeg vil anbefale Birkelands forslag.

Birkeland: Jeg taler ved mit forslag hverken for mig eller min syge mor, men forat alle skal vederfares ret. Jeg tror enhver maa kunne være med paa dette forslag, forat man kan faa en grei paragraf, der ikke kan fortolkes. Kan ikke kassens midler strække til, maa vi lægge paa kontingenten.

Ludv. Enge: Jeg havde tænkt paa et tilsvaer til dem, der taler om kassens ikkebestaaen, men Sundby har allerede udtalt det. Angaaende Juells forslag vilde han sige, at d'hr., som ikke fandt formen heldig, fik gaa isammen og omredigere forslaget, uden at forsamlingen skulde vælge komiteen. Han fandt det greiest at vedtage forretningsudvalgets forslag til næste landsmøde, for i tilfælde man da ønsker forandring, faar man foretage det fornødne.

Lars Torres sluttede sig til Enges udtalelse og forretningsudvalgets forslag.

Arne Olaisen: Vil vi opretholde kassen, maa vi indskrænke udgifterne mest muligt.

Løken: Vi har brugt forsikringskassen som et agitationsmiddel, men efter forretningsudvalgets forslag kan vi ikke byde en ungkar noget, og det er uheldigt. Vilde holde sig til Birkelands forslag

Kinsbækken havde ikke troet, at der skulde bli rettet et saadant attentat paa forsikringskassen. Man burde heller søge den udvidet end indskrænket. Hvorfor skal ikke en ungkar ha den samme rettighed som den, der har kone og barn.

Haraldsen talte for Birkelands forslag.

Juell henholdt sig til Karlgrens udtalelse.

Votering:

Juells forslag forkastedes med 28 mod 11 st. Birkelands tillægsforslag til den gamle paragraf forkastedes med 39 mod 9 st. Helge Milsens tillægsforslag vedtoges mod 2 st. Forretningsudvalgets forslag vedtoges derpaa mod 11 st., hvorved Istres forslag bortfaldt.

§ 20 a tilføies: „Forsaavidt vedkommende afdelinger finder det paakrævet.“

Foreningen „Fram“.

Ole Amundsen: Det er ikke saa mange aar vi har havt stedlige styre; men efter loven pligter man at ha et stedligt styre. Vi har fundet det stedlige styre hensigtsmæssigt; men det er administrationsspørgsmaalet. Det blir saa kostbart at foreningerne trækker sig tilbage og ikke vil deltage.

Forslaget vedtoges mod 5 stemmer.

§ 26 a foreslaaes følgende tillæg:

Desuden pligter afdelingerne at ha en fortløbende ekstrakontingent til et reservefond af 10 øre i heltbetalende og 5 øre i halvtbetalende afdelinger pr. uge og medlem. Af dette fond svares mulig udlignet ekstrakontingent.

Gunnar Sethil.

Sethil: Forslaget forudsætter en omredigering af paragrafen. Det har jeg imidlertid ikke gjort, da jeg efter den debat, som her er ført, og de beslutninger, som er fattet, ikke kan gjøre mig haab om at faa forslaget vedtaget. Jeg vil alligevel fremholde mine motiver for forslaget. Jeg er enig med repræsentanten fra Aalesund i, at det ser ud til at repræsentanterne er saa glade i denne ekstrakontingent. Snart sagt alle formaal vil man ha knyttet til organisationen, og midlerne vil man ha ind ved ekstrakontingent. Er ikke dette et skridt i retning bagover? Andre organisationer, som nu f. eks. sidst paa grofarbeidernes kongres i Stockholm, ser man at komme mest mulig

væk fra ekstrakontingent. Ekstrakontingenten viser sig ikke at komme ind efter forudsætningen, og det vil bestandig stille ledelsen i en vanskelig stilling. Man faar aldrig ordnede stabile forholde. Det ser næsten ud til at man vil ha dette *hvis* i baghaanden, at man muligvis skal kunne vrige sig fra sine forpligtelser; men at staa ved, hvad man har lovet, det er det, som skaber karakterer og mænd. Jeg mener altsaa, at det ideale vil være, og did maa vi engang komme, mest muligt ordinært, mindst muligt ekstraordinært. Derved vil styret faa bedst oversigt over situationen og vide, hvad det har at regne med. Ekstrakontingenten kan sikrere og raskere indløbe til hovedkontoret. Kontingenten vil ikke føles saa tung for medlemmerne, da den blir jevnere fordelt det hele aar. Og endelig vil det store frafald under en ekstraudligning undgaaes, og agitationen vil kunne drives med samme fordel selv under en paagaende streik.

Kalvaa maatte stemme imod forslaget, men vilde udtale, at der i forslaget laa noget at tænke paa.

Helge Nilsen vilde anbefale Sethils forslag. Vi har i Kristiania cementarbejderforening i længere tid praktiseret en saadan ordning og har godt kjendskab til det hensigtsmæssige heri. Det er bare en praktisk forholdsregel, ingen kontingentforhoielse, men en omlægning af kontingenten. Denne ekstrakontingent virker hemmende paa organisationen.

Balsnes: Alle repræsentanter er vel enige i principet i Sethils forslag; men det er dødfødt, da man ikke kan vedtage det; men det eneste kunde være en henstilling til afdelingerne at finde en saadan ordning.

E. Pettersen talte mod forslagens vedtagelse.

Juell var enig i principet, men kunde ikke gaa med paa, at det kom ind i forbundets love.

Kr. Tørrer var ogsaa enig i principet, men vilde ikke ha det i lovs form. Det kunde da være vedtagelse af en resolution.

Birkeland var enig med Juell og Tørrer.

Helge Nilsen: Jeg var ikke opmærksom paa at forslaget havde en saadan form. Den er noget uheldig. Men jeg vil alligevel anbefale en saadan ordning.

Sethil: Jeg har allerede gjort opmærksom paa at forslaget tilsigtede paragrafens omredigering i den tilsigtede retning. Forslaget tilsigter ret og slet en minimumsgrænse for kontingenten. Hvis denne debat har tilfølgte at principet blir tat under overveielse, har jeg opnaaet min hensigt.

Kinsbækken: Dette forslag har en god tanke, men tiden er

ikke inde til gennemførelse. Forbundet kunde derved ha en bedre oversigt over, hvad det havde at faa ind.

Ved voteringen forkastedes forslaget mod 5 st.

§ 28 c bør lyde:

Til at føre kontrol med afdelingens regnskaber vælges 2 revisorer, hvis funktionstid er 1 aar, dog saaledes at en udgaar efter tur hvert halvaar.

Afdl. 60, Lysaker.

Casper Wiig: Efter den erfaring, vi har havt, har vi fundet det heldigt om en af revisorerne udgik efter tur hver halvaar.

Forslaget vedtoges mod 3 stemmer.

Dirigenten meddelte, at forretningsudvalgsmedlem Bjerkmann, grundet dødsfald i familien, maatte forlade mødet. Dirigenten vilde derfor paa forsamlingens vegne takke Bjerkmann for hans deltagelse i mødet og ønske ham lykke paa reisen.

Bjerkmann takkede samtlige for samværet under mødet.

Punkt XIII.

1) Forbundets formand samt øvrige styremedlemmer erholder herefter 4 kr. pr. dag i diæt og under reiser for forbundet.

Snarøens tomt- & høvleriarbejderforening.

Baltzersen fandt at forhøielse af diæterne var paakrævet.

Birkeland kunde ikke gaa med forhøielse. 3 kroner i diæt for greie sig for en arbeider. Om det undertiden f. eks. paa dampbaaden kan være nok saa lidet, saa er det ellers udover landdistrikterne tilstrækkelig. Det er saamangen arbeider, som faar være borte fra familien og ikke tjener mere end 3 kr. dagen.

Asp udtalte sig i tilslutning til *Birkeland*.

Balsnes: Det er nok bra at kunne spare, men 3 kroner viser sig at være lidet nok. Diætpengene bør ikke være saa knappe, at formanden maa tage af sin løn.

Sundby. Jeg reiser ikke noget for forbundet; men efter det kjendskab jeg har, reiser man ikke langt med 3 kr. dagen, som f. eks. i Akershus amt. Man kan jo ikke reise i skindbukser og tage ind paa et bondelogi. Vi har havt sørgelige erfaringer af denne lave diæt, f. eks. med *Strøm*. Her er vistnok repræsentanter, som har 5 kroner, og da maa vi skamme os forat gaa lavere end til 4 kroner.

Andresen udtalte sig i tilslutning til *Sundby*.

Løken: Er vi saa ræd for alle udgifter, maa vi drive sparepolitik ogsaa her. Vi faar ikke hoppe længer end vi magter.

Refereredes forslag fra *Adam Henriksen:* „Formandens diæt forhøies til 4 kr. pr. dag, medens 3 kr. bibeholdes for de øvrige styremedlemmer.“

Henriksen: Jeg mener, at vi maa gaa skridtvis tilværks. Det er ikke retfærdigt, at arbeidernes tillidsmænd faar udlæg i den ene eller anden retning. Formanden skal jo ha foretræde snart for den ene, snart for den anden, og derfor mener jeg, vi maa betænke det lidt, og saaledes gaa skridtvis frem.

E. Pettersen: Sparepolitik har vi drevet her i disse dage, og derfor kan jeg ikke gaa med paa nogen forhøielse. Er den da saa nødvendig? Man kan ogsaa reise paa saa mange maader.

A. Olaisen troede det var en fordel at forhøie diæten. Formanden kunde reise mere og flere afdelinger stiftes.

Juell mente, at alle, der reiser i forbundets tjeneste bør være lige meget værd.

Skogmo: Der er forskjel paa formanden, der til stadighed skal reise, saa der maa gjøres forskjel.

Skaardal vilde stemme for *Henriksens* forslag. Formanden er henvist til reiser i Kristiania omegn og der er det dyrere. Under lagmandsretten var alle autoriteter af den formening, at *Strøm* havde ikke havt nogen anden udvei.

P. Langeng var enig med *Sundby*; men han havde det bestemte paalæg at stemme imod.

Henriksen: Det er en forskjel med formanden, han maa reise; han kan ikke sige nei, som enhver anden.

Balsnes troede det mest retfærdige vilde være at forhøie diætpengene for samtlige.

Birkeland: Det er af økonomiske grunde jeg er imod forhøielsen, *Sundby* har gjort en flue til en elefant. Han replicerede dernæst til *Skaardal*, og syntes det var rart, at *Strøm* ikke havde forlangt forhøielse. Han kunde nok indrømme at diæten var knap nok, men holdt alligevel paa det gamle — 3 kr.

A. Larsen vilde støtte *Sundby*. *Strøm* havde havt forlidet. Derfor gik det, som det gik; og det burde ikke gjentage sig.

Skogmo syntes, at formand og agitator skulde ha høiere diæt.

Løken: Alle bør ha den samme diæt. Jeg har ikke fundet det saa meget dyrere at reise i trakterne omkring Kristiania end andre steder.

Sundby: Her har været sammenligning mellem *Strøm* og *Rich. Hansen*; men denne sammenligning holder ikke stik, da *Hansen* har stor familie. Lønnen vil gaa med til familiens underhold, og da maa

diæten være mindst 4 kr., hvis han under reiser skal klare sig. Af alle forbund betaler vi den mindste diæt.

Ved voteringen blev Snarøens forslag vedtaget med 25 mod 24 stemmer, hvorved Henriksens forslag bortfaldt.

Ordet gaves derpaa til folketingsmand Lyngsie.

Da han nu stod paa tur til at tiltræde hjemreisen til Danmark, vilde han indbyde Norsk arbejdsmandsforbund til at lade sig repræsentere ved Dansk arbejdsmandsforbunds kongres den 26de juni. Han takkede for indbydelsen og det hyggelige samvær under landsmødet i Trondhjem.

Rich. Hansen: Vore danske gjæster vil nu forlade os. De kommer fra en organisation, som er ældre end vor, og bestandig ser vi til Danmark som et mønster i faglig henseende. Han vilde derfor takke de danske repræsentanter for deres besøg paa landsmødet.

Lyngsie vilde kvittere for takken og opfordre til et „leve for de skandinaviske lande“.

Janne Jønson vilde som den igjenværende benytte sig af tilfældet og bede Danskerne bringe en hilsen til hans hjem, naar de drog forbi Helsingborg. Og da han muligvis ikke kom som repræsentant til Dansk arbejdsmandsforbunds kongres, bad han dem ta med sig hjem hans og det svenske grofarbetareförbunds hilsen. Vi har i Sverige hentet ganske meget fra Danmark, og det samme er vistnok ogsaa tilfældet her i Norge, saa naar jeg nu takker for samværet og udbringer „et leve“ for de danske brødre er jeg sikker om at ogsaa de norske brødre er med herpaa. Et leve for de danske brødre!

A. Kalvaa vilde paa Trondhjems arbejderes vegne bringe en tak til de danske og da isærdeleshed Lyngsie for den tale han havde holdt 17de mai, som han haabede det vilde gro godt efter.

Jensen fra Danmark udbragte „et leve“ for Norsk arbejdsmandsforbund.

Partiets ordfører *Chr. Hornsrud* vilde ogsaa takke for sig og samværet under mødet, og da pressen viser sig at være vor bedste veileder, vil jeg udbringe et leve for pressen og adressere dette til „Ny Tid“s redaktør. Et leve pressen!

Rich. Hansen takkede paa forbundets vegne for Hornsruds nærværelse under mødet og haabede, at han havde faaet det indtryk, at forbundets medlemmer ogsaa havde forstaaelse af den politiske organisation. Ligesaa vilde han faa takke Tokerud for hans besøg paa landsmødet.

Hornsrud ønskede derpaa repræsentanterne som skulde til Drammen velkommen efter.

Rich. Hansen foreslog udbragt „et leve Det norske arbejderparti!“ Dette leve samt alle de forannævnte besvaredes med kraftige Hurraer og haandklap.

Mødets forhandlinger gjenoptoges.

2. *Forslag om bevilgning til forretningsudvalgets ulønnede medlemmer.*

Rich. Hansen: Dette punkt er egentlig af mig og Tørras sat op paa dagsordenen, fordi vi har ment at en liden paaskjønnelse kunde virke som en opmuntring. Udvalgsmøde er der som regel en gang hver uge, og naar udvalgsmedlemmerne ved siden af har tillidshverv inden sin egen forening, blir det ikke saa ganske lidet. Ofte falder det til at betale sporvognspenge. Andre organisationer, som f. eks. Jern- og metalarbejderforbundet og Typograferne har et bestemt beløb hertil. Jeg vil derfor foreslaa:

„Det bevilges kr. 25.00 til hver af forretningsudvalgets ulønnede medlemmer.“

Ole Amundsen gjorde den bemærkning, at han var paa det rene med, at det kunde være paakrævet, og at det var meget arbeide for forretningsudvalget, men det havde sine konsekvenser at faa lønnede etater overalt.

Karlgren: Jeg vil slutte mig til Amundsen. Paa mange pladse udover landet kan det være meget mere strævsomt at arbeide i organisationens tjeneste end hvad det er for forretningsudvalget. Sagen vil let komme til at bringe misnøie udover i afdelingerne.

Birkeland og *Løken* støttede Karlgren.

Kinsbækken: Forslaget kan være berettiget, men udover landet er det ikke nok, at foreningsbestyrelserne ingen indtægter har, men maa paaføres ogsaa direkte udgifter.

Rich. Hansen kunde ikke forstaa at forslaget kunde være skikket til at vække sløvhed. I Kristiania har man det allerede paa den maade i regelen, at f. eks. kassererne er delvis lønnede. Disse 25 kr. kan jo ikke egentlig bli nogen løn, men bare en opmuntring. Den ene af medlemmerne er foruden forretningsudvalgsmedlem ogsaa forbundets repræsentant i partistyret og sekretariatet foruden tillidshverv i sin egen forening.

P. Langeng talte imod forslaget.

Ved voteringen forkastedes forslaget med 29 mod 18 stemmer.

3. *Forhøielse af kassererens løn.*

Her forelaa fra Birkeland forslag saalydende:

„Forbundets hovedkasserers løn forhøies i lighed med forbundets formands løn.“

Forslaget vedtoges enstemmig.

4. Bevilgning til revisorerne.

Landsmødet bevilger en erstatning til revisorerne for det arbejdstab de paaførtes ved forhørene i anledning Olav Strøms sag.

Snarøens tomt- og høvleriarbejderforening.

Baltzersen motiverede *Snarøens* forslag.

Alfred Larsen: De nye revisorer bør ha erstatning. De gamle vil jeg ikke stemme for erstatning til.

Birkeland sluttede sig hertil.

Gudmundsen forespurgte om det var for arbejdstab erstatningen gjaldt.

Skaardal fandt ikke at revisorerne har mere ret til erstatning end enhver anden, der er indkaldt til vidne. Det er samfundsordningen, som er skyld i tabet.

S. Andersen: Angaaende de gamle revisorer kunde han berolige gemytterne. Han havde snakket med en af dem, og han vilde ingen erstatning ha.

Helge Nilsen havde ikke rigtig kunnet opfatte repræsentanten fra *Snarøen*, men var det ikke for andet end for vidneafhørelsen i Strøms sag det gjaldt, vilde han stemme imod.

Fra *Alfred Larsen* var indkommet saadant forslag:

„Der bevilges af landsmødet de 2 nyvalgte revisorer erstatning for arbejdstab i anledning Olav Strøms sag.“

Lars Tørris støttede *Larsens* forslag.

Rich. Hansen vilde berigtige *Larsens* udtalelse. Der blev paa landsmødet i Bergen valgt 3 revisorer og det vil ikke være retfærdigt at bevilge bare til de 2.

Kr. Tørris vilde til *Gudmundsens* spørgsmaal svare, at revisorerne har ikke faaet udbetalt for mere end for arbejdstab under selve revisionen.

Baltzersen: Det var i forbundets interesse, de var indkaldt i retten som vidner.

Sundby vilde svare paa faldne udtalelser, at det var ikke *Martin Dahls* skyld, da landsmødet havde valgt folk, der ikke kunde føre bøger.

Alfred Larsen havde faaet rede paa at en af de gamle revisorer var med.

Skogmo var ikke rigtig klar over, hvad det her gjaldt. Ingen burde jo paaføres tab, men de gamle revisorer bør ikke ha.

Asp: Alle bør ha.

Skaardal: En misforstaaelse gjør sig gjældende. For revisionen bør de ha; men ikke for indkaldelse som vidne. Dette vil lede forbundet ud paa skraaplanet.

Helge Nilsen var af princip imod at man skulde til at understøtte saadan for leilighedstab.

Juell talte for erstatning.

Balsnes var ikke saa ganske sikker, men var nærmest enig med *Skaardal*, at forbundet ikke skulde understøtte for indkaldelse til forhør.

Asp kunde ikke skofte i 3 dage uden at han derved paaførtes tab.

Snarøens forenings forslag vedtoges med 28 mod 23 stemmer. Derved bortfaldt *Alfred Larsens*.

Kalvaa hævdede, at landsmødet maatte fastsætte erstatningens størrelse.

Asp, *Helge Nilsen*, *Alfred Larsen* og *Gudmundsen* mente, at naar det var erstatningstab, blev det at udbetale efter regning.

Juell foreslog: „Der bevilges 12 kroner til hver af revisorerne“. Forslaget vedtoges mod 4 stemmer.

Mødet hævet.

Aalesundsrepræsentanten, *E. Pettersen*, vilde paa grund af at han nu maatte reise hjem benytte anledningen til at fremkomme med et avertissement:

Da det vistnok er mange udover, der har tænkt paa at reise til *Aalesund* vil jeg her faa bekendtgjøre blandt repræsentanterne, at det vil ikke bli noget større arbejde i *Aalesund* paa en par maaneder. I tilfælde man tænker paa *Aalesund*, gjør man rettest i at indhente underretning fra *Stenarbejdernes* forening.

Rich. Hansen: Repræsentanten fra *Aalesund* maa nu forlade mødet. Jeg vil derfor faa takke ham for hans deltagelse i mødet og tak for samværet. Han er vistnok landsmødets ældste repræsentant og har vist sig som en ivrig forkjæmper i organisationens tjeneste. Som eksempel herpaa kan anføres, at dengang det brændte i *Aalesund*, brandt alle hans private eiendele op, men foreningens fane og øvrige eiendele bergede han. Et leve for repræsentanten fra *Aalesund*!

Dette besvaredes med kraftige hurraer og haandklap.

Formiddagsmøde 20de mai.

Dirigent: *Kalvaa.*

Foretoges navneopraab. Fraværende var M. Balsnes; hjemreist var E. Pettersen, Alb. Moeskau, C. H. Bohlin og Bredesmo.

Protokollen godkjendtes enstemmig og uden debat.

Forelaa forslag fra Helge Nilsen saalydende:

„Den ekstraordinære revisor, hr. S. Skaardal, bevilges kr. 12,00 som erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ianledning vidneafhørelsen i Olav Strøms sag.“

Forslaget vedtoges mod 14 stemmer.

Dirigenten presenterede for forsamlingen hr. *D. Jensen*, der var paa gjennemreise fra Aalesund til Kristiania.

XX. Vedtagelse af budget.

Budgetkomiteens formand, hr. M. Sundby, refererede komiteens forslag til budget:

	Udgifter:	
1. Formandens løn	kr. 1400,00	
2. Kassererens løn	„ 1400,00	
3. Repræsentationsudgifter:		
Norge, Sverige og Danmark	„ 350,00	
Amsterdam	„ 200,00	
4. Fagbladet	„ 1600,00	
5. Landsmødet	„ 800,00	
6. Forbundsstyremøder	„ 500,00	
7. Revisionshonorar	„ 150,00	
8. Telegrammer, porto, skrivesager	„ 700,00	
9. Husleie	„ 300,00	
10. Renhold & belysning	„ 80,00	
11. Telefon	„ 80,00	
12. Avishold	„ 40,00	
13. Kontorhjælp	„ 200,00	
14. Trykningsudgifter	„ 300,00	
15. Kontingent til Arbeiderpartiet	„ 360,00	
16. Forskjellige udgifter	„ 785,00	
17. Landsmødets forhandlingsprotokol	„ 600,00	
18. Agitation	„ 2200,00	

Dirigenten foreslog behandling og afstemning post for post.

Karlgren: Da jeg forlanger ordet, saa er det, fordi jeg mener, at budgettet bør behandles først i sin helhed.

Efterat dette var vedtaget, stillede *Karlgren* forslag om, at posten — repræsentation i Amsterdam — sløifes.

Juell vilde foreslaa de 200 kroner, som derved indsparedes, tillagt agitationen. Angaaende udgivelse af landsmødets forhandlingsprotokol vilde han forespørge, om denne nødvendigvis maatte være saa høi.

Rich. Hansen: Paa landsmødet i Bergen foretoges valg af repræsentant til kongressen i Amsterdam. Valgt blev *Olav Strøm*. Da saa han gik af, mente forbundsstyret ifjor paa forbundsstyremødet, at maatte opretholde landsmødets beslutning og valgte til repræsentant *Alb. Moeskau*. Men nu ligger det i landsmødets haand at bestemme, om hvorvidt nogen skal sendes. Jeg vil støtte forslaget om strygning af posten.

Sundby sluttede sig til *Hansens* udtalelse. Angaaende forhandlingsprotokollen vilde han fremhæve at paa den post kunde indspares endel, hvis landsmødet fattede beslutning om indskrænkning i eksemplarantallet. Han mente, det omtrent kunde være passende at trykke et oplag, svarende til 20 pct. af medlemsantallet.

Kr. Tørres oplyste om, at protokollen fra Bergenslandsmødet kom paa kr. 620,00. Men der kunde indspares adskilligt ved enten at indskrænke oplaget eller at tage protokollen i sammentrængt form.

Skogmo mente, at ved posten porto maatte der kunde spares ved f. eks. at partiet og landsorganisationen besørgede sine cirkulærer omsendt selv.

Kr. Tørres: Vi staar indmeldt en bloc som forbund, og det er kun med forbundet som saadant, partiet og landsorganisationen har at gjøre. I tilfælde forsendelse direkte vilde arbeidet for partiet og landsorganisationen øges, og da maatte kontingenten sættes høiere. Den øgede udgift ved porto skriver sig mest fra forsendelsen af mærkerne.

Karlgren havde fæstet sig ved en udtalelse af *Skogmo*, at det ikke var saa paakrævet at faa sendt cirkulærer o. l. akkurat paa dagen; men det er nu saa, at alle afdelinger har ikke møde samme dag og posten gaar mange steder sent, saa det vil være uheldig, om kassereren skulde bindes ved en bestemmelse.

Refereredes forslag fra *Sundby* saalydende:

„Landsmødets forhandlingsprotokol trykkes og omsendes til afdelingerne i et antal af optil 20 stykker i forhold til foreningernes størrelse“.

Kr. *Torres* anbefalede afstemning over Sundbys forslag.

Karlgren vilde henstille til Sundby at ta med i en *sammentrængt form*, saa det ikke blev altfor vidtgaaende, men at kun de vægtigste indlæg blev gengivet.

Sundby mente, at da fik man fatte bestemmelse derom, men det burde være gjort før, saa referenten havde havt det at rette sig efter.

Skogmo mente, at man burde lade referenten faa friere hænder.

Gudmundsen udtalte sig for omsendelse til afdelingerne i et antal af en 2—3 eksempl. til hver forening.

Lars Torres vilde ha protokollen saa udførlig som muligt og omsendt til alle medlemmer.

Gunnar Sethil udtalte, at han bøiede sig for landsmødets afgjørelse angaaende protokollen; men vilde gjøre den oplysning, at han under mødet havde gjort sig umage forat faa refereret saa fuldstændig som muligt.

Kr. *Torres* kunde ikke finde Gudmundsens tanke retfærdig af hensyn til de store afdelinger. Det maatte være procentvis.

Juell fandt heller ikke procentvis forsendelse retfærdig. Ang. en sammentrængt form fandt han det uheldig nu at snakke derom, da referenten den hele tid har gjort sig flid forat faa mest mulig med. Det burde været bestemt før.

Han fremsatte følgende forslag:

„Landsmødets forhandlingsprotokol trykkes i et antal svarende til 3 stkr. til hver afdeling og 1 til hver repræsentant.

Baltzersen sluttede sig til Gudmundsen, medens *Aasen* udtalte sig i tilslutning til *Karlgren*.

Skaardal kunde ikke være enig med *Juell*, da han vilde, at medlemmerne skulde ha anledning til at kontrollere os. Og en altfor kortfattet og sammentrængt form af referatet gir ikke ret indtryk.

Løken: Der har været anket over at protokollen sidst var for indskrænket. Vilde stemme for Sundbys forslag.

Juell: Vi har i disse dage drevet sparepolitik, og skal vi spare, faar vi spare saa det monner. *Skaardals* paastand vilde han tilbevise.

Lars Torres havde fra Bergenslandsmødet gennem protokollen faaet et indblik i forhandlingerne, selv om han ikke var paa mødet, hvorfor han vilde stille følgende forslag:

„Landsmødets protokol trykkes og omsendes i lighed med Bergensmødet“.

Gudmundsen vilde spørge, om ikke regnskaberne var ligesaa vigtige som protokollen; men han havde ikke hørt nogen klage over,

at de omsendtes i for faa eksemplarer. Eksempl. kunde være beroende hos bestyrelsen.

Ved voteringen forkastedes *Torres's* forslag mod 4 st., hvorpaa Sundbys forslag vedtoges mod 14 st. *Juells* forslag bortfaldt.

Gudmundsen forespurgte kassereren, hvormeget der ved den fattede beslutning vilde indspares, hvortil kassereren svarede, at det antagelig kunde bli en 150 a 200 kr.

Skaardal mente, at posten *Landsmødets forhandlingsprotokol* 600 kr. godt kunde vedtages. Det man indsparede kom igjen paa indtægtsbudgettet.

Posten vedtoges derpaa mod 3 st.

Agitationen:

Her forelaa forslag fra *Juell*, at de 200 kr., der indsparedes i repræsentationsudgifter, skulde tillægges agitationen.

Karlgren henstillede til *Juell* at sætte posten til 2500 kr.

Juell kunde ikke føie *Karlgren* heri, da derved balance i budgettet ikke opnaaedes; men han mente, at forretningsudvalget vilde benytte mest muligt til agitation.

Helge Nilsen forstod det saadan, at man virkelig havde sparet 400 kroner.

Gudmundsen: Saavidt jeg ved, er der vedtaget forslag om, at landsmødet skal budgettere et bestemt beløb til agitation, og det maa da ogsaa gjøres.

Rich. Hansen: Det, man kan spare ind paa udgiftsbudgettet, kan opføres under tilfældige indtægter, da indtægtsbudgettet endnu ikke er vedtaget.

Skogmo ansaa det for uheldigt at stramme budgettet altfor meget, saa man var henvist til at laane.

Juell mente man burde undgaa at laane. Man kunde bli nødt til det; men det fik være det sidste nødanker. Han kunde gaa med paa 2500 kroner.

Refereredes forslag fra *Rich. Hansen*:

„Der budgetteres 3000 kr. til agitation.“

Kr. *Torres* havde under opsættelsen af budgettet tænkt, at man skulde kunne undgaa overskridelser. Kan der indspares paa de forskellige poster, saa vil vel det gjøres, hvem der saa kommer i forretningsudvalget.

Sundby: Da balance vil kunne opnaaes, vil jeg stemme for 2500 kr.

O. Haraldsen: Agitationen er noget af det allervigtigste, saa jeg vil støtte formandens forslag.

Helge Nilsen: vilde ikke være med paa at knæsette det princip at drive agitationen ved laan fra reservekassen.

Istre: Jeg er ikke inde i administrationsanliggender; men der kan vel bli nogle poster, som gaar over det budgetterede og nogle under. Balance tyder jo ikke paa nogen overlegenhed i administrativ henseende; men derimod om man kan faa overskud. Den stedlige agitation har her sin store betydning, og der vil kunne indspares paa det budgetterede beløb til agitation.

Skogmo: Tilfældige besparelser bør gaa til administrationskassen for at faa denne i balance, og han vilde saaledes ikke være med paa nogen yderligere forhøielse af posten.

Refereredes forslag af Gudmundsen: „Til stedlig agitation budgetteres 500 kr.“

Gudmundsen: Ved at budgettere 500 kroner til stedlig agitation har man givet forretningsudvalget en ramme. Nogen yderligere forhøielse af posten agitation vilde han ikke være med paa.

Kinsbækken beklagede at budgettet ikke var forelagt repræsentanterne før. Angaaende agitationen vilde han være med paa mest muligt; men man burde ikke gaa til laan.

Rich. Hansens forslag forkastedes mod 6 st.

Juells forslag vedtoges mod 8 st.

Gudmundsens forkastedes mod 5 st.

Udgiftsbudgettet blev derpaa enstemmig vedtaget i sin helhed.

A. Juell foreslog tilfældige indtægter paa indtægtsbudgettet forhøiet fra 100 til 200 kr., hvilket vedtoges mod 2 st., hvorpaa indtægtsbudgettet vedtoges enstemmig.

Budgettet i sin helhed vedtoges enstemmig saalydende:

Udgifter:

1. Formandens løn	kr. 1400,00
2. Kassererens	„ 1400,00
3. Repræsentationsudgifter	„ 350,00
4. Fagbladet	„ 1600,00
5. Landsmødet	„ 800,00
6. Forbundsstyremøder	„ 500,00
7. Revisionshonorar	„ 150,00

Overføres kr. 6200,00

	Overført kr. 6200,00
8. Telegrammer, porto og skrivesager	„ 700,00
9. Husleie	„ 300,00
10. Renhold & belysning	„ 80,00
11. Telefon	„ 80,00
12. Avishold	„ 40,00
13. Kontorhjælp	„ 200,00
14. Trykningsudgifter	„ 300,00
15. Kontingent til arbejderpartiet	„ 360,00
16. Forskellige udgifter	„ 785,00
17. Landsmødets forhandlingsprotokol	„ 600,00
18. Agitation	„ 2500,00
	Tils. udgifter kr. 12145,00

Indtægter:

1. Kontingent, 4500 medl. ÷ 15 pct.	kr. 9945,00
2. Ekstraudligning 50 øre pr. medlem	„ 2000,00
3. Tilfældige indtægter	„ 200,00

Tils. indtægter kr. 12145,00

XXI. „Samholds“ laan.

Rich. Hansen. Som det af beretningen fremgaar, har forretningsudvalget givet foreningen „Samhold“ et laan paa 3500 kroner. Nævnte afdeling var kommet i omstændigheder paa grund af en bygmesters fallit og holdt paa den maade at gaa glip af sit byggede forsamlingslokale og samtidig ogsaa de penge, de havde lagt i huset. Et indsendt andragende til forbundet om et midlertidigt laan fandt forretningsudvalget ikke at kunne indvilge. Derimod kunde forbundet staa som garantist, i tilfælde laanet kunne erholdes af landsorganisationens kasse, og foreningen kunde stille fornøden pantesikkerhed. „Samhold“ indsendte som følge heraf andragende til landsorganisationen. Bogtrykker Chr. Knudsen og advokat Hazeland var villige til at stille sig som garantister ved siden af forbundet, og da desuden foreningen som sikkerhed kunde stille 2 panteobligationer til et beløb af kr. 5500,00, gik landsorganisationens hovedstyre med paa andragendets indvilgelse. Landsorganisationen havde i den anledning sendt Olav Strøm og D. Jensen til Sarpsborg for at undersøge forholdene, og fandt de at maatte anbefale indvilgelsen af laanet.

Sekretariatet besluttede imidlertid af hensigtsmæssighedshensyn at laane forbundet nævnte beløb, og saaledes er forbundet kommet til at staa som laangiver til „Samhold“.

Foreningen er imidlertid gaet tilbage og har vanskelig forat

klare sine forpligtelser til forbundet, og spørgsmaalet blir da, enten man skal realisere obligationerne for at faa pengene igjen, eller man skal gi „Samhold“ tid til at ordne sine affærer. Skal man idethele ha noget igjen, fordi man har indvilget dette laan for dermed at forebygge, at huset gaar foreningen af hænderne, maa landsmødet gi „Samhold“ tid til at ordne sig, og forbundsstyret har derfor vedtaget følgende indstilling:

„Styret anbefaler, at foreningen „Samhold“ gives henstand med at afvikle laanet indtil videre under forudsætning af, at foreningen gjør, hvad den kan, forat laanet kan bli tilbagebetalt snarest muligt. Forretningsudvalget bemyndiges til at tilbagebetale det i Kr.a arbeiderbank optagne midlertidige laan“.

Ludv. Enge vilde paa det indstændigste anbefale forsamlingen at vedtage forbundsstyrets forslag. Foreningen „Samhold“ fik fra først af en stor tilslutning, og lokalet blev forliden. I begyndelsen af 1902 tællede foreningen 150 medlemmer, og medlemsantallet øgedes udover vaaren til over 200. I Sarpsborg herskede der noksaa indskrænkede begreber, saa lokale kunde ikke erholdes til møder om søndagene, og dette hemmede foreningens arbeide i høj grad. Spørgsmaalet om eget lokale kom derfor op. Alle medlemmer var enige om tanken, og i løbet af 3 maaneders tid reistes et beløb af 2000 kroner. Det var saaatsige en hovedbetingelse for organisationen at faa reist sit „Folkets hus“. Det kan nok indrømmes, at det var en feil af byggekomiteen ikke at være opmærksom paa bygmesterens økonomiske forhold; men i betragtning af omstændighederne, kan jo denne feil forklares. Naar vanskelighederne opkom, tænkte man fra først af at laane i sparebanken; thi at lade huset gaa til auktion havde man sine store betænkeligheder ved, og saa blev Strøm forelagt sagen. Saa indsendte foreningen andragende om laan. Imidlertid siden dette blev ordnet, er foreningen gaaet tilbage. Nogen reaktion kunde man muligens regne med; men saalangt som skeet havde man ikke troet. Dog maa man paaregne, at der igjen vil ske et opsving. Hvad man nu attraar er at faa henstand til at afvikle forholdene, og det vil være til held saavel for forbundet som foreningen. Skal obligationerne realiseres nu, vil man derved stenge hele organisattonsarbeidet. I 1903 har vi udbetalt 250 kroner til reparation. Disse vilde under andre omstændigheder gaaet til forbundet, og da vi ikke har faa indtægter, er udsigterne gode for fremtiden til at kunne afvikle gjælden, naar vi faar tiden til raadighed.

Sundby. Paa forrige landsmøde var adskillig opvask angaaende „Folkets hus“ i Askim. Det var forat redde organisationen, at forretningsudvalget havde overtaget det. En feil var det, at huset ikke

stod paa egen tomt. Det var dengang henstilling om for fremtiden ikke at inklade sig paa lignende spekulationer, og en fare er der ved det, idet foreningerne begynder at bygge for siden at tænke at vælte det over paa forbundet. Man kan paaregne, at organisationen kan komme til at gaa tilbage, og derfor maa midlerne haves paa rede haand, før man begynder at bygge. Et eksempel har man i Grorud arbeidersamfund, som nylig er blevet solgt. Man kan vel sige, at hensigten er god; men hensigten fremmes ikke ved saadanne spekulationer. Han fremsatte følgende tillægsforslag: „Forbundsstyret eller forretningsudvalget tilstedes for fremtiden ikke at udlaane midler eller afvikle gjæld eller obligationer i forsamlingshuse“.

Rich. Hansen var i meget enig med Sundby og vilde stemme for resolutionen, da det derved vilde være lettere at afslaa de mange laaneandragender. Men det er ikke ganske korrekt at sammenligne denne disposition med den i Askim. Dette med „Samhold“ kan ikke regnes for byggespekulation. Andragende kom først, da huset var færdigt, men samtidigt holdt paa at gaa fra dem. Han kunde heller ikke være enig med Sundbys sammenligning med Grorud arbeidersamfund.

Refereredes et forslag fra Løken, men toges tilbage til fordel for Sundbys.

G. Nilsen: Det kan nok være bra at hjælpe foreningerne, men inklade srg paa byggespekulationer har man ikke ret til. Forbundet kunde komme til at opløses paa grund af denne bortsættelse af midler.

Casper Viig kunde ikke være enig i Sundbys resolution, da den vilde bli et baand, og mente at alt der kunde fremme organisationen, maatte være vort formaal.

Ludv. Enge: Byggespekulation kan man ikke kalde det, og „Samhold“ havde ikke tænkt, som her fremholdt, at bygge og siden vælte det over paa forbundet. At medlemsantallet er gaaet saa ned har vel sin grund i, at medlemmerne ikke fandt nogen øieblikkelig fordel; men vi har endnu godt haab om fremgang.

Birkeland maatte være med at sætte en stopper for fremtiden for lignende dispositioner.

Juell kunde ikke finde der fremkom noget nyt i sagens anledning, og mente derfor debatten kunde afsluttes. Han vilde stemme baade for styrets indstilling og Sundbys resolution.

Styrets indstilling vedtoges enstemmig. Sundbys resolution vedtoges mod 1 stemme.

XXII. Tid og sted for næste landsmøde.

Paa dagsordenen forelaa følgende forslag:

„Landsmødet afholdes for fremtiden i Kristiania og helst paa eftersommeren.

Arendal — Aamlibanens arbejderforening.

„Landsmødet afholdes for fremtiden kun hvert 3. aar“.

Hallingskejds arbejdsmandsforening.

Dirigenten refererede endvidere et forslag fra Karlgren og Rich. Hansen saalydende:

„Næste landsmøde afholdes 1906. Det overlades til forbundsstyret at bestemme aarstid og sted samt om muligt søge det afholdt umiddelbart foran eller efter arbejderpartiets landsmøde“.

Kinsbækken: Ved at afholde landsmødet i Kristiania vilde antagelig endel kunne spares. Og at mødet afholdes om eftersommeren vilde være i foreningernes interesse, da man om sommeren har bedre fortjeneste. Om vinteren er fortjenesten ringe, og om vaaren er der mange helligdage og udlæg til 1ste mai.

Løken: Hallingskejds forslag er for det første kommen paa feil plads og er dernæst ikke ordlydende, saa jeg maa kritisere den maade forslaget er behandlet paa. Foreningen havde ment, at det man kunde spare ind ved ikke at afholde landsmøde saa ofte, skulde gaa til faste agitatorer.

Karlgren: At jeg ikke kan gaa med paa de trykte forslag er af forskjellige grunde. Arendal—Aamlibanens vil være uretfærdigt, ifølge vore love. Afholdelse af mødet paa eftersommeren vil være uretfærdigt mod vedkommende repræsentant. Man har kanske tjent daarlig om vinteren, men er paa eftersommeren kommet i en god akkord og skal igjen oprette vinterens daarlige fortjeneste. Det vil da ikke være saa greit at kunne modta valg til landsmødet. Angaaende Hallingskejds forslag — trediehvært aar — saa kan nok besparelse være en god tanke, men er ikke altid at det blir fortjeneste. Et forbundsstyre kan ikke vælges for saa langt tidsrum. Og det er ogsaa saa mange vigtige sager udenom lovene, som kan behøves at drøftes, at havde det ikke været for besparelsens skyld, vilde jeg foreslaaet landsmøde hvert aar.

Juell: Et landsmøde er en kostbar affære. Derfor ser man ogsaa at forbund, som før har holdt landsmøde hvert aar, gaar over til at holde det andethvert sar. Angaaende tiden, saa er denne tid den mest uheldige, da man netop er kommet i arbeide efter vinteren. Eks. paasketider vil være langt heldigere, og hensynet til nogle faa

kan ikke opveie det hele. Kristiania vil absolut være billigst baade af hensyn til kontoret, og reiseudgifterne vil muligens da ikke bli mere end 15 øre pr. medlem istedetfor nu 22 øre og i Bergen 35 øre.

Løken kunde ikke dele Juells anskuelse ligesom ogsaa *A. Aasen* og *Alfred Larsen* var imod at landsmødet skulde henlægges til Kristiania for fremtiden.

Skogmo: Det vil være paakrævet at holde landsmøde saa ofte som muligt, og hvad stedet angaar, maa Trønderne være imod centralisation af alt i Kristiania.

Refereredes forslag af *A. Aasen:*

„Landsmødet afholdes vekselvis i Kristiania og Trondhjem. Tiden fastsætter forbundsstyret.“

And. Mikkelsen stillede saadant tillæggsforslag til Aasens forslags første del: „Med 3 aars mellemrum til landsmødet anderledes bestemmer“.

Alfr. Larsen foreslog: „Hvert landsmøde som sammentræder bestemmer, hvor næste landsmødes sted henlægges med 2 aars mellemrum.“

E. Olsen vilde helst overlade bestemmelsen til forretningsudvalget, men henlæggelse til Kristiania vil være uretfærdigt mod de nordlige landsdele.

Asp: Hvorfor skal landsmødet bestandig henlægges til byerne. Landsmødet er en god agitator og bør ogsaa henlægges til landdistrikterne, naar lokale kan skaffes.

Juell foreslog: „Landsmødet afholdes kun hvert 3die aar i Kristiania i paaskehelgen“.

Birkeland kunde ikke gaa med paa Kristiania, men vilde være med paa at overlade sagen til forretningsudvalget at bestemme.

Gudmundsen: Der vrimler med forslag, men jeg tror jeg maa holde mig til Karlgrens. Alt er samlet i Kristiania, men landsmødet er en god agitator. I fremtiden, naar banen blir færdig, vil det i Bergen være ligesaa heldig at afholde landsmøde.

Karlgren kunde ikke gaa med paa Juells maade at udregne besparelsen paa. Det er ikke alene reiseudgifterne, der maa tages i betragtning, men ogsaa repræsentanternes tid og diæt.

Jakob Pedersen: Det vil være nok at bestemme, hvor næste landsmøde skal afholdes.

Rich. Hansen: De forskjellige forslag, der indkom, maatte fordeles under de forskjellige punkter paa dagsordenen. Angaaende somme af forslagene var der tvil om, hvor de hørte hjemme, men

fandt vi at Hallingskejds forslag hørte hjemme under dette punkt. Forslaget i sin helhed var optaget i „Arbejdsmanden“. Kristiania vil være det billigste sted at afholde landsmøde paa. Men af hensyn til repræsentationen vil det være heldigst at afholde landsmødet paa samme tid og sted som partiets landsmøde.

Janne Jönsson: I Sverige har landsmødet bestemmelsesret over stedet; udvalget over tiden. Det agitatoriske ved landsmødet har sin betydning, men det økonomiske er betydeligere. Læg landsmødet paa et centralt sted og brug besparelsen til agitation! Man maa spare paa disse udgifter; de kan anvendes bedre paa andet hold. Dere kommer til at erfare fordelene ved en saadan ordning, som vi har, og kommer til at indføre den. De stedlige hensyn er umulige at tage hensyn til, da dette vil koste for meget af tid og penge. Princippet bør om muligt fastslaaes af dette landsmøde.

En række talere havde derpaa ordet, hvoraf de fleste holdt paa Karlgrøns forslag.

Votering:

1ste punkt i Karlgrøns og Rich. Hansens forslag vedtoges med 5 stemmer.

2det punkt vedtoges med 9 stemmer.

Derved bortfaldt de øvrige forslag.

XXIII. Valg.

Formand.

Alfred Larsen foreslog Rich. Hansen.

G. Nielsen anbefalede dette forslag.

Sundby foreslog valg med akklamation. — Dette blev bestridt fra dirigentpladsen, hvorfor skriftlig afstemning fandt sted.

Rich. Hansen gjenvalgtes som formand med 54 st. Berntsen og Sundby havde 1 st. hver.

Kasserer.

Til kasserer gjenvalgtes Kr. Tørrer med 52 st. Karlgrøns havde 1 stemme.

Til øvrige medlemmer af forretningsudvalget var af valgkomiteen bragt i forslag: Gunnar Sethil, J. Bjerkmann og S. M. Andersen.

Desuden bragtes i forslag P. Fjeld, Helge Nilsen og A. Juell. Sethil nægtede at modtage gjenvalg.

Valgt blev P. Fjeld med 41 st., Bjerkman med 28 st. og S. M. Andersen med 28 st. Dernæst havde G. Sethil 23 st., Helge Nilsen 19 st. og A. Juell 15 st.

Til udenbys medlemmer af forbundsstyret valgtes J. Karlgrøns med 47 st., Ant. Kalvaa med 46, J. Birkeland 44, I. K. Sundt 40, Joh. Gudmundsen 39, Lars Tørrer 38 og Alb. Moeskau med 36 st.

Suppleanter blev Elias Skogmo, Svend Skaardal, S. Hunsbedt, N. Baltzersen, M. Balsnes, A. Eberhardtsen og H. Berntsen.

Til revisorer valgtes: Sundby med 48 st., Haldor Iversen og A. Juell med 42 st.

Til suppleanter valgtes ved akklamation: Jørgen Knudsen, Gunnar Sethil og Casper Wiig.

XXIV. Eventuelt.

Olav Asp fremsatte følgende forslag. „Landsmødet henstiller til forretningsudvalget at være opmærksom paa pladse, hvor ingen afdeling findes, men hvor der er en arbejdsstok, som i eventuelle konflikts-tilfælde kan falde de organiserede arbejdere i ryggen. Forretningsudvalget maa paa saadanne steder søge faa drevet en ihærdig agitation og søge faa afdeling stiftet, ligesom landsmødet paalægger forbundsstyrets medlemmer, at naar en arbejdsstok gjør krav paa deres assistance og raad maa vedkommende styremedlem stille sig disponibel mod en godtgørelse af forbundskassen.“

Han paapegte nærmere de forhold, der var taget sigte paa og specielle tilfælde, f. eks. under Rørosstreiken var Tydølernes slemme til at udføre streikbryderarbejde. Siden havde han arbejdet ved Killingdals gruber. Man havde dengang forhandling med arbejdsgiverne og var naaet til enighed undtagen i et punkt, men man turde intet sætte ind paa at faa dette igiennem, da man var for nær Tydalen. Videre paapegtes et tilfælde ved Kjøligruber nu ivinter, hvor et forbundsstyremedlem satte sig stik imod arbejdernes interesser paa grund af egeninteresse.

Skaardal: Asp hentydede muligens til mig, da han nævnte forholdene ved Kjøligruber og et forbundsstyremedlem som ikke havde gjort sin pligt. Baade Rich. Hansen og jeg var der, men fandt ikke tiden inde, da man ikke havde andre steder at holde møde end i barakken. Siden da Guldal var der fandt heller ikke han tiden inde før til sommeren. Asp var ikke der; men han har bygget sit angreb paa mig paa grundlag af usandfærdige beskyldninger. Da jeg kom derop, var der ingen, der vilde stille sig til bestyrelse. En flok var allerede igang med at gaa ind paa kontoret. Ved at tale til dem fik jeg det svar: Hvad har vi med organisationen eller dig at gjøre? Sagen var ogsaa snakket om paa amsmødet, og kom man ogsaa da

til det resultat at intet kunde gjøres før til sommeren. Angaaende forholdene har jeg underrettet det hele til hovedkontoret. Saa god fortjeneste har det aldrig været ved Kjøli gruber som den gang, men arbeiderne bad konsul Huitfeldt om beskyttelse.

Rich. Hansen beklagede, at denne resolution og debat var fremkommet; men da hans navn var draget ind, vilde han sige nogle ord. Han kunde underskrive det meste af Skaardals udtalelser, men ikke i alt. Rasmus Kojan tilskrev forretningsudvalget angaaende forholdene, og at man ønskede en forening stiftet. Angaaende konflikten ved Ranheim og turen derop fik han ogsaa anledning til at komme til Kjøli. Var ifølge med Skaardal op til gruberne. Bestyreren var ikke hjemme, og møde kunde ikke holdes. Han opfordrede arbeiderne til at holde møde uden lov, da kunde ialfald ikke det første møde forhindres, og da kunde jo foreningen komme istand. Paa tilbageturen stansede han paa Røros for at faa Guldal, som lovet at reise til Kjøli og holde foredrag. Straks efter udbrød konflikten, og under saadanne oprivende forhold kunde ikke forening stiftes.

Asp kunde ta resolutionen tilbage, men han vilde tilføie, at havde forening blevet stiftet, havde ikke denne konflikt opstaaet paa en saadan maade.

G. Nilsen foreslog: „Til det nye forretningsudvalg bevilges et honorar af 25 kroner“.

Efter bemærkninger af *Juell* og *Birkeland*, der mente dette nærmest vilde bli som et mistillidsvotum til det gamle forretningsudvalg tog *Nilsen* sit forslag tilbage.

Gudmundsen foreslog at ordene „i Marts“ i lovens § 13 litr. c. udgaar.

Forslaget vedtoges enstemmig.

Skaardal foretog § 13 litr. f. udgaar.

Forslaget vedtoges enstemmig.

Bestludtes at sende 1 repræsentant til Dansk arbeidsmandsforbunds kongres mod 3 st.

Som repræsentant valgtes *Rich. Hansen* og til Suppleant *M. Sundby*.

P. Langeng, *Asp* og *Lars Tørrer* henstillede til forretningsudvalget at ha sin opmærksomhed henvendt paa agitationen i Tydalen, da det altid vilde være en fare for Røros at have Tydalen i ryggen.

XXV. Ordet frit.

Rich. Hansen takkede for den tillid, der var bevidst ham, idet han saa enstemmig var blevet gjenvalgt som formand. At der har været tillid til forbundsstyret bevises jo af, at de fleste af forbundsstyremedlemmerne var igjenvalgt. Det kan jo ikke ventes at styret i et og alt skal finde tilslutning for sin handlemaade; men Norsk arbeidsmandsforbunds repræsentanter har paa dette møde bevist, at de føler sig som en enhed, og de forskjellige branchers og distrikters interesser har ikke spillet ind. Det er ikke faldt i forbundets lod at føre sagerne saa langt som ønskeligt kunde være og dette vil bli tilfældet i fremtiden ogsaa, men han haabede, at medlemmerne vilde regne med den gode vilje. Han takkede de to afgaaede styremedlemmer for deres virke, idet han havde faaet det indtryk, at de havde gjort sit for sagen og beklagede, at de ikke igjen kom med, men de nye vil vel ikke bli daarligere. Tilslut vilde han rette en tak til alle landsmødets deltagere, der hver især havde gjort sit til mødets resultater. De fremmede repræsentanter har vist faaet det indtryk af dette møde at vore repræsentanter kan debattere saglig og beherske sig under debatten.

Tak hver især for den enighed og forstaaelse af hvad der tjener til det fælles bedste, der har præget saavel dette møde som styremøderne!

Forsamlingen takkede ved at reise sig.

Kr. Tørrer takkede for den ham beviste tillid, idet han var gjenvalgt til kasserer og haabede, at han kunde møde frem til næste landsmøde og faa mild kritik, som den der nu var blevet ham tildel.

Olav Asp rettede til dirigenten, hr. Kalvaa, en tak, til Trondhjems arbeiderparti.

Istre: Ligesom def ikke faldt i Mose lod at se det forjættede land uden gennem forjættelsens lys, saaledes kan det vel ogsaa gaa med mig; thi jeg er allerede en gammel mand. Men dette møde vil ha sin virkning som af pintsevinden vil føres med udover landet. Han vilde takke alle, isærdeleshed Trondhjems arbeiderparti og især Kalvaa for det hyggelige ophold i Trondhjem. Han mindes venstrestriden og tænkte dengang at tage afstand fra alt; men saa kom arbeiderbevægelsen, og han havde ikke troet at kunne opleve den dag, da arbeiderbevægelsen var naaet saa langt, som den er idag, saa man bør ikke tvile, men se den nye tid. Den kommer! Det er bare et tidsspørgsmaal. Lykke paa reisen!

Martinsen bragte paa spigerarbejdernes vegne en tak til forbundets medlemmer for støtten under deres streik.

Alfred Larsen takkede paa Trondhjems arbejderes vegne repræsentanterne for samværet i Trondhjem.

Skogmo: Det er vemodigt at skilles ad; men jeg haaber, at vi igjen træffes. Han udbragte „et leve“ for forbundets agitatorer.

Birkeland vilde særlig sige tak til Trondhjemsafdelingerne og partiet. Det var et pent indtryk han havde faat af den afholdte seksta, et indtryk, som han vilde ta med hjem. Takkede for den tilid, man havde vist ved at gjenvalge ham som styremedlem.

Janne Jönsson: Vi staar nu paa tur at skilles. Beslutningerne skal sættes i virksomhed og det er Jer, repræsentanter, som skal føre dem til virkelighed. Det gjælder om for repræsentanterne at bringe forstaaelsen til dem, der ikke kan være tilstede paa landsmødet. Naar vi skilles, maa vi kjende dette som en pligt. Om man muligvis kan finde, man er kommen i minoritet, faar vi lære at forstaa, at her har været mange hoder. Saa mange har det været i majoritet, saa det maa vel være det fornuftigste, og det maa vi gjøre rede for. Alle vore beslutninger gaar ud paa udvidelse og styrkelse af Norsk Arbeidsmandsforbund. Vi sidder nu alle her med „magens krav“, og jeg skal ta tilbørligt hensyn hertil, men vi faar huske paa, at det er netop „magens krav“, som har reist forbundene. Siden idag tidlig og til nu har det reist sig dette krav og med vore beslutninger har vi gjort vort for at fremme „magens krav“, bringe lys i hytterne og mad i spiskammerne. Det er muligvis sidste gang jeg er her nu, da jeg blir gammel — af krop, men ikke af sjæl. Lad os aldrig bli gamle i sjælen, selv om vi faar de graa haar og er nedbøiet af dagens slid! Lad os gjøre alt for at fremme organisationen! Disse dage har bragt det indtryk at dette forbund kommer altid til at gaa fremad. Madspørgsmaalet er det, som skal bringe alle med. Konen saavel som manden vil komme til forstaaelse af, at det er ikke nødvendigt, at de smaa sidder og græder i tomme hus, da lagrene er fulde paa grund af den arbejdskraft vi sælger, og da vil flere og flere finde det paa-krævet at slutte sig til arbejdsmandsforbundet.

Jeg er noget af et kjenslemenneske, har let for at modtage indtryk, og det hviler noget vemodigt over mig, da det muligvis er sidste gang jeg er her. Jeg har faaet min uddannelse ude paa marken mellem kjøer og faar, men det kunde kanske været ønskeligt om vi havde haft mange saadanne Janne Jønsoner. Jeg har ikke kastet mig ind i arbejderbevægelsen for at gjøre nogen skade, og jeg vil sige at vi er kamerater alle. Os skiller intet andet end sproget.

Ved afslutningen af den svenske kongres var der en repræsentant som mangled, han laa paa sygehuset, og det var den norske formand. Vi har havt den glæde at ha ham her, og det er jo ham, som skal ha traadene i sin haand — bære ansvaret. Dette ansvar er tungt. Det har kostet mig mange søvnløse nætter. Den som ikke er med har intet at bli kritiseret for. Han kommer hjem, spiser og lægger sig. Ham kan ikke ramme kritik. Men vi beholder al den gode kritik.

Til sidst en tak til Eder alle for disse dage! I og gjennem mig udtales en tak fra 11000 svenske grovarbejdere. Tak for indbydelsen og deltagelsen i disse dage. Det er ikke sidste gang, at disse forbund kommer isammen med hinanden. Landsmødene er de vigtigste — de er gadens parlament. Maa alle beslutninger virke godt for den norske arbejdsmand og samtidig bli til held for de svenske og danske. I vil med mig udbringe et trefoldigt Hurra for Norsk Arbejdsmandsforbund. Det leve!

Rich. Hansen: Det svenske grof- og fabriksarbejderforbund har bevist os en ære ved at lade sig repræsentere af formanden, hr. Jönson, han med sine mange erfaringer. Det har været hyggeligt at have ham iblandt os. „Et leve“ for det Svenske grof- og fabriksarbejderforbund!

Karlgren: Da jeg griber ordet saa er det paa grund af en ytring af formanden i hans første tale. Forbundet har havt en fremgang, som jeg ikke havde ventet, nemlig i intellektuel henseende. Dette møde har baaret præg af værdighed. Jeg vil takke landsmødet for tilliden til mig i valget af dirigent, og jeg haaber paa undskyldning, om nogen skulde finde jeg var tyrannisk i min stilling som dirigent.

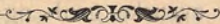
Buen: Jeg har havt den glæde at overvære dette møde, og paa mig har det gjort et godt indtryk. Der er kommet ind mere virkelighed og mindre fraser, og det indebærer gode løfter for fremtiden, og jeg haaber at alle griber fat med iver og lyst. Jeg vil ogsaa sende med et krav. Ingen forstaaer sin opgave som organisationsmand med mindre han forstaaer at arbejde for partiets presse.

Bladenes indhold vil nøiagtig bli den forstaaelse, der raader i afdelingerne. „Et leve“ for den sterke vilje, der er som staalfjæren; den slaar kraftigere, jo mere den bøies.

Sundby. Det er af stor betydning for et landsmøde at ha to gode dirigenter. Jeg vil derfor paa forsamlingens vegne takke dirigenterne for dette møde. Mødet vil i fremtiden bringe erindringer frem hos os. Tak til dirigenter og sekretærer!

Kalvaa: Vi indkasserer takken som dirigenter, og er her skeet feil, faar man ikke regne det som skeet med ond vilje. Jeg modtager ogsaa den tak der er rettet til Trondhjems arbeiderparti, og naar repræsentanterne kommer hjem til sine pladse for at udsaa det frø, bør de ha visheden om, at Trondhjems arbeiderparti staar paa høide med sin tid. Her paa dette møde har vi havt saglig diskussion, og beslutningerne er fattet under fuldt ansvar. Paa Trøndernes vegne vil jeg takke for samværet! Maatte det frø, som er udsaaet, vokse til et stort træ, der omspænder alle arbejdsmænd og kvinder i dette land!

Mødet afsluttedes af formanden med tak til alle hver især.

ARBEIDERBEVEGELSENS
ARKIV OG BIBLIOTEK

78989922